

ნაირა გელაშვილი

მე ის ვარ

(ძველებური ამბავი. მოზარდებისთვის)

„მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდილმდე გასატანისა“

შოთა რუსთაველი

1959 წელი

შამოდგომა

როდესაც ფანჯარას მზე ეფრქვევა, ის მაინც იქ დგას, თუმცა, საფიქრებელია, რომ ვერაფერს ხედავს, რადგან წესით მზე უნდა აბრმავებდეს... ალბათ დგას და თვალები აქვს დახუჭული, და სახით გრძნობს სინათლის სითბოს ... შეიძლება ოდნავ ახელს თვალს და მოპირდაპირე სახლის ფანჯრებს შესცქერის, ისევ ისე, როგორც ყოველთვის, და იმ სახლში არავინ იცის, მაინც ვის უყურებს, რადგან მანძილი, ამ ორ სახლს რომ აშორებს, არ იძლევა საშუალებას, გაარკვიონ მისი მზერის მიმართულება...

და ველარც შენ ხედავ, როცა მის ფანჯარას დილისა თუ შუადღის მზე ალაპლაპებს, რადგან სინათლე შენც გაბრმავეებს და მას გიუჩინარებს. მაგრამ შენ მაინც არ აშორებ თვალს...

— რას მიშტერებიხარ? გარეთ ყურების დროა? სკოლაში გაგვიანდება! რატომ აგილაგებია კაქტუსები ფანჯრის რაფიდან? ჩქარა! ჩქარა!

2010 წელი

— ნანა, სადა ხარ, სად? როგორა ხარ? დილიდან გირეკავ და არ მპასუხობ... გაგიკეთეს გადასხმა?

- საად?... ჰოო... კი, გადამისხეს... ვინეჩი სამი საათი...
- ცოტა ხმამალლა, არ მესმის კარგად. ეხლა სადა ხარ?
- ეხლა?... ეხლა ვარ მიღებაზე...
- ვისთან? რატომ ლაპარაკობ ასე დაბნეული? ცუდადა ხარ?...
- არაა...
- ვისთან ხარ მიღებაზე?
- ვისთან?... ბატონ...პროფესორ გოგი კორდიასთან ...გესმის?
- ...
- ალო, არ გესმის? ალო, გაითიშა?
- ...
- სად ნახვედი? გაითიშა? ალო!
- რაა? ... ნანა... რა სთქვი? ვისთან ხარ?
- პროფესორ გოგი კორდიასთან...
- (ღმერთო ჩემო)... ჰკითხე, ადრე ვაკეში ცხოვრობდა?

- უკაცრავად, ბატონო პროფესორო, ჩემი მეგობარი კითხულობს, ადრე ვაკეში ხომ არ ცხოვრობდაო... (ეკითხება: მას)...ახლაც ვაკეში ვცხოვრობო (მეუბნება: მე)
- და... ადრე მუხადის ქუჩაზე ხომ არ ცხოვრობდა?
- ცოტა ხმამაღლა, ცუდად ისმის.
- ... ადრე მუხადის ქუჩაზე ხომ არ ცხოვრობდა?
- ადრე მუხადის ქუჩაზე ხომ არ ცხოვრობდაო (ეკითხება: მას) დიახო (მეუბნება მე)
- (ის არის. ის არის. ის არის.) ... მაშინ...გადაეცი, რომ ნია ლელიშვილი ... (რა ბრიყვულად და არაბუნებრივად ჟღერს: ჩემი სახელი და გვარი, თითქოს ზედმეტია) უთვლის მოკითხვას... (ღმერთო ჩემო)
- აი... ჩემი მეგობარი, ნია ლელიშვილი გითვლით მოკითხვას...ბატონო პროფესორო... დიახ... დიახ... (ეუბნება: მას)... ჩემგანაც გულითადი მოკითხვაო... (მეუბნება მე).
- (მიშველე, ღმერთო...) ... უთხარი, ხშირად მახსენდები... თ ...თქო
- ... ხშირად მახსენდები...თო (ეუბნება: მას) ... მეცო (მეუბნება: მე. უცბად დაწეული ხმით)... „მეც“-ო?

1959 წელი

შამოდგომა

- სად გარბიხარ, გოგო! ჯერ ხომ ადრეა, მოდი, ჩაი მაინც დალიე, თუ ასე გეჩქარებოდა, ვერ გაჰყევი იმათ მანქანით? რა უნდა გააკეთო ასე ადრე სკოლაში?
- გოგოს ნუ მეძახი, ვერ ვიტან! ვერ ვიტან! გაიგე?
- აბა, ხმას დაუწიე, მე დედა ვარ და რასაც მინდა იმას დაგიძახებ! „გოგო“ რითი არ მოგწონს მაგალითად? თმა გადაივარცხნე! ნესიერად გაიყავი შუაზე. გაყოფის ხაზი სულ სწორი უნდა იყოს, სწორი და თეთრი, და არა მიღრეცილ-მოღრეცილი! სად გარბიხარ-მეთქი! დალიე ჩაი! უნდა თბილ ჩულქებზე გადახვიდე, აღარ არის გეტრების დრო! რატომ ლურჯები არ ჩაიცვი, თეთრები მალე გესვრება!
- ამხანაგებთან ერთად მივდივარ, გაკვეთილებამდე სკოლის ეზოში გვაგვარჯიშებენ! და არა მშია, არ მინდა ჩაი!

და ფანჯარასთან მიიღბენ. კიდევ ერთხელ გადახედავ მუხადის ქუჩას და მერე ჩაკისრისტებს-დები კიბეებზე, ფალიაშვილის ქუჩაზე მიჰქრი და № 84-თან ქვავდები, იქ სადაც ფალიაშვილის ქუჩას ბერძენიშვილისა ჰკვეთს. ხეს ეფარები და მიშტერებიხარ იმ არსებას, რომელიც ზემოდან ჩამოდის, ჩამოსდევს დაღმართს, იქიდან, სადაც მუხადის ქუჩა ბერძენიშვილის ქუჩას უერთდება.

„რა ამხანაგები! სად არიან ამხანაგები! სად ჯანდაბაში მიექანება, ჯერ ხომ ადრეა! როგორ გარბის! ლამის კაბა წამოეხადოს თავზე! გოგოა ეხლა ეს? „გოგოს“ ნუ მეძახიო! მოიცა. მობრძანდები შინ! ჩამოვა პარასკევს მამაშენი, ვეტყვი, ვეტყვი აუცილებლად და ნახე, რა დღესაც დაგაყრის!“ — მესამე სართულის აივნიდან გადახრილა და ცდილობს დიდხანს ხედავდეს ჩანთიან შვილს, რომელსაც თანდათან ხეები ფარავენ.

ის მაღალია. და მხრებში გამართული. გადაჰკვეთს ფალიაშვილის ქუჩას, გადის ბერძენიშვილის ქუჩაზე და იქიდან ჭავჭავაძის პროსპექტს მიადგება. ტროტუარზე ჩერდება, უცდის, როდის ჩაივლიან მანქანები, ავტობუსები და ტროლეიბუსები. მერე მეორე მხარეს გადაირბენს და სტუდენტულაქის წინ, ავტობუსის გაჩერებაზე ხეს მიეყრდნობა. მხრით.

ფრთხილად მიინევ წინ ბერძენიშვილის ქუჩაზე, ჭავჭავაძის პროსპექტისაკენ, ჩაუვლი მეწაღის უფანჯრო ჯიხურს, მესაათის ფანჯრიან ჯიხურს, გაზეთების კიოსკს, ხილ-ბოსტნეულის მაღაზიას, მერე ტროტუარის ნაძვს ეფარები და თვალს არ აშორებ პროსპექტის იქითა ნაპირს, იქამდე, ვიდრე მას ავტობუსი შთანთქავდეს.

— რა გატირებს, გოგონი? შეგემთხვა რამე?
უხმოდ უქნევს თავს გამვლელ ქალს და მიდის. ფალიაშვილის ქუჩას მიუყვება 57-ე სკოლისკენ. ყვითელ ფოთლებს მიაშრიალებს და გაკვეთილზე იგვიანებს.

— ლელიშვილი! შენ რა ფანჯარაში საყურებლად დადიხარ სკოლაში? რას მიშტერებიხარ, გოგო, ღრუბლებს, რა დაკარგე ცაში, მიპასუხე!

— ...არაფერი..

— ოჰ! „არაფერი“! აბა, აბრძანდი და გამობრძანდი დაფასთან... ცოტა ჩქარა, რა მკვდარივით მოინევ! აბა, ჩამოაწიკნიკე საზეპიროები!

— არ ვიცი...

— არც ერთი?

— არც ერთი...

— მაინც რატომ? რატომ გაგთიშა ასე გამჩენმა, გამაგებინე, არაფრის სწავლა აღარ გინდა, გოგო? რა დაგემართა, შარშან ხომ კარგად სწავლობდი!

— „გოგოს“ ნუ მეძახით, და ნურც გვარს, მე სახელი მქვია.

— სახელიო? შენ სახელის რა ღირსი ხარ! ერთი საზეპირო რომ არ გეცოდინება სახელგანთქმული პოემიდან, სახელის ღირსი ხარ შეეენ? მიბრძანდი ადგილზე! ასე. გადაშალე წიგნი! უჩვენეთ ერთი მაგ ქალბატონს საიდან იწყება საზეპირო! ყველამ ერთად წავიკითხოთ ხმამაღლა! აბა!

*„მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მიხვდებიან,
ენა დაშვრების, მსმენლისა ყურნიცა დავალდებიან;
ვთქვენე ხელობანი ქვენანი, რომელნი ხორცთა ჰხვდებიან;
მართ მასვე ჰბადვენ, თუ ოდენ არ სიძვენ, შორით ბნდებიან.“*

*მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულისა ენითა,
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ-მიხვდომისა წყენითა,
ზოგთა აქვს საღმრთო სიახლე, დაშვრების აღმაფრენითა,
კვლა ზოგთა ქვე უც ბუნება კეკლუცთა ზედა ფრფენითა.“*

— შენ რატომ არ კითხულობ, ლელიშვილი?! შენ რა არ გეკადრება?

— არ მესმის და იმიტომ.

— არ გესმის? რა არ გესმის, მაგალითად? ხომ ჩაგანერინეთ სიტყვების განმარტება! ხომ შეგიდგინეთ საზეპიროების ლექსიკონი!

— რა საშინელი სიტყვებია : „ვთქვენე!“ ძლივს ვამბობ, „ბნდებიან“! „ფრფენითა“, ძლივს ვამბობ! ენა მომტყდა!

— მართლა მოსატეხი და მოსაჭრელი გაქვს ეგ ენა, შენი დასაწუნია რუსთაველი?! აბა, დაატანე გონებას ძალა! მითხარი, რას ნიშნავს:

*„ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუში,
რა მოშორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში,
გული ერთსა დააჯეროს, კუშტი მიჰხვდეს, გინდა ქუში;
მძულს უგულო სიყვარული, ხვევნა, კოცნა, მტლაში-მტლუში“.*

— ამოიღე ხმა!

— რა საზიზღარი სიტყვაა: „მტლაში-მტლუში“. არ ვიცი, რას ნიშნავს, მაგრამ გული მერევა!

— რა უნდა გელაპარაკო! ჭკუიდანა ხარ გადასული! არ გესმის, რომ რუსთაველიც ვერ

იტანს? შეიძლება ითქვას, რომ რუსთაველსაც გული ერევა! აჰა! გაიხარეთ, ზარია უკვე! მაგრამ არ გაინძრეთ ადგილებიდან! აი, ეს გექნებათ საზეპირო შემდეგისათვის:

*მას ცოცხალი ნუ ელევის, რაცა პირველ შეუყვარდეს,
ნუცა ლხინსა აუზვავდეს, ნუცა ჭირსა შეუზარდეს:
მისთვის დასთმოს ყველაკაი, მისთვის ველთა გამოვარდეს,
ნურა გაჰვა, სოფელიცა მისი კერძი გარდაქარდეს*

და ა.შ. გასაგებია?! რაც შეგეხება შენ, მაღამ ლელიშვილი! თუ ჭკუაზე არ მოხვალ, დედაშენს დავიბარებ, არ მოიყვან და გაკვეთილებზე აღარ დაიშვები!

ბოლო გაკვეთილიც დამთავრდა. და-მთავ-რდა! ვიდრე ზარის ხმა მიწყდება, პიონერის ყელ-სახვევს კისრიდან იძრობ და ჩანთაში იტენი.

გხედავ. მახსოვს.

— ეი, ნი! კუსასთან მივდივართ, წამოდი, ახალი ფირფიტა უშოვია, თან ვიცეკვებთ, ტვისტი, რამე, თან ლიქიორს დავლევთ, დედამისი სახლში არ არის და არც მოვა!

— არა! არა! მეჩქარება! ნუ მეჩაჩები სახელოზე! — ხელებს ასავსავებ. კიბეებზე მიეჩანები ბავშვების ჩანჩქერთან ერთად, რომელიც შენ: თმანწილსა და კაბაშემოგრეხილს ქუჩაში გაგ-ტყორცნის.

გარბიხარ.

57-ე სკოლაც ფალიაშვილზეა და №96 საცხოვრებელი სახლიც. მათ შორის მოქცეულ ფალიაშვილის ქუჩის მონაკვეთს 4 ქუჩა გადაჰკვეთს: არაყიშვილის, რიგის, კავსადის და ბერძენიშვილის... ამ ბევრმანქანიანი გადაკვეთების გამო ჯერ კიდევ 2-3 წლის წინ მარტოს არ უშვებდნენ სკოლაში და სკოლიდან სახლში. ახლა კი თავისუფალია, თა-ვი-სუ-ფა-ლი! და საკუთარი მოძრაობის სისწრაფეს მხოლოდ თვითონ წყვეტს.

გადაიქროლებს არაყიშვილის ქუჩაზე, გაირბენს ფალიაშვილის ქუჩას, ვილაც ძლევა მოსილ ქალს ეჯახება, მუჯღუგუნს იღებს, მიანწყდება რიგის ქუჩას, ვილაც საშიში ბიჭები დაუსტვენენ, შეიძლება, იმიტომ რომ, კაბა, რომელიც მუხლებს არ უფარავს, მეტისმეტად უფრიალებს... სულერთია...

ფრთხილად, ნი! წინ დაიხედე! მანდ, ერთგან, ვიდრე ბორდიურს მიაღწევ, ქვაა ამოჩრილი, ფეხს წამოკრავ! და რადგან ძალიან სწრაფად მირბიხარ, მთელი ძალით დაასკდები ასფალტს! ორი წამილა გაშორებს დაცემას, წინ დაიხედე!

ნაიქეცი!

გხედავ. მახსოვს.

აყენებს ვილაც.

ხელისგულები გადაყვლეფილი, მუხლები დასისხლიანებული, ლოყა დაჟეჟილი, მთლიანად მტვერში ამოსვრილი... და აი, ეს ყველაფერი მაინც მიაქვს, მიაბრენინებს კიდევ, მთელს თავის იავარქმნილობას. ეჰ! ყურადღებას არ აქცევს, საშიში ბიჭები რომ უსტვენენ, შეუბრალებლად.

და გადაირბენს კავსადის ქუჩას, მანქანა ამუხრუჭებს, ... გადაირბენს ბერძენიშვილის ქუჩას და ფალიაშვილის №84-თან ჩერდება. სულს ძლივს იბრუნებს. სახლის კუთხესთან ჩანთას ძირს დააგდებს, ზედ მუხლებზე დგება, გაოფლილ საფეთქელს კედელს აყრდნობს და ჭავჭავაძის პროსპექტისაკენ იყურება. ამ დღეს ისიც ამ დროს ბრუნდება ხოლმე შინ... ნუთები მისეირნობენ. ჩქარა წადით! დგება, მხრით სახლის კედელს ეყუდება, თვალს არ ახამხამებს... ნუთუ დაიგვიანებს?

გამოჩნდა! ბერძენიშვილის ქუჩას მოუყვება, მაგრამ ვილაცასთან ერთად. გადმოკვეთეს მოსაშვილის ქუჩა. ცოტა ხანს უყურებს. მოხუცი კაცი გაჩერდება, ყავარჯნით შლაპას აინვეს და

მის მზერას დაამგზავრებს თავისას. წამიც და №84-ის სადარბაზოში იმალება, რომ არ დაინახოს: მან და მას არც არასოდეს დაუნახავს, როგორ აცილებენ და როგორ ხვდებიან...

როცა ფალიაშვილს გადაკვეთენ და ბერძენიშვილს ზემოთ აუყვებიან, გამოდის სადარბაზოდან და ზურგიდან უყურებს, იქამდე, ვიდრე მუხაძეზე შეუხვევენ მარჯვნივ...

კარს მარია უღებს.

— О Боже! Опять! Опять упала!

მიათრევს სამზარეულოში. წმენდს.

— რატომ დარბიხარ ამდენს, მითხარი! რატომ არ შეგიძლია ნელა სიარული! დედაშენი გაბრაზებულია, დილას არ გისაუზმია, რატომ არ ჭამ? გამხდარი ხარ! გინდა მოკვდე? რატომ აგდებ ჩანთას ძირს? გამოდი ოთახიდან, დაიბანე ხელები და ჭამე, მზად არის საჭმელი, გესმის? ნია! არ გესმის?

მაღალი ბიჭი ამხანაგთან ერთად მოპირდაპირე სახლის სადარბაზოში გაუჩინარდა. ეს სამსართულიანი აგურის სახლია. **მუხაძის ქ. №14.**

სადარბაზოს ბაქნის პატარა ფანჯარაში მოჩანს: მიადგნენ მეორე სართულის კიბეს. ითვლის. ოცამდე შინ შევლენ. და ცოტა ხნის შემდეგ ბიჭი უკვე ფანჯრის წინ ისვენებდა...

— აი, პიურე და შემწვარი თევზი, მაყვლის კისელიც, ხომ მიაყოლებ? კაცო, რატომ დგას ეს ბიჭი სულ ფანჯარასთან? ვის უყურებს ამ ჩვენს სახლში? სულაქველიძეებს მიშტერებია ალბათ, ეგენი ხომ ნახევრად ტიტვლები დააბოტებენ ოთახებში! იმ დღეს მანია ბეკერიც მეკითხება: Почему этот юноша постоянно стоит у окна и смотрит на нас? მაგას ჰგონია, მაგას უყურებს!

მოდ! მოდი! რა არის ეგ? მაჩვენე მაჯა! ისევ კბილის პასტის ზოლი! უკვე მერამდენედ! ასე დადიხარ მთელი დღე?! ვერავინ შეგნიშნა, ნეტავ! უკვე დიდი ხარ, საყვარელო, არ უნდა მიაქციო ყურადღება, კბილებს როცა იხეხავ, რომ მაჯაზე გენუნება?! იდაყვამდე მიგყვება, შეხედე! წადი დაიბანე! წადი. აბა, დაჯექი. მისმინე, ნია! დედაშენი გაბრაზებულია. დილას აივნიდან გიყურებდა თურმე და ამხანაგები არც გამოჩენილან, მარტო გარბოდა კისრისტეხითო. ასე ადრე რატომ გარბოდაო. ეჭვებშია. მე მითხარი, რაშია საქმე, შენ ხომ იცი, რომ სამარეზე ჩუმი ვარ. აი, შენი საცვლები, გარეცხილი და დაუთოებული, ჩაიწყე უჯრაში. მართალია, ჯერ ისევ მზეა, მაგრამ აღარც ისე თბილა, უკვე უნდა შეეშვა გეტრებს. ბამბის ჩულქებზე უნდა გადახვიდე, პადვიახები უკვე გაგიშხადე, ტრუსიკიც ცოტა თბილი უნდა ჩაიცვა, გაფრუდდე? რატომ უხეშობ? რატომ უნდა გაფრუდდე? რას ვამბობ უაზროს? კაქტუსები რატომ აალაგე ფანჯრის რაფიდან? აღარ გინდა? როგორც გინდა. და მაინც, სად მირბოდი? პასუხი მოამზადე. დედაშენისთვის. მოგწონს ვინმე?

— მომწონს? სისულელე! დამანებეთ თავი! ვინ უნდა მომწონდეს! უბრალოდ, სირბილი შემეყვარდა, გაიგე? ს ი რ ბ ი ლ ი !

— სირბილი ყოველთვის გიყვარდა! და ისე, დიდი ამბავი! შენხელა ტანცპლაშჩადკაზე დაედოდი და პაკლონიკებს ვინუნებდი! ჩელიაბინსკში. ცუდია, აქ რომ არ არის ტანცპლაშჩადკები. ფოქსტროტს ვცეკვავდით, ვალსს ვცეკვავდით, რალაცეებს ვცეკვავდით. რა სჯობია, დგახარ, გამოპრანჭული, დუხდასხმული და ელოდები და მოდის ვილაცა და საცეკვაოდ გაჰყავხარ. მოგწონს, — გაჰყვები. არ მოგწონს, — არ გაჰყვები. შენს მარჯვენა ხელს მარცხენა ხელში მოიქცევს, თავის მარჯვენას წელზე შემოგხვევს, მიგიკრავს, თუ ძალიან მოსწონხარ, მთლად გულში ჩაგისუთებს, თუ შენც ძალიან მოგწონს, თავს მიაყრდნობ მკერდზე (თუ მაღალია) ან მხარზე დაადებ, ან საერთოდ კისერზე შემოხვევს ხელებს და ტკბილ სიზმარში გადახვალ. აი, მოდი, გაჩვენო, აი ასე, ნაზად გადმოდგი ნაბიჯი, მსუბუქად... რა მოგდის, რატომ გადახტი კენგურუსავით? ჩემი სამი ამხანაგი ტანცპლაშჩადკის წყალობით გათხოვდა. ერთი პირდაპირ იქედან. აი, ასე. ერთი ხანობა ხო იყო ვაკის პარკში ცეკვები, რისთვის მოსპეს. ნეტავ, კიდევ მაცეკვებდეს ვინმე! ფო-

ქსტროტი იმდენად აღარ მინდა. მაგრამ ნელი ცეკვა, გულში ჩახუტებული... ნელი ცეკვა, ნელი. ისე ნუ მომკლავ, ღმერთო, რომ აღარავინ მაცეკვოს ნელა.

რეებს ამბობს ეს ქალი! არაფერი, არაფერი შენ არ გეხება.
განა იმიტომ, რომ ძირითადად რუსულად ლაპარაკობს?
„ტანცპლაშჩადკა“?
ცეკვა?
რა ცეკვა? რის ცეკვა? ვისთან? იმასთან? ჩახუტება?!!

როგორც ყოველთვის მის სამ ფანჯარას მისჩერებია. **სამსართულიანი აგურის სახლის მეორე სართულის სამ ფანჯარას.** ამ ქუჩის ყველაზე ლამაზი სახლია. დაბინდული აგურის. მიწიდან ძირზე უთხელესი ხავსი აჰკვრია. და არის №14.

უკვე ისე აქვს თვალი განაფული, რომ ოთახის სიღრმეში მოძრავ სხეულებსაც ხედავს. კარგია, რომ ფარდები ფანჯრებიდან სულ გადაწეული აქვს. ახლა ისინი აჩრდილებს ნააგვანან. დადის ორი აჩრდილი. ორი ბიჭის აჩრდილი. გადიან ხოლმე, ალბათ სამზარეულოში, დიდი ოთახიდან, რომლის კარიც აივანზე გამოდის, და ისევ შემოდინან, და ქრებიან, რადგან სავარძლებში სხდებიან ალბათ. ალბათ სამზარეულოდან საჭმელი, სასმელი, თევშები, ჭიქები და მსგავსი რაღაცეები შემოაქვთ. ახლა აღარ ჩანან, ესე იგი, სხედან. მათი სიცილი და ხმამაღალი ლაპარაკი გამოდის გარეთ აივნის ღია კარიდან. ნეტავ, **რაზე** ლაპარაკობენ. **რაზე** იცინიან. ნეტავ, **რას** ჭამენ, **როგორ** ჭამენ, ნეტავ, **რა** უყვარს, ნეტავ, **როგორ** ზის, **როგორ** იცინის. მხიარულად არიან. აბა, რა არის ამ ბიჭისთვის **მის** გვერდით ყოფნა! როგორ ჩვეულებრივ, როგორ თამამად, როგორ უდარდელად იქცევა! სხვასთანაც ასე იქნება ალბათ. ასეთი ამხანაგები სხვებიც ეყოლება. თვალს როგორ უსწორებს? როგორ შეუძლია რაღაცეებზე იყბედოს და ასე ხმამაღლა იცინოს! ჭამოს და სვას და სიგარეტი მოწიოს! აი, ბოლი აივანზეც კი გამოდის! როგორ, როგორ შეუძლია ასე ღორივით მოიქცეს **მის** წინაშე!

თვითონ კი ალბათ არასდროს ეღიროსება ასე ახლოდან **მისი** დანახვა. ან როგორ გაბედავს ასე ახლოს მისვლას! ხომ გული გაუსკდა! ან როგორ უნდა მოხვდეს მის სიახლოვეს? ვინ არის, ვის დაჰკარგვია? ერთი უაზრო „გოგო“! მაჯა გადაატრიალა და წყალში გახსნილი კბილის პასტის ბაც ნაკვალევზე დაისვა ხელი. გაიშორა. უფროსმა ძმამ ხელის კვრა იცის. დედამ — ჩქმეტა, ან თმის მოწინკნა. მამამ — გაჭიმული საჩვენებელი თითით მაგიდაზე კაკუნის. ნეტავ, გვერდი არ სტკივა იმ თითს?

მაგრამ ის როგორღა არის, რომ მიუხედავად ამგვარი გამოხდომებისა, სადღაც, ალბათ გულში, საკუთარ თავს ნარნარ არსებად აღიქვამს? არსებად, სინათლეს რომ აფრქვევს და ყველას თავს აყვარებს. ყველა რომ ცდილობს დიდხანს უყუროს და რაც შეიძლება ხშირად ესტუმროს. შეიძლება ელენე ბებოს ბრალია ეს: „გედის ყელივით მკლავები გაქვს შვილო“, რომ ეუბნება და ბებერ, დალაქულ ხელს ოდნავ აკარებს მკლავზე. ის კი იშორებს, გაღიზიანებული. ზიზღიც კი ერევა. რადგან მისგან სულაც არ სურს ამისთანა რამეების მოსმენა, მით უფრო შეხება, არამედ... მოხუცი კი მაინც არ იშლის თავისებურ გაუგებრობებს: „შენი წონა თვალ-მარ-გალიტზე უფრო ძვირფასი ხარ, შვილო, კარგად გახსოვდეს, ერთი დიდი, ოქროს ენძელა ხარ, ღმერთის თვალისჩინი, ღმერთი ციდან დაგყურებს და გესიყვარულება: ჩემი ლამაზი, ჭკვიანი, კრიალა გოგო, ჩემი ნიაო, შენს თავს გაუფრთხილდიო“. ჰოდა, ზოგჯერ, შეიძლება სიზმარში, სჯეროდა ხოლმე ეს, ესე იგი, გრძნობდა საკუთარ სიკარგეს, თითქმის ნათებას, ან რაღაცნაირ კრიალს. მეფის ასულიც კი ყოფილა საკუთარ სიზმარში, ან ერთი უცხო ქვეყნის დედოფალი. გვირგვინიც კი სდგამია თავზე... მაგრამ უმეტესად, და ძირითადად დედისა და უფროსი ძმის წყალობით, უბადრუკობად მიაჩნდა თავი. და ალბათ სწორედ ამიტომ უსამართლობად კი არა, უსაშველობად აღიქვამდა **მასთან** ახლოს ყოფნის აბსოლუტურ შეუძლებლობას. ატირდა და თავი ფანჯრის რაფას ჩამოაყრდნო.

ხმები და ჩქამები.
ოთახებიდან.

ზარი.

კარის ქრიალი. რაღაცის დაგდება. სკამის გახრიალება. თეფშებისა და დანა-ჩანგლის წკრიალი. ისინი ეუბნებიან, რომ:

უმცროსი ძმა მოვიდა

უფროსი ძმა მოვიდა.

სათითაოდ ასადილა, მარიამ.

დედა მოვიდა.

მარია მიდის.

ნეტავ, არავინ შემოაღოს კარი.

და სალამოც მოვიდა..

ბინებში ჭალები აინთო და ფანჯრებიდან გადმოდენილი შუქები მუხადის ქუჩის ჯერ ისევ მსხმოიარე ადვის ტალავერებს გადაეფინა.

მის ბინაშიც ანთია სინათლე და რადგან ფარდები გადანუულია, კარგად აჩენს ორი ბიჭის სილუეტს, რომლებიც უკვე ამდგარან და მიდი-მოდიან. ამდენი ხანი რას აკეთებენ? ალბათ როგორ მოაცდინა! რატომ არ მიდის სახლში? შეიძლება ამდენი ხანი სხვის სახლში ყოფნა? უსაქმური! უპატრონო!

სანერ მაგიდას უჯდება, რვეულს შლის, №11 კალამს მელანში ანობს, (რა ლამაზი კალამი იყო! ყველაზე უფრო წვრილწვერიანი, ოქროსფერი, ნატიფი და საკუთარი ღირსების განცდით გამსჭვალული. არისტოკრატი! და როგორ სუფთად, წვრილად წერდა!) ნიგნებს ილაგებს, რადგან მალე დედა შემოიხედავს.

დედამ მართლა შემოიხედა და კმაყოფილი დარჩა, ნიგნებში თავჩარგული რომ იხილა. მერე ძმებიც ასევე შეამოწმა და უფროსს ყური კინალამ აადღიზა, რადგან მეცადინეობის ნაცვლად კოჭებით თამაშობდა თავის ოთახში.

.....

უკვე ღამეა. მთვარე ჩამოჰყურებს მუხადის ქუჩას. ფანჯრები შავ-ყვითლად ბზინავენ. ეღირსა, როგორც იქნა! მიეთრევა! სტუმარი იცვამს, გადიან, სადარბაზოს ფანჯარას ჩაივლის ერთი წყვილი ნახევარი ფეხი, ის კი აივანზე გამოდის. აცილებს ამხანაგს, რომელიც ქვემოდან აჰხედავს. ის თავს ასწევს მალლა და მარჯვენა ხელის მტევანს ბრტყლად ისე გადააქნევს, თითქოს ჰაერი გაჭრაო. მერე ოთახში შეტრიალდება და თეფშების ალაგებას იწყებს.

როგორ დაუტოვა იმ არარაობამ მთელი ნასუფრალი — **მას!** არ უნდა მიხმარებოდა ალაგებაში?! წამში წარმოიდგინა, როგორ ეხმარება თვითონ. როგორ მარდად ტრიალებს იქ, მისთვის ალბათ სამუდამოდ აკრძალულ ოთახებში, როგორ ალაგებს, როგორ რეცხავს (ეს შენ, ნია? ჯერ იატაკზე დაგდებული საგანიც რომ არ აგილია?) ... ის ზღაპარი გაახსენდა, ქოთნის ხუფი რომ გაქაღდება, ბინაში ტრიალს და ყველაფრის დანკრიალებას რომ მოჰყვება და მერე, როცა ბინის პატრონის მოსვლის დრო დგება, ისევ გახუფდება. დევს თავისთვის წყნარად და უყურებს თავისი ხუფური მზერით ყველას და ყველაფერს. ეს მართლაც გამოსავალი იქნებოდა მისთვის: **იქვე ყოფნა**, რაღაცა საგნად, სამარადჟამოდ. სხვა ხომ არაფერი არ შუძლია. მხოლოდ ყურება. ყურების ბედნიერება. გაუმარჯოს თვალებს!

ბიჭი საძინებელში გადის, ზუსტად მისი ოთახის პირდაპირ და იხდის. პულოვერს უდიერად ისვრის გვერდზე. „საროჩკასა“ და მაისურსაც მიაყოლებს და ერთნამს ასე დგას: ნელზემოთ შიშველი. ხელებს მაგრად ისვამს მკერდზე და მხრებზე. იზმორება. მას სუნთქვა ეკვრება, სახეზე ივარებს ხელისგულებს. მერე თითებიდან იყურება. ბიჭი ასევე უდიერად აიტაცებს სანოლის გადასაფარებელს და სადღაც მიაგდება. მერე სინათლეს აქრობს. მაგრამ ჩანს, მთვარის წყალობით, როგორ ეცემა **იგი** ლოგინში. მერე თვითონაც აქრობს სინათლეს, უაზროდ იხდის

და ლამის პერანგს იცვამს. მაგრამ აღარ მოსწონს, მეტისმეტად ბავშვური და ბრიყვული ეჩვენება. შეცურდება გვერდითა ოთახში და უკან დედამისის გამჭვირვალე ლამის პერანგით გამოცურდება... მთვარის შუქში დგას სარკის წინ. ახლა ელემენტარულ სიმართლედ ეჩვენება სიტყვები: მეფის ასული ხარო. მართალია, ოდნავ იატაკზე ეთრევა ეს, რასაც დედამისი „პენუარს“ უწოდებს, მაგრამ მერე რა: ისე ლამაზად მიიღვრება მისი მხრებიდან... ამისთანა პერანგს დედა მხოლოდ მაშინ იცვამს, როცა მამა ჩამოდის ხოლმე, ესე იგი, კვირაში ერთხელ. ცალი ხელით თმას კეფაზე აიტანს... თავს შეატრიალებს... „ნეტავ ლამაზი ყელი მაქვს?“. გინდაც მქონდეს. მერე რა. ის ხომ ვერასოდეს დაინახავს...

ფრთხილად ჩანვა საწოლში, პერანგი გაისწორა, კოჭებამდე ჩაინია და საბანი დაიხურა... თვალეზი დახუჭა.

მკვდარივით გამართული და გულხელდაკრეფილი ლამის ღრუბლებს აჰყურებდა და ცრემლები ეღვრებოდა საფეთქლებზე. მერე პირით ფანჯრისკენ გადაბრუნდა, ხელები მკერდზე გადაიჯვარედინა და მზერა ბიჭის ფანჯარას მიაპყრო. მერე თვალეზი დახუჭა, და თანდათან ისე ცხადად წარმოიდგინა ლოგინში მწოლიარე და მძინარე, თითქოს მის გვერდით იწვა: ოღონდ თავისსავსე საბანში გახვეული და სუნთქვაშეკრული, მისკენ ხელის განწვენასაც რომ ვერ ბედავდა.

მეორე დღეს ბოლო ორი გაკვეთილი გაგიცდათ. ბავშვები კინოთეატრ „ყაზბეგში“ გაიხვეტნენ. შენც მიგათრევდნენ, მაგრამ არ გაჰყევი. ველარავისთან ველარ პოულობ საერთოს. რადგან რაზედაც ყოველ წუთს ფიქრობ, იმას ვერავის მოუყვები. სხვა ყველაფერმა კი მნიშვნელობა დაკარგა. და შენ სულ უფრო და უფრო მარტო რჩები. ყველაფრიდან გთიშავს ეს, რაც დაგემართა. ნელა მიუყვები ფალიაშვილის ქუჩას, ნელა, რადგან ჯერ ადრეა და იგი ჯერ არ მოვა. ყვითელ ფოთლებს მიაშრიალებ, თუმცა უკვე გრილა, ჯერ ისევ გეტრები, თანაც თეთრი გეტრები გაცვია. არ გაგიხდია (მიუხედავად იმისა, რომ დედამ უკვე მესაქვერ გიბრძანა და ყურის ბიბილოზეც კი წაგწვდა), მაგრამ რა აზრი აქვს, ის ხომ ვერასდროს მათ ვერ შეამჩნევს, გეტრებს კი არა, ჯერ შენც არ შეუმჩნევიხარ.

უაზროდ შესცქერი კერძო სახლების სხვადასხვანაირ, დაკეტილ კარებებს. ადრე ზარს რეკავდით და გარბოდით. სახლის პატრონები ვერასდროს გიჭერდნენ. შორიდან მოგაყოლებდნენ ხოლმე წყევლას და ლანძღვას, ან მუშტებს გიქნევდნენ. ერთხელ დიდი, შავი ძაღლი მოგიქსიეს, დაგენიათ და კინალამ დაგგლიჯათ. ახლა ვერ გაგიგია, რა იყო ამ მავნებლურ რეკვებში საინტერესო.

აი, ამ შიგნით შეწეულ ტუფის სახლში, მესამე სართულზე ჭკუიდან შემლილი ახალგაზრდა და უშნო ქალი ცხოვრობს. „შჩოლკა“ წარბებსაც უფარავს, ბევრი მძივი ჰკიდია და სახე სულ ფანჯრის მინაზე აქვს მიკრული. თურმე შეყვარებულს მიუტოვებია და... ვერ აუტანია... აქ შენ და შენი ამხანაგები, აუცილებლად შეჩერდებოდით და ქალს ემანჭებოდით, იქამდე, ვიდრე ის ტირილს, კივილს და ხელების ქნევას არ დაიწყებდა. გამოვარდებოდა დედამისი აივანზე და ყველას გწყევლიდათ: მასაც მანჭვა-გრეხვით პასუხობდით. „თქვენ მოგენიოთ ამისი უბედურებაო“ — გაჰკიოდა ხანშიშესული, საშინლად გამხდარი ქალი. მის უბედურებას კი „სიგიჟე“ ერქვა.

ს ი გ ი ჟ ე

ახლა ერთ წამს შეჩერდები ხოლმე მდუმარედ, თითქოს მონუსხული გაჰხედავ გონებადაბნელებულ ფანჯრის მონას და ვერ გაგიგია, რა შიშია ეს, ან მაშინ რატომ იქცეოდით ისე.

გადაჰკვეთა კავსადის ქუჩა და ერთ ღია ფანჯარასთან გაჩერდა. ორი დიდი გოგო, ალბათ ოცი წლისები, ფანჯრის რაფაზე აქეთ-იქით შემომსხდარან, მოხრილი მუხლები ერთმანეთისთვის მიუტყუპებიათ და ლექსებს კითხულობენ. ის მათ ქვემოთ კედელს ეყუდება და უსმენს:

„ქარი ქრის, ქარი ქრის, ქარი ქრის,
ფოთლები მიჰქრიან ქარდაქარ,

ხეთა ჯარს, ხეთა რიგს რკალად ხრის,
სადა ხარ, სადა ხარ, სადა ხარ?“

გული ეკუმშება. „**სადა ხარ? სადა ხარ? სადა ხარ?**“ თვალეები ცრემლებით ევსება და ძლივს კითხულობს ყდაზე: „**გალაკტიონი.**“ მივა თუ არა შინ, მოძებნის.

გოგოები ზემოდან აგდებით გადმოხედავენ: „რას გვიყურებ?“ არ პასუხობს. „თქვენ ვინ გიყურებთ! ოცი წლის გომბიოებო!“ გაიფიქრებს და გარბის. გოგოები საჩვენებელ თითს შუბლთან იტრიალებენ და ლექსების კითხვას განაგრძობენ.

ბერძენიშვილის ქუჩას მიაღწია. მწვანეპლაშჩიან ქალს საათი ჰკითხა. მთელი საათია მის გამოჩენამდე. სად წავიდეს? მივა ვაკის პარკამდე, მერე მოსაშვილის ქუჩას გამოჰყვება, ბერძენიშვილით ისევ ფალიაშვილზე გამოვა, მერე ბარნოვზე ავა და ა. შ.

ახლა ეს არის სამყაროს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი დრამის სცენა: ფალიაშვილის ქუჩის მონაკვეთი 84 იდან 116 მდე. მისი პარალელური მოსაშვილისა და მუხადის ქუჩები. რომლებსაც დარიალისა და ბერძენიშვილის ქუჩები ჰკვეთენ. ბოლოში კი ვაკის პარკია, რომელსაც ეს სამი პარალელური ქუჩა უერთდება. და: **ფალიაშვილის №96 და მუხადის №14. 96 და 14. ერთმანეთს უყურებენ.**

მიდის, მიდის და ყვითელ ფოთლებს მიაშრიალებს. თეთრი გეტრები ფოთლების მტვრით ესვრება.

ვაკის პარკში გაბორიალდა და უკანასკნელ ვარდებს დააშტერდა უკვე ჩამქრალი აუზის ირგვლივ. დაყნოსა, მერე ტოტები შეატოკა და დაინახა, როგორ დაიფარა მიწა თეთრ-წითელი ფურცლებით...

ჩაიმუხლა, ჩანთა მიწაზე დადო და აკრეფა დაიწყო. უცებ გვერდზე გაიხედა და ადგილზე გაიყინა: პარკის კიბეებზე ის ჩამორბოდა! ის!

პლაშჩის კალთებს მოაფრიალებდა და პირდაპირ მისკენ იღებდა გეზს! თავი ჩაჰკიდა და რაღაცა ჩხირით მიწის ხაზვას შეუდგა. აშკარად თვალთ უზნელდებოდა. იგრძნო, როგორ ჩაუარა უკან სწრაფი ნაბიჯით. თითქოს მისი ტანის სითბო თუ სურნელიც კი მოჰბერა ნიაგმა. ასე ახლოს არასდროს ყოფილა. როცა გახედვა შეძლო, ის უკვე პარკის გასასვლელში მიაბიჯებდა და ფალიაშვილის ქუჩას უახლოვდებოდა. ვარდის ფოთლები მოისროლა, ადგილიდან მოსწყდა და მოსაშვილის ქუჩაზე გაიჭრა. „რომ გამომეკიდოს, ვერ დამიჭერს, ვერასოდეს ვერ დამენევა“ — გაიფიქრა. სიამოვნებდა საკუთარი სისწრაფის შეგრძნება. დარიალის ქუჩაზე გეოლოგიის სამმართველოს შენობასთან აუხვია და იქ გაჩერებულ ვილისს ამოეფარა. ცოტა ხნის შემდეგ ისიც გამოჩნდა. მუხადის ქუჩისკენ აუყვავა აღმართს და გაუჩინარდა.

რას ათვალეირებ, ნია?

ლექსიკონს?

საიდან გაგახსენდა ეს სამი შავი, მძიმე ტომი, ერთადერთი (რუსულ-ქართული) ლექსიკონი თქვენს სახლში, თუ არ ჩავთვლით დედაშენის სამედიცინო ცნობარებსა და ენციკლოპედიებს?

ალარაფერს აღარ სწავლობ და ლექსიკონი რა ჯანდაბად გინდა?

იატაკზე მორთხმულს სამივე ტომი ფეხებზე გადევს და ფეხებს გიბუჟებს. შენ კი მაინც ეძებ გამალებული. ეჰ, რადგან რუსული ანბანის თანმიმდევრობა არ გისწავლია, ასო Л – ს საპოვნელად ხან რომელ ტომს დაეძგერები, ხან რომელს. დილით მარიასაგან გაიგე ეს სიტყვა, გრძნობამორეული რომ ლიღინებდა: **верни ко мне любовь моя** —ო და ახლა ეძებ **ЛЮБОВЬ** —ს სუნთქვაშეკრული, რათა ბოლოსდაბოლოს გაიგო, რა არის ეს, მაინც რა უბედურებაა, რა სიმპტომები აქვს, რამდენ ხანს გრძელდება, რანაირი გართულებები იცის და რითი შეიძლება დამთავრდეს ..

და, აი, „**ЛЮБОВЬ**“ — და „სიყვარული“. სხვა არაფერი. სულ არაფერი. კი მაგრამ სადღაც ხომ უნდა იყოს „**სიყვარულის**“ ა ხ ს ნ ა - გ ა ნ მ ა რ ტ ე ბ ა და დახასიათება, რომელიმე წიგნში, აბა, მარტომ როგორ უნდა გაართვას თავი ა მ ა ს მოწაფე გოგომ?

ეგებ დედამისის სამედიცინო ლექსიკონებში იყოს? ხომ აშკარად ავადმყოფობას ჰგავს? ალ-ბათ არის კიდევ ავადმყოფობა.

ახლა სქელ სამედიცინო ცნობარს ფურცლავ გამალეებით:

„სიგამხდრე“...

„სიმსუქნე“...

„სიბეცე“...

„სითბური მკურნალობა“...

„სითბური ქოშინი“...

„სიკვდილი“...

„სიმკვრივე“...

„სიმჰათიკური ნერვიული სისტემა“...

„სინათლით მკურნალობა“...

„სინოვიტი“...

„სირინგომიელია“ (ზურგის ტვინის ნელა პროგრესირებადი ორგანული დაავადება)...

„სირსველი“...

„სისხლდენა“...

„სისხლდენის შემაჩერებელი საშუალებები“...

„სისხლის გადასხმა“...

„სისხლის მიმოქცევის სისტემა“...

„სისხლის შედედება“...

„სისხლის ჯგუფები“...

„სიყვითლე“

„სიცოცხლე“...

„სიცოცხლისუნარიანობა“...

„სიცხე“...

„სიცხის დამწვევი საშუალებები“...

„სიფილისი“...

„სინითლე“...

„სიყრუე“...

ჯანდაბა და დოზანა! ყველაფერია და „სიყვარული“ არ უნდა იყოს?! „სიყრუე“ არის და „სიყვარული“ არა? იმ იდიოტურ გაკვეთილებს ლეჭავენ მთელი წელი და ეს, ყველაზე ძნელი და გაუგებარი, არავინ უნდა აუხსნას?

— რატომ დაგიყრია ეს წიგნები ძირს, ნიუშკი, რას ჰგავს ეს? არ უნდა აგელო?! — მარია. ცოტა ხნის შემდეგ.

— ოო, კარგი რა, მარია, ვერ ხედავ რამსიმძიმე ტომებია!

და ამ დროს გახსენდება „გალაკტიონი“ და მეორე ოთახში გარბიხარ, სადაც შემინულ კარადაში მხოლოდ მხატვრული ლიტერატურაა მოთავსებული.

ჯერ გამალეებით ფურცლავ, მერე სარჩევს კითხულობ:

„შავი ღრუბელი“

„სალამო“

„როცა ბუღბული განთიადისას“

„ვითარცა გედი განთიადისას“

„შუქი“

„ნიავი“

„დადგება დრო სანატრელი“

„დრო სანატრელი?“ აბა, ამას ნახავს, რა არის ეს სანატრელი დრო?

არაფერი უთხრა ლექსის დასაწყისმა, ამიტომ მაშინვე დასასრულზე გადავიდა:

გამეფდა ღამე
 ბარად, მწვერვალზე
 და ბოროტება —
 სინათლის ქნარზე,
 მაგრამ დადგება
 დრო სანატრელი
 და მოგვინათებს შუქი ცხოველი!

რა სისულელეა! რა „ღამე“, რა „ბოროტება“, რა „სინათლის ქნარზე“! „და მოგვინათებს შუქი ცხოველი“ რა შუქი! რა შუაშია შუქი და ცხოველი? ეს არის „დრო სანატრელი“? „სანატრელი“ არის ის, შენ რომ გიყვარს და იმასაც რომ უყვარხარ! გინდაც ღამე იყოს, გინდაც დღე! რომ ხედავ და გხედავს! კიდევ: ხანდახან მაინც რომ ელაპარაკებით ერთმანეთს, ხანდახან მაინც სადღაც მიდიხართ ერთად. ან არ მიდიხართ... ეს არის „სანატრელი დრო“ და როცა ერთმანეთს ვეღარ დაინახავენ თქვენი თვალები, ეს არის „ბოროტი დრო“.. აი, ეს არის...

აი, ხომ ხედავ, ნია, თუმცა ჯერ ცამეტი წლის ხარ, უკვე შენი ცხოვრებისეული ფილოსოფია გაქვს, შენი, ასე ვთქვათ, მსოფლმხედველობა. საინტერესოა...

ჰო. ისევ სარჩევს მიუყვები:

„პირველი მაისი“ (პირველ მაისს რაღაც დღესასწაულია)
 „მომაკვდავი“ (ოოოჰ!)
 „სასფლაოზე (ფუჰ!)
 „გახსოვს?“
 „განწირულება“
 განწირულება?

.....

რას ვეძებ ნეტა ამ ხეტიალში?
 ბედნიერებას? ოჰ, არა, არა!
 სიყვარულს? — განა ამ სიყვარულმა
 მე ოცნება არ დამისამარა?

(ნუთუ სიყვარული ოცნებას ასამარებს? რა საშინელებაა! ჯანდაბას, „დაასამაროს“ და დაამინოს ოცნება! ოღონდ თვითონ იყოს! როცა ძალიან, ძალიან გიყვარს, პრინციპში ძალიან ცოტა რამეზელა ოცნებობ... ბევრზე ოცნებას მაინც ვერ ბედავ, რადგან ცოტაც გყოფნის... მასეა, ნია?)

მე საფლავს ვეძებ, რომ დამიამოს
 და დამავინყოს გულის ღრმა წყლული,
 ეს კი არ არის ბედიერება,
 არც მეგობრობა, არც სიყვარული.
 სიცოცხლის ძვერა იდუმლად ჰქრება,
 მის დავინყებას დავეძებ მარად,
 და არსად არის ეგ დავინყება“.

ნუთუ მეც მომინდება მისი დავინყება? ნუთუ არც მეგობრობა იქნება, არც სიყვარული? რატომ უნდა ვეძებ საფლავი? ვერ ვიტან.

„ბინდის სტუმარი“
 „ფოთლები“
 „ყვავილ-ნუთები“
 „ქალწული“
 „როგორც სინათლე მოხეტიალე“
 „სიშორით შენით“

„სიშორის შენის სიახლოვე, მარადის მძაფრი,
 აბრუებს ყნოსვას, ვარდო ტყიურო!“

„სიშორის შენის სიახლოვე მარადის მძაფრი“?
 „სიშორის შენის სიახლოვე“?

გული შეგეკუმშა. შენ ხომ ამას ვერაფრით ვერ მოიფიქრებდი! ამ სახელს ხომ ვერ მოუძებნიდი შენს მ დ გ ო მ ა რ ე ო ბ ა ს ?

მართლაც რატომ, რატომ იყო შენთვის ა ს ე თ ი ახლობელი ის, ვისაც არ იცნობდი? როგორ, რანაირად გახდა ის, სრულიად უცხო, უცნობი ადამიანი უფრო მშობლიური, ვიდრე დედა, მამა, ან ძმები? არა, არა, შენი გონება ვერაფრით წვდებოდა იმას, რაც გულისთვის ისეთი ბუნებრივი იყო, რომ არანაირი კითხვები არ უჩნდებოდა.

მაგრამ რა შუაშია „ტყიური ვარდი“? ტყის ვარდი შენც გიყვარს, ნია, ვაკის პარკში რომ ხარობს, სულ ორ ადგილას, რალაცნაირად მარტო, გარიყული გაზონის დაბურულ სიღრმეში, მსხვილექლებიანი, ღიალალისფერი, პატარა ყვავილებით. მაგრამ განა იმას ეტყვი ასეთ რამეებს? — „სიშორის შენის სიახლოვე, მარადის მძაფრი?“ არა, რა თქმა უნდა. სისულელეა! სხვათა შორის ეს სიტყვა: „მძაფრი“, ისევე როგორც მრავალი სიტყვა, რაც ამ ლექსებშია, შენ ჯერ საერთოდ არ გინმარია. ასე ხომ არ ლაპარაკობენ.

— ნია! ნია! სადა ხარ?

დედა. მოსულა. ხორკლიანი ხმა. მჟავე კიტრით. როგორ ყვირის.

— რას აკეთებ აქ? რატომ არ მეცადინებ? რა წიგნია ეგ? **გალაკტიონი!**? რა ჯანდაბად გინდა **გალაკტიონი?** რა შუაშია? გაკვეთილებს მიხედუ! აბა! დროზე!

დედას მძულვარე მზერას სტყორცნი და შენს ოთახში გადიხარ. ცოტა ხნის შემდეგ ისევ მიიპარები კარადასთან, „გალაკტიონს“ ჟაკეტის ქვეშ მალავ და შენს ოთახში გაგაქვს. ის ლექსი უნდა იპოვო: „**სადა ხარ? სადა ხარ? სადა ხარ?**“

1995 წელი

09

— ალო! გამარჯობათ! თუ შეიძლება მითხარით ტელეფონის ნომერი: კორდია, ჯაფარიძის ქუჩაზე, სახლის ნომერი არ ვიცი...

— მაშასადამე, კორდია... ჯაფარიძის ქუჩა...ესე იგი... სოლოლაკი. კი ბატონო.... ჩაინერეთ! ინერეთ? ოთხმოცდაცხრამეტი — ოცი — სამოცდაათი.

— დიდი მადლობა...

— არაფერს.

99 20 70

რა ვქნა? დავრეკო? რა ვუთხრა? თვითონ რომ მიპასუხოს? ცოლმა რომ მიპასუხოს? ცოლი ხომ აუცილებლად ეყოლება? თუკი მე გავთხოვდი...

მაგრამ მე გავეყარე, ეგებ ისიც გაეყარა... თუმცა, რატომ გაეყრებოდა? დედამისმა რომ აილოს ყურმილი? ან მამამისმა? ნეტავ, ცოცხლები არიან ისევე? ყველას მხოლოდ შორიდან ვიც-

ნობდი: თვალთ. მას კი... რა ვუთხრა, რა მინდა-მეთქი? მაშინაც კი არ ვიცოდი, რა მინდოდა, და ახლა? 34 წელია გასული. ო ც და თ ო თ ხ მ ე ტ ი . მაგრამ, მე მგონი, ახლა უფრო ვიცი: ძალიან, ძალიან მინდა გავიგო: რა მოუვიდა? ცოცხალია? როგორი ადამიანი დადგა? შემოყვარდებოდა ახლა? შევუყვარდებოდი ა ხ ლ ა მ ა ი ნ ც? როგორ გამოიყურება? როგორ გადაიტანეს ეს ქაოსი? ყველაფრის ნგრევა? სამოქალაქო ომი, სიბნელე, სიცივე, უმუშევრობა, მიწისძვრა — თან სოლოლაკში! ზვიადისტი რომ აღმოჩნდეს? ხომ გავგიჟდი! ჯობია, არ დავრეკო!

მაგრამ ... რომ ველარ ვისვენებ? რა არის ეს: რაღაც წარსული, შენი ცხოვრების ძველი წელთაღრიცხვა. დაახლოებით VI საუკუნე ან VII, რა ვიცი, უკვე უღრმეს უშენობაში გაშვებული, — თავიდან რომ დაიწყებს შენში ბალახით აღმოცენებას? სევდის წელ, ჩუმ მორევად ტრიალს? რომ შეგაღონებს, ფეხქვეშ მიწას რომ გამოგაცლის, როცა გეგონა, რომ უკვე ფეხი მოიკიდე დედამიწაზე და შენი ცხოვრებაც ასე თუ ისე დაალაგე, ანუ „აანყვე“? და ეს ნაცოდვილარი დანყობილება შეუმჩნევლად რომ დაიწყებს ტოკვას და რღვევას, თითქოს გაბმული და წელი მიწისძვრა არხევს სიპით ნაგებ სახლს... თუმცა, ეს ხომ არ არის „რაღაც წარსული?“ არც გარდაცვლილებს ეხება საქმე, რომელთაც სჩვევიათ, ისე და ისე პურივით მოიტეხონ ხოლმე შენი გული. ეს მაინც **სულ სხვა** ამბავი იყო. პირველი. პირველი კი არასოდეს მეორდება. შეიძლება მეორე განმეორდეს. ფრთხილად. დაანებე თავი. ნუ მოძებნი. ნუ ნახავ. ნუ დაიმსხვრევ ხატს, მერე რაღას იზამ? მერე სიცარიელეს გუდასავით ვერ წამოიკიდებ, რომ სადმე ჩამოცალო, შორს! სწორია: საშიშია. ეს. ძალიან.

მაგრამ მერე უფრო დავბერდები. თუმცა, 48 წელი სულაც არ არის სიბერე. ეს ბრიყვებს ჰგონიათ. ჩვენს დროში ეს ჯერ კიდევ ახალგაზრდობაა, საერთოდ, და მე ჯერ ისევე ახალგაზრდა ვარ და შინაგანად შეიძლება უფრო ლამაზიც... შეიძლება გარეგნულადაც... ხანდახან ძალიან მომწონს ჩემი თავი. ხანდახან — საშინლად არა.

მოდით, რეპეტიციას გავივლი:

მაშასადამე:

ვარიანტი პირველი

99 20 70

— ალო!

— დიახ — მპასუხობს ქალის ხმა, ალბათ ცოლია (ნეტავ როგორი ცოლი ჰყავს) — უკაცრავად კორდიას ბინაა?

— დიახ

— თუ შეიძლება, თუ შეიძლება... ბატონ გოგის სთხოვეთ...

— ვინ კითხულობს?

— მე... მე პაციენტი ვარ...

— გოგი შინ არ არის...

— ბოდიშს გიხდით

და მოგვიანებით ისევე დავრეკავ.

ვარიანტი მეორე:

99 20 70

— ალო!

— გისმენთ — მპასუხობს კაცის ხმა (ნეტავ ვიცნობ მის ხმას? რაღაც მთლად ჩვეულებრივი დიქცია არ ჰქონდა... ვიცნობ, თუ ის არის?)

— თუ შეიძლება... ბატონ გოგის სთხოვეთ... (ასი წელი ჩემს ხმას ვერ იცნობს. ან რა ხმა უნდა მქონოდა მაშინ — ღლაპს)

— მე ვარ ...

— ... გამარჯობა ...თ

— გამარჯობათ

და ყურმილს ვკიდებ. არ შემიძლია. ვერ დაველაპარაკები. არ შემიძლია. რა უნდა ვუთხრა. „იცით, გოგი, აღარ მომასვენა სურვილმა, გამეგო, როგორ ხართ...“ არა, არ შემიძლია. რატომ უნდა ავაფორიაქო უაზროდ? ცოლი იქნება იქვე, ან შვილი, ჰკითხავს, ვინ არისო. რომ უთხრას: „იყო ერთი, ადრე, არანორმალური...“

მორჩა. მეყოფა რეპეტიცია. რაც არის, არის. ვრეკავ. გამაგრდი!

99 20 70

— ალო!

— გისმენთ! — მოხუცი ქალის ხმაა, ახლად ჩამოსულის.

— უკაცრავად, ეს... კორდიას ბინაა?

— იყო კორდიების. ეხლა ჩვენია: ჯახაიების.

— კორდიებისგან იყიდეთ?

— კი, კორდიებისგან... იქნება ასე ორი წელი...

— ხომ არ იცით, ისინი სად წავიდნენ?

— არ ვიცი მე. მოვლიან ჩემი ქალიშვილი და ჩემი სიძე სალამოს და იქნებოდეს იცოდენ იმა-
თმა...

— აფხაზეთიდან ხართ?

— კი ვართ აფხაზეთიდან.

— ბოდიში

— არაფლის.

.....

კარზე აკაკუნებენ. კიდევ და კიდევ. იძახიან: „ნია!“

ვერკვევი: შემოდით.

ქეთინოა:

— რა მოგივიდათ?

— არაფერი.

— ინტერვიუზე არიან.

— არ შემიძლია.

— დათანხმებიხართ. ტელევიზიაში მისვლაზე უარი გითქვამთ და აქ ჩანერაზე დათანხმე-
ბიხართ. გადაირევიან.

სახეზე ხელებს ვიფარებ.

— რა დაგემართათ? ცუდადა ხართ?

— ის მე არა ვარ, ქეთინო, გესმის, ის, ვინც ინტერვიუს იძლევა, ვინც აქაურობას მართავს, ვინც... საერთოდ ლაპარაკობს... ის მე არა ვარ, გესმის... სად წავიდე?

— ვინ ხართ, აბა? ვაიმე, აი, ცხვირსახოცი, მოინმინდეთ ცრემლები, სად უნდა წახვიდეთ? უკვე მოდიან!

შემოდინ: შემზარავი ტელეკამერებით. დგამენ, აწყობენ.

ეს გოგოები. ჟურნალისტები. ყოველთვის შიშსა ჰგვრიან. თითქოს უნდათ ხაფანგში გაგა-
ბან. წიგნებს არ კითხულობენ. ისედაც იოლას გადიან, რადგან არც სხვები კითხულობენ.

— თუ შეიძლება, გვითხარით, ქალბატონო ნია, მაინც რა არის ჩვენი ქვეყნის და საერთოდ, ჩვენი წარუმატებლობის მთავარი მიზეზი?

— (ეს „ქალბატონო“. მახსოვს, როცა მითხრეს პირველად. გულში ისარმა გამიარა, რუსთაველზე იყო, „მერანის“ შენობაში. რა ვიცი მე. ქრისტე ღმერთი კი არა ვარ, ვიცოდე,

„მაინც“ რამ დააქცია ეს ქვეყანა... მე მგონი... მთავარი ის არის, რომ მთავარი და არამთავარი ვერ გაგვირჩევია...

1960 წელი

ზამთარი

მთელი ღამე თოვს. მთელი ღამე. უზარმაზარი ფიფქები ნელი ფიქრით ნელა მოფარ-ფატებენ. ნელი ფიქრით.

სანოლში მუხლმოყრილი
მხრებზე საბანნამოხურული
ფანჯრის რაფაზე იდაყვებდაყრდნობილი
შუბლით შუშას მიკრული
ბარდნით მოჯადოებული
გაქვავებული
და თან
აღელვებული
ესე იგი:
აღელვებულად გაქვავებული
აი, ასეთი:
შესცქერი თოვას.

„ეს ჩვენი პირველი თოვლია. ჩვენი პირველი თოვლი!“

თქვენი თოვლი? კი მაგრამ რა გაქვთ თქვენ, საერთოდ, საერთო, ნია?

მუხადის ქუჩისა და ერთმანეთის სახლების გარდა, რომლებსაც თქვენი თვალეები ხედავენ? ნეტავ როდესმე თუ შეუმჩნევიხარ? ალბათ ისე, ფანჯარაში თუ მოუკრავს თვალი ან აივანზე, მექანიკურად, და მერე სხვა ვინმეზე ან რამეზე გადაუტანია მზერა... ვთქვათ, წვიმაზე, ძაღლზე ან მანქანაზე...

და რატომ არ უყურებს ამ თოვას? რა აძინებს ამ ბარდნაში? რა ბედნიერება იქნებოდა, ერთად რომ ეყურათ! ეყურათ. ეყურათ. ეყურათ. უსასრულოდ, ერთმანეთის გვერდიგვერდ ფანჯრის რაფაზე იდაყვდაყრდნობილებს, თუნდაც ერთი საბანი არ ჰქონოდათ ორივეს მოხვეული, არამედ ცალკ-ცალკე ყოფილიყვნენ თავ-თავიანთ საბნებში ჩათბუნებულები! და საბნებით ერთმანეთს მიკრულები.

სულ უფრო და უფრო მაღლდება თოვლი მის აივანზე. ხვალ ალბათ თოვლის გადმობერტყვა მოუნევს. ხოდა, გადმობერტყოს!

თურმე ძნელია დაძინება, როცა გარეთ სითეთრე ისადგურებს...

დილაუთენია ახელს თვალს და ისევ ისე უძგერდება გული: ისევ ბარდნის! არ იცის, ვის ახაროს! უმცროს ძმას მაინც ეღვიძოს, ჩაიწვენდა ლოგინში და ერთად შეხედავდნენ. მაგრამ, არა! მხოლოდ მისთვის ემეტება ეს გამაოგნები კორიანტელი. წრიალებს და ვერ ისვენებს. წრიალი, საერთოდ, ძალიან ძნელია. მას ალბათ მხოლოდ დიდები უძლებენ. თვითონ კი ვერაფერს უხერხებს. ხოლმე.

ოჰ, ცივია პარკეტი! სინათლის ანთება არ შეიძლება. ძალიან ჩუმად უნდა ჩაიცვა.

კორიდორი... ფაფუკი ვარდისფერი პალტო. ვხედავ. მახსოვს. ნელა ჩამოხსენი საკიდარიდან დათბილული ბოტები. ჩუუ. პალტოებს ქვემოთ პატარა ხის სკამია. გამოაცურე, დაჯექი და ისე გაყავი ფეხები. ფრთხილად. ამ კარს უკან, კორიდორში რომ გამოდის, ხომ შენს უფროს ძმას სძ-

ინავს. ჩუუ, ისე გადაატრიალე გასაღები, რომ არ დაინკრიალოს, ისე გააღე უზარმაზარი კარი, რომ არ დაიჭრიალოს... მოიცა, ქალბატონ ელენეს ხელჯოხი გაიყოლე, აი, კუთხეში რომ აყუდებულა, სუუ, ნელა მიხურე, ასე, აბა, ახლა კი დაეშვი... სარდაფს ვერც კი იგრძნობ...

ფეხაკრეფით ჩაუყვა კიბეებს. ჩაეშვა სარდაფში, ისე გაირბინა ბნელი, ნესტიანი, მუდამ მძიმესუნნიანი გვირაბი, რომ ამჯერად შიში არც კი გახსენებია, და სითეთრეში ავიდა.

დგას. აი, თვალისმომჭრელი, უენო, უცნობი სითეთრე. პირველად მან უნდა დააბიჯოს ფეხი? არ სიამოვნებს. ეს. ერთი. ორი. სამი. ნახევრამდე ეფლობა ბოტები. ძლივს აიარა პატარა კიბე და ეზოს მეორე სართულზე ამოჰყო თავი...

სამი ხე: ჭერმის, ლელვისა და თუთის აღარ იცნობოდა. თოვლი მათ ურიცხვ, მსხვილ და ნვრილ ტოტებზე კი არ იდო, არამედ იდგა. აქეთ-იქით გაფრენილი, ქვეშ შავხაზგასმული თეთრი სტრიქონები. მეზობელი ეზოს მაღალი ნაძვი. უზარმაზარ თეთრ თათებად ჰქცევია ტოტები. ყველაზე მეტ თოვლს ნაძვები იტყვენ.

ძლივს იკავებდა გრძნობის მოზღვავებას, აღარ იცოდა, რა ექნა, დაეყვირა თუ ეტირა. ტურჩებით შეხებოდა თუ ჯოხით ეცემა და გაენადგურებინა ეს ჩუმი მოციმციმე სიქათქათე.

თოვლი სულ ახლდა. სიცოცხლის პირველივე წლებიდან. სოფელში. ქალაქში. და არასდროს გაჰკვირვებია. არასდროს გაოგნებულა. მაშ ახლა რა ემართება?

როცა შეშდები. და ცხოვრებაში პირველად ფიფქების ხმა გესმის. ჰო, ნამდვილად ესმოდა მის ჯერ ისევ თბილ ყურებს ეს ყოვლად უჩუმი, თანაბარი შრიალი, რომელიც აბრეშუმის ქიის ხმა ახსენებდა, ბავშვობაში, სოფლად, მეორე ოთახიდან რომ გამოისმოდა ხოლმე, სადაც უამრავი თოვლივით თეთრი და ფაფუკი ჭია თუთის ფოთოლს შეექცეოდა...

ეზო გადაჭრა, რკინის ჭიშკრით მუხადის ქუჩაზე გავიდა და მისი აივნის ძირში გაჩერდა. მერე წინ წავიდა, ჩაიმიუხლა და თოვლში ხელებგაშლილი, პირაღმა განვა. ფიფქები სახეზე ეფინებოდნენ და ადნებოდნენ. ხედავდა მათ, თავის ნამნამებზე ნამოცმულებს. ვარდისფერ პალტოს კი თანდათან უფარავდა თოვლი... თოვას ასცქეროდა. დედას ჰქონდა ოდესღაც ასეთი ჰაერისნაირი კაბა: ნისლისფერი და რძისფრადდაფიფქული. „კარგია თოვა“. „კარგია სიგიჟე“. „კარგია სიყვარული“. „კარგია სიკვდილი...“ ამას თვითონ ფიქრობს თუ თოვლი ჩასჩურჩულებს უკვე გაციებულ ყურში?

მერე ფრთხილად წამოდგა. მისი გამოსახულება არ უნდა წაიშალოს. ძირს დაგდებული ხელჯოხი აიღო და ხელის კანკალით შეუდგა ასობის გამოყვანას თოვლში ღრმად ჩატვიფრული საკუთარი სილუეტის გასწვრივ..

ისევ ლოგინში იწვა და ძაგძაგებდა... თუმცა, პალტო კარგად დაბერტყა მეორე სართულზე, მაინც სველი დარჩა... ბოტები საერთოდ საწოლის ქვეშ შეყარა... ვიდრე ის გაიღვიძებს და აივანზე გამოვა, თოვლი სულ წაშლის მის გამოსახულებასა და სიტყვას... მაგრამ, აი, თოვლმა გადაიღო... აი, გათენდა... გვერდითა ოთახებში წამოიშალნენ. ძმების ყიჟინა დაიძრა: „თოვლი! თოვლი!“ მან შუქი აანთო... ჩანს, როგორ გავიდა საძინებელი ოთახიდან იქითა მხარეს, სამზარეულოსკენ... უკვე მთლად გათენდა და მზეც ამოდის... ნუთუ არ გამოიხედავს ფანჯრიდან? აივანზე არ გამოვა? ძირს თოვლს არ დახედავს? ვიდრე მზე დაადნობს? ვერ დაინახავს იმას, რაც მას მიუძღვნეს?

მის ზემოთ, მესამე სართულზე ორი წითელი თავი ჩნდება: ერთი — ერთ ფანჯარაში, მეორე — მეორეში. ესენი საშინლად დაჭორფლილი, პატარა ტყუპი ძმები არიან, მათ შორის, აივნის კარის შუშასთან — მესამე წითელთმა — დაყრილი თავი კი მათი დედისაა. სამივე წითელი თოვას შემტერებია.

„ჩაიცვი! დაგაგვიანდება!“ — უყვირის გარედან დედა, სახელით არ ეძახის, ეს იგი, გაბრაზებულია. არის და იყვეს! მაგის დარდი არა აქვს ეხლა!

„ღმერთო! გამოვიდა!“

უკვე პალტო აცვია და ყურებიანი ქუდი ხელში ჩაუბლუჯია. თითქოს დაბნეული დაჰყურებს თავის აივანზე სქლად დაფენილ თოვლს... მერე წინ გადაქანდება, ხელებით რკინის მოაჯირს დააწყდება, შეაზანზარებს, თოვლი ჩამოცვივა, და ის მარჯვნივ და მარცხნივ ატრიალებს თავს.

პირს ალებს, ჩანს ღრმად ისუნთქავს ჰაერს... მერე წინ იხედება, მათ ეზოს უყურებს, სამ ხეს და ძაღლის სახლს, ბოლოს ძირს, თავისი აივნის წინ დააჩერდება თოვლს და ... ჩანს, რომ გაიცინებს: რადგან ძირს, თოვლზე უზარმაზარი ასოებით წერია „მ ი ყ ვ ა რ ხ ა რ“ და ადამიანის სილუეტია გამოსახული, ისრით რომ შეუერთებიათ ამ სიტყვასთან. და ისარი გულიდან გამოდის. ბიჭი იცინის, გადაიხრება და პირველ სართულს ჩახედავს. იქ ერთი დიდი გოგო ცხოვრობს, ოციოდე წლის, და ალბათ ფიქრობს, რომ სწორედ მას მიუძღვნეს პირველი თოვლის ასეთი მილოცვა. მისი ფანჯრებისკენ კი არც იხედება. ცოტა ხანში სადარბაზოდან გამოდის და მიდის. უცებ თოვლში ჯერ ისევ ჩატვიფრულ გულ-ისრიან გამოსახულებასთან შეჩერდება. დახედავს. და გვერდს უქცევს. ზედ არ გადაუვლის.

ვხედავ. მახსოვს.

სკოლიდან უკვე დაბრუნდი.

ის კი ჯერ შინ არ არის. ამ დღეს ჩვეულებრივ იგვიანებს ხოლმე. ალბათ შედამებულზე მოვა. ასე რომ, ჯერჯერობით თავისუფალი ხარ. შენს თავს ეკუთვნი. მთლიანად მაინც არა, მაგრამ მაინც... და როცა მეზობელი ბავშვები გიძახიან, ჩამოდი, ვიცინავოთო, ჩადიხარ, მარიას ნებართვით, და მასაც თან მიათრევ სარდაფში... ისიც ბუზღუნ-ბუზღუნით ალებს სარდაფის კარებს და ათასნაირი ხარახურის ქვეშ მოქცეულ ციგას ხვნეშით გამოათრევს ბნელი კუთხიდან. და ვიდრე შენ ციგაზე დახვეული თოკის გამოხსნას ცდილობ, მარია უზარმაზარ რკინის ყუთზე გადაეკიდება და შავად მბზინავი ქვანახშირით ავსებს ორ ვედროს, რისთვისაც მოხერხებულად იყენებს იქვე მიგდებულ რკინის პატარა ნიჩაბს: — ბარემ ამასაც ავიტან — ამბობს — ამ ოხერს. ქვანახშირი კი მაინც იყრება სარდაფის იატაკზე და ბზინავს.

შენ კი უკვე გარეთ, ბნელ გვირაბში მიიჩქარი გულში ჩახუტებულ ციგასთან ერთად... ადიხარ ეზოში, ლაღად გადიხარ მუხადის ქუჩაზე: ის ხომ შინ არ არის, და, მაშასადამე, როგორც უკვე ვთქვით, ნორმალური ადამიანი ხარ. შედარებით, რა თქმა უნდა. წაარიხინებ ახლა ციგას ბერძენიშვილის ქუჩამდე, რომელიც სარკესავით მოყინულა და უამრავ თავზეხელაღებულ მოციგურავს მასპინძლობს, ახვალ ქუჩის თავამდე და შენც დაეშვები... მაგრამ უეცრად ადგილზე შეშდები. **მუხადის №14-ის** წინ მოულოდნელად სალათისფერი მოსკვიჩი ჩერდება.

მათი მანქანა. საჭესთან უფროსი ძმა ზის, რომელიც არაფრით არ ჰგავს **მას**, გვერდით კი — დედა. ძმა გადმოდის და კარს უღებს დედას, დიდ, შავგვრემან, ფუმფულა ქალს, მერე რალაც მძიმე ჩანთას გადაათრევს საბარგულიდან და სადარბაზოში შედის. დედას კი ორი პატარა, ქსოვილის ჩანთა უჭირავს და ძალიან ფრთხილად მიიწევს სადარბაზოსკენ... და თვითონაც ვერ იგებს, როგორ მიაგდებს ციგას ქუჩის განაპირას, თოვლში, და...„დაგეხმარებით!“ — ემუდარება და დაბნეულ ქალს ლამის ხელიდან სტაცებს ქსოვილის არცთუ მსუბუქ ჩანთებს. ვიდრე ის — **მისი** დედა გონს მოვა, უკვე კიბეზე არბის... შიგთავსს დაჰყურებს, ერთში ზემოდან მრგვალი თეთრი პური ძევს, მეორეში — კანფეტებით სავსე პარკი. კიბის თავზე ჩერდება აქოშინებული, მოახერხებს და მარცხენა პარკს მაჯაზე შეიგდებს, მარჯვენათი კი პურს დასწვდება, ორივე ჩანთიანი ხელით პირთან მიიტანს და კოცნის, აკანკალებული, კოცნებით ფარავს მის ჯერაც ისევ თბილ, ამობურცულ, მზისფერ ზედაპირს...

„შეიძლება?“ — ჩუმად იძახის **მის** ღია კართან და პასუხამდე შეაბიჯებს **მის** ბინაში...

— უჰ! რატომ შენუხდი, გენაცვალე, მე უნდა ჩავშველებოდი... — **მისმა** ძმამ ჩანთები ჩამოართვა და ის დაეშვა... **მისი** დედა პირველივე კიბის თავზე ისვენებდა...

— შენ გაეზარდე, შვილო დედაშენს, დიდი მადლობა, რა თავაზიანი ბავშვი ყოფილხარ.

ეს **მისმა** დედამ უთხრა. **მისმა** დედამ. **მისმა** დედამ. „თავაზიანმა ბავშვმა“ გვერდით ჩაურბინა ქალს და მხოლოდ „ნახვამდის“ ნალულულეება მოახერხა.

და მიჰქრის ახლა ბერძენიშვილის გასარკული ქუჩისკენ და სველი თოკით მიათრევს თოვლში ამოგანგლულ ციგას. „უჰ! რატომ შენუხდი გენაცვალე, მე უნდა ჩავშველებოდი...“ „უჰ! რატომ შენუხდი, გენაცვალე, მე უნდა...“ „შენ გაეზარდე, შვილო, დედაშენს, დიდი მადლობა, რა თავაზიანი ბავშვი ყოფილხარ“ „შენ გაეზარდე, შვილო, დედაშენს, დიდი მადლობა, რა თავაზიანი ბავშვი ყოფილხარ,“ „შენ გაეზარდე, შვილო, დედაშენს...“ „რატომ

შენუხდი, გენაცვალე...“ „რათავაზიანი ბავშვი ყოფილხარ“ ... „შენ გაეზარდე“... „გაეზარდე“, „შვილო“... „შვილო“ „შვილო“... სიტყვების თბილი ქურქი. გაეხვა და გათბა. მიფრინავდა და ციგაც მალაყებს გადადიოდა. სულმოუთქმელად აირბინა ბერძენიშვილის ქუჩის მოლიპული აღმართი...

და მიჰქროდა მერე მბზინავ თავდაღმართზე სველი ციგით და გაყინული საჯდომით... მიჰქროდა გიჟურად... დუნე ნანნავზე თმის სამაგრი მოსძვრა და თმა გაეშალა... „ფრთხილად, გოგო!“ უძახდნენ ვილაციები. მაგრამ ველარ ფრთხილობდა და აი, კიდევ უფრო ასწრაფდა და გადააფრინდა კიდევ ფალიაშვილისა და ბერძენიშვილის ქუჩების გადაკვეთაზე საგანგებოდ მიქურჩებული, გაყინული თოვლის ბექობს, რომლის ფუნქციასაც ციგების შეჩერება წარმოადგენდა... გაისმა ჭახანი და ფალიაშვილის ქუჩაზე მანქანა, რომელმაც ციგიდან გადმოვარდნილ არსებას ძლივს აარიდა თავი, მეორე მანქანას დაეჯახა და დააბზრიალა...

აი, ხომ ხედავ, ბენვზე გადარჩი. ისევ დალილავდი. მძლოლების ყვირილი გაცილებს ფალიაშვილის ქუჩით შინმამავალს. კიდევ კარგი, ის არ გხედავს. მე კი ისევ გხედავ. **ჯერ ისევ** გხედავ. გადაყვლეფილ ლოყებზე ცრემლები გელვრება და ნიკაპზე — გახეთქილი ტუჩებიდან დადენილი სისხლი. გაყინული ხელისზურგით იჩერებ...

მარიას შეძრწუნება. მორიგი. O, мамочка! O, мамочка! და საკუთარ ლოყაზე სილის შემოლანუნება. მერე, როგორც ყოველთვის მსგავს შემთხვევებში, სამზარეულოში წათრევა, სადაც უზარმაზარ თიხის ღუმელში ქვანახშირი იწვის...

სახეს ბანს, წინააღმდეგობის მიუხედავად ყველაფერს ხდის, უთვალისწინებლად ხელფებსა და გაყინული საჯდომს. ყველა დაშავებულ ადგილს დაუმუშავებს, ოღონდ პაციენტის წინააღმდეგობის გამო იოდს ვერაფერზე უსვამს, აცმევს, ლოგინზე წამოაწვეს და ყურძნის მტევნებით მოხატულ, მწვანე პლედს აფარებს.

ის კი ცოტა ხნის შემდეგ დაჟეჟილ მუხლებზე იდგა და მის ფანჯრებს გაჰყურებდა. სალათისფერი მოსკვირი გამქრალიყო. ბინაშიც არავინ ჩანდა. ასე იცოდნენ. გამოაკითხავდნენ, თეთრეულსა და საჭმელ-სასმელს გამოუტანდნენ და მალევე მიდიოდნენ თავიანთ ბინაში, სადაც ყველანი ერთად ცხოვრობდნენ: დედ-მამა და ორი ძმა... ის კი აქ მარტო იყო. სამედიცინო ინსტიტუტში დადიოდა და მთელი დღე მეცადინეობდა... და იყო **20 წლის**.

წარმოიდგინა, როგორ შეჭამდა იმ პურს. როგორ შეეხებოდა მისი ტუჩები მისი ტუჩების ნაკვალევს. ეს ხომ მაინც შეხებაა! შეხება. ტანში გააჟრიალა და ისევ დასთბა.

მერე მოხდა ეს: რომელიღაცა დილით სახლიდან აღარ გამოვიდა. კარგა ხანს ელოდი ფალიაშვილისა და ბერძენიშვილის ქუჩების გზაჯვარედინზე, და გაკვეთილზე დაიგვიანე. ბოლო გაკვეთილი გააცდინე და კისრისტეხით მოქანდი შინ. სანოლზე შეხტი, მუხლის ჩოქზე დადექი და სახით ფანჯარას აეკარი. მის საძინებელში სინათლე ანთია, ესე იგი შინ არის. რას აკეთებს? ჩამობურული დღეა და წიგნს უშუქოდ ვერ წაიკითხავ. წევს და წიგნს კითხულობს? უცებ ის დიდი ოთახის კართან ჩნდება. ფანჯარას მოხრილი მარჯვენა ხელით და ხელს შუბლით ეყრდნობა. მარცხენა ხელის მტევნით მარჯვენა ხელის მტევანს ეჭიდება და ასე, საკუთარი მკლავების ჩარჩოში იქცევს სახეს. სქელი ჯემპრე აცვია, ყელი აქვს კაშნეთი შეხვეული და ჩანს, რომ ახველებს. სწორდება, ახველებს, ახველებს და ისევ საკუთარი მკლავების ჩარჩოში იქცევს სახეს. მერე ისევ სწორდება და ისევ ახველებს...

„ავად არის.“ **ასეთი** დარდი შენ არ იცოდი. **ასეთნაირი**. ერთხანს წრიალებ და მერე იქ, დიდ ოთახში გადიხარ, სადაც მამაშენის კაბინეტია მოწყობილი. ფანჯრებზე მძიმე, შვინდისფერი ფარდები. კუთხეში როიალის სუფევა. **BLÜTNER**. შავი, ვრცელი, თხელი, მბზინავი. მუქშვინდისფერი, მძიმე სანერი მაგიდა და ასეთივე კარადა დათვის თათებზე. მაგიდაზე სპილენძის მძიმე, ფიგურებიანი „ნაბორი“: ორი პატარა გადაჭრილი ხე — კალმების ჩასადები. დათვისთავიანი სარწვეველა საშრობი, წიგნების საჭრელი მძიმე, ბლაგვი დანა, ჩასვენებული სპილენძისავე

ბუდეში... აი, ასეთი მძიმე და მნიშვნელოვანი ყველაფერი. მაგრამ ახლა ეს შენთვის სულერთია. შენ მამაშენის ყულაბა გაინტერესებს, სადაც ის რკინის მონეტებს აგროვებს. თითოეული მონეტა ათ მანეთს ნიშნავს. ნამოაყირავებ. რა საშინლად ჟღერიალებენ. უნდა მოასწრო, ვიდრე მარია შემოვა იატაკის პრიალ-პრიალით. ქვემოდან შესცქერი შავ, ვიწრო ნაპრალს, სადაც მონეტები ეჩხირებიან და ვერ ეტყვიან, საჭიროა მხოლოდ ერთი მოხვდეს იქ და მაშინ უბრალოდ ჩამოცურდება. დგახარ. ნერვიულად ფიქრობ და უეცრად გარბიხარ დედაშენის სარკესთან, მშობლების საძინებელში. ეძებ და პოულობ დედაშენის ნარბეზის პინცეტს, ძალიან თხელი ბოლოებით. ისევ ნამოაპირქვავებ მძიმე ყულაბას, მარცხენა ხელში გადაიტან, უზუსტესად შეაცურებ მარჯვენათი პინცეტის ტუჩებს ბნელ, ვიწრო ნაპრალში და იმაზე ბევრად უფრო ნაზად მოჰკიდებ რკინის მონეტის გვერდს, ვიდრე დედაშენი ჰკიდებს ხოლმე საკუთარ ნარბეზს...

უკვე მალაზიაში ხარ, მოსაშვილის ქუჩაზე. ყიდულობ ბორჯომს, ორ „სლოიკას“, თეთრ პურს, კარაქს, რძე და თაფლი საკუთარი ბინიდან ანაპნე, რადგან რძეს ასე გვიან ვერსად ველარ იყიდის კაცი და თაფლი ხომ ისედაც არსად არ არის. ბერძენიშვილის აღმართს აირბენ და გულის ბაგაბუგით გადიხარ მუხადის ქუჩაზე. ახლა მარიამ არ უნდა მოგკრას თვალი. არც მეზობლებმა! მაგრამ, საუბედუროდ, ეს სწორედ მარიაა, აივანზე რომ გადმოხრილა და სარეცხს იღებს. ელექტრონის ბოძს ამოეფარე, იცდი. შედის. სცილდება სამალავს. მაგრამ ახლა შენი უმცროსი ძმა გამოდის აივანზე. „რა ჯანდაბა გინდა აივანზე ამ სიცივეში, შედი შინ!“ შედის. უნდა მოასწროს, ვიდრე უფროსი ძმა მოვა. ის ქვეყანას შეყრის. მარიას მოთაფლავს. უმცროს ძმასაც მოისყიდის. მაგრამ უფროს ძმას სკანდალი სიცოცხლეს ურჩევნია. უახლოვდები **მუხადის № 14-ს**. და დგება შენი აღსასრულის ნუთები. უცებ შერბიხარ სადარბაზოში, აირბენ სამკიბეს, გატენილ ტყავის პატარა ჩანთას მისი კარის წინ დგამ და ზარის შავ ლილავს სამჯერ ხანგრძლივად აჭერ თითს. „მისი ზარის ხმა!“ და ნუთში უკვე გარეთ ხარ. თქვენი ეზო. დაფეთებული ჯეკა. ყვითელი ძროხა, ანუ გრანდიოზული კატა — დარია ოსიპოვნა. სარდაფის გვირაბი. თქვენი კიბეები... გაშტერებული მარია. დაბნეული უმცროსი ძმა, მეოთხეკლასელი. შენი ოთახი. შენი სანოლი. შენი ფანჯარა....

2000 წელი

09

— გისმენთ ნოლ ცხრა — ცნობათა ბიურო!

— გამარჯობათ... თუ შეიძლება, მომეცით ყველა კორდიას, კორდიას, დიახ კორდიას, არ გაგიგიათ ეს გვარი? ნომერი და მისამართი, თუ შეიძლება... დიხ, ყველასი, ნახეთ, ხომ? დიახ, ვინერ... დიახ, დიახ, გლდანშიც არიან? ვინერ... დიახ, დიახ... სულ ეს არის? დიდი მადლობა...

რა ვქნა ეხლა? რა უნდა ვქნა. ყველასთან ჩამოვრეკავ და ის იქნება.

1960 წელი

გაზაფხული

— ისევ გაიქცა! გაეკიდე, თამაზ! ნახე, სად მიდის! გესმის? აითრიე წელი და გაეკიდე! გაიგე, მართლა სკოლაში მიდის ასე ადრე?

— მეტი საქმე არა მაქვს!

— შენ დამინდი, შენ! შენც იმავე სკოლაში არ სწავლობ, არ უნდა აქცევდე ყურადღებას შენს უმცროს დას? ადექი, გაგვიანდება!

— დამანებე რა თავი! რა ყურადღება უნდა, იტაცებს ვინმე? ვის რა ოხრად უნდა ეგ ლანი-რაკი, ეგ უცხვირპირო! თუ გინდა, სკოლიდან რო მოვალთ, მოვდებ ერთს ყბაში!

— ისედაც არ ამტკრევთ ერთმანეთს ცხვირ-პირს?! თქვე მხეცებო, მე როცა სახლში არა ვარ, ისედაც არ ანგრევთ აქაურობას? მარია ლამის გააგიჟოთ! ეგეც რომ გაგვექცეს, დაგხოცავთ ორივეს, იცოდეთ! მე თქვენი გულისთვის სამსახურს თავს არ დავანებებ! რომ ამონყდეთ ყველანი, სახლში არ დავჯდები!

— ღმერთმა დაგვიფაროს! ვინ გაგიძლებს მთელი დღე!

— ხედავ შენ? ჩამოვა მამაშენი და ნახავ მერე მაგ ენის სავსავს! ჩემმა პაციენტებმა იციან ჩემი ფასი! წადი, იკითხე! მზე ამოსდით ჩემზე!

— ხოდა, გაანათე ყველანი, გაანათე, რა გინდა ჩვენგან!

— ვიდრე სამსახურიდან მოვალ, ქვანახშირს ამოიტან! მარიას მიეხმარები, გესმის?

— მაგ ქალბატონს რატომ არ ავალუბ? არ ეკადრება? მე უნდა მომწყდეს წელი მაინცაღამაინც? პატარა კალათით მაინც ამოიტანოს!

დედა აივანზე გაიჭრება და ხედავს თავის ქალიშვილს, ისევ ისე გიჟივით რომ გარბის ხეებქვეშ და მესამე სართულის აივანზე გადაკიდებული სიცოცხლიდან გააძევებს მას: „მამაჩემთან წასულხარო“ მიაძახებს. ხოლო მამამისი შვიდი წლის მკვდარია უკვე.

და ისევ ის მარშრუტი. უკვე რვა თვეა ყოველ დღით გაცილება და კვირაში ორჯერ დახვედრა. და სულ ერთნაირი დევნა-თვალთვალი: გულისხმეთქვითი: ელვის სისწრაფით გზაჯვარედინამდე: სადაც ბერძენიშვილისა და ფალიაშვილის ქუჩები ჰკვეთენ ერთმანეთს. იქ დალოდება №84 სახლის კუთხესთან და შორიდან დანახვა იმის, თუ როგორ ჩამოდის იგი დაღმართზე. სადარბაზოში შევარდნა, როცა იგი უსწორდება და იქიდან ყურება, როგორ კვეთს იგი ფალიაშვილის ქუჩას, როგორ მიუყვება ბერძენიშვილის მონაკვეთს, როგორ გადადის ჭავჭავაძის პროსპექტზე, როგორ დგება სტუდენტალაქის კორპუსების წინ ხის ძირას და როგორ ატრიალებს მაღალ კისერზე შემდგარ მრგვალ თავს მარცხნივ და მარჯვნივ, ვიდრე მოვარდნილი ავტობუსი არ შთანთქამს და არ გაიტაცებს.

მაგრამ დღეს უცბად სულ სხვა რამ ხდება. როგორც კი ავტობუსი დაიძვრება, მონაფეც უეცრად მოსწყდება ადგილს, ჭავჭავაძის პროსპექტს გადასჭრის და ღრჭიალით ჩამომდგარ მეორე ავტობუსში გაუჩინარდება.

მას თითქმის არასდროს უმგზავრია ავტობუსით მარტო. და ახლა შეეზიზღა ამდენი ხალხი.

„ნინ წამოდით! წამოინიეთ წინ! ჩემსკენ! აბა, ბილეთები! ბილეთები ავიღოთ! გადმოაწოდეთ ფული!“ — ლაღადებს უკანა კარის გვერდით კუთვნილ სკამზე ამაღლებული კონდუქტორი და ხელებს იქნევს. წინ არ წასულა, ერთადერთი ოცკაპიკიანი გადაანოდა და ფანჯარას აეკრა.. დღეს ბუფეტში ველარ იყიდის ვერაფერს. როგორც იქნა, ვილაც ჩავიდა და დაჯდა. შეტრიალდა და ღია ფანჯარაში გაჰყო თავი. წინ იყურება. უკვე დაენივნენ წინა ავტობუსს. ვიდრე ინსტიტუტში შევა, კიდევ ერთხელ შეავლებს თვალს, შეიძლება მისი ამხანაგებიც დაინახოს... ჩავიდა! მისი ავტობუსის ფანჯრებს ჩაუარა! გოგო წამოხტა, კარისკენ გაინია, ვილაც მოხუც ქალს ფეხზე დაადგა ფეხი და წინა კარიდან ამომავალ მგზავრებსაც შეასკდა. წარმოუდგენელი ძალით გაიბრძოლა ავტობუსში კანონიერად ამომავალთა წინააღმდეგობის დასაძლევად და საშინელ ჭყლეტაში გარეთ გაეტენა, ოღონდ დავარდა.

„შენ მოგტყდეს ფეხები, შე უზრდელო! შე უპატრონო! გამწარდი, როგორც მე გამიმწარე სული! არაფერს გასწავლიან ან სკოლაში, ან ოჯახში? წინა კარიდან უნდა ჩახტე?“ — ყვიროდა დაშავებული მოხუცი ქალი და სხვებიც, უკვე ავტობუსში აღწეულები, კვერს უკრავდნენ... მან ყური მოჰკრა დადევნებულ ხმებს, მაგრამ ახლა აღარაფერი ანაღვლებდა, თავისი, ყველა ემპირიული თვალსაზრისით უწესო მგზავრობის მიზნის გარდა... „რას სწყევლით, ქალბატონო! რა მოხდა, დაიქცა ქვეყანა?! პატარა გოგოა, ბოლოს და ბოლოს, თანაც ლამაზი!“ — გამოესარჩლა იქ აღარ მყოფს ვილაც უფროსკლასელი ბიჭი.

„შენც შატალოზე ბრძანდები, ალბათ, არა, ვაჟბატონო!“ — ახლა ამას ეცა ამბოხებული ქალბატონი... და ავტობუსიც დაიძრა. ააღელვა უცნობი ბიჭის გამოქომაგებამ, მისმა სიტყვებმა, განსაკუთრებით კი სიტყვამ „ლამაზი“ ... მართლა ლამაზია? მაგრამ ახლა არც სილამაზის დრო იყო, არც არაფრის...

სტუდენტმა პავლოვის გამზირზე გადაირბინა, მონაფეც მიჰყვა, სტუდენტმა კორპუსების ეზოები აჭრა, მონაფემაც, სტუდენტმა ვაჟა-ფშაველას გამზირი გადაჰკვეთა და სტუდენტებს შეერია... მონაფე კი ტროტუარზე ხის ქვეშ იდგა და ხედავდა, როგორ შემოეხვივნენ ბიჭს ამხანაგები, ბიჭები, გოგოები, დიდი გოგოები, როგორ ჩამოეკიდა ერთი კისერზე, მეორემ როგორ ჩასჭიდა ხელი და ინსტიტუტის შენობისკენ როგორ გააქცია...

ამის დასანახად მოიკალი თავი?

ეჰ, ნია, ნია, ნულარასდროს დაედევნები უკან დიდ ბიჭებს!

ახლა ისეთი ხარ, თითქმის ყველაფერი, რასაც დაინახავ, გულს გატკენს...

აი, ისევ ტირი. და, აბა, რა გატირებს? რომ გკითხოს ვინმემ, რა გინდაო, ხომ ვერც უპასუხებ.

ეგებ ძალიან მარტო იგრძენი თავი? შენ ხომ მეგობრებიც აღარა გყავს. რადგან: აბა, რა მეგობარია ის, ვისაც ყველაზე მთავარს არ უმხელენ! ყველაზე მთავარს! იმას კი ჰყავს. შენ კი ყოვლად უაზრო და ძალიან მიმალული განცდა გაიცანი: განცდა, შეიძლება ნამიერი, მაგრამ მაინც: რომ ის შენ გეკუთვნის და სხვები არ უნდა შეეხონ. რომ ეს უსამართლობაა. არა, თუ ხვდები ამ განცდის მთელ არანორმალურობას?!

ახლა სჯობს, ის იკითხო, რომელი ავტობუსი, ტროლეიბუსი თუ ტრამვაი გაგიყვანს ვაკეში, №57-ე სკოლის სიახლოვეს, რომ მესამე გაკვეთილს მაინც მიუსწრო, თორემ, ისედაც ძალიან ბევრს აცდენ და სულ აღარ სწავლობ, და ამის გამო დიდი უსიამოვნება გიახლოვდება... მე გაფრთხილებ: უსიამოვნება გიახლოვდება. მე ხომ დიდი ხანია ყველაფერი ვიცი, რაც უნდა შეგემთხვას? ეგებ ცოტა დანყნარდე და შეეცადო სკოლის ატანას?

ზიხარ გაკვეთილზე, ფანჯარასთან, ისევ ცას აჰყურებ, რომ ცრემლები არ ჩამოგდინდეს, და თვალბინი არ გშორდება ის სცენა: გოგოები რომ შემოეხვივნენ. **ეხებოდნენ.**

ეჰ, ასეა ნია, ის იტანჯება, ვისაც უყვარს...

და მერე „ლამაზი“ ამოგიტივტივდა თავში... ლოყებზე ხელებს ისვამ... „ლამაზი“ „...ეს ჩემზე ითქვა...“ — ფიქრობ და ეს ცოტაოდენ სიხარულს განიჭებს...

ესე იგი, ტანჯვა შემოდგომით უფრო ადვილი ყოფილა, ვიდრე გაზაფხულზე.

ეს შენ დაასკენი, თუმცა ჯერ მხოლოდ თორმეტი წლის ხარ. უფრო ზუსტად: თორმეტი წლისა და ექვსი თვის.

რა თქმა უნდა. რადგან მაშინ, შემოდგომაზე, გარეთაც ისეთი სევდა იყო, როგორც შენში. გეგონა: ცა შენი გულივით ტიროდა და ფოთოლიც შენი გულივით კვდებოდა.

ახლა კი ყველა ყვავილი, ყველა ჩიტი და ყველა პეპელა ხარობს. აი, როგორ თავგადაგდებული შესტვენს განთიადს შენი ეზოს ერთი ყვითელმუცელა ჩიტი... და ეს მზიანი და მოყვავილე დღეები შენსას აღარაფერს შეესაბამება, ასაკის გარდა...

გაზაფხული კი ბრძანებლურია და გიბრძანებს ბედნიერი იყო. ანუ გიყვარდეს და უყვარდე. ეს კი ისეთი საშიშია, ნია.

რადგან უმეტესად ეს არის წყურვილი უწყლო უდაბნოში, გინდაც ირგვლივ ხილი მწიფდეს და ყვავილნარი ყვაოდეს.

ცოტა ხნის წინ კი ნელინადის დროებს ვერც ამჩნევდი, რადგან ბავშვი ხომ ყველგან ახერხებს ბავშვობას, მით უმეტეს უზრუნველყოფილი. თამაშისათვის ყველაფერი გამოდგება: გუბებიც, ლოლუებიც და ფულუროებიც. რა უნდა თამაშს! ჰოდა, ჯერ კიდევ გუშინ, უმცროს ძმასთან ერთად კარამელების ფერად-ფერად ქალაქებს აგროვებდი, დედასა და მამას შორის ძილი გიყვარდა, საპონს აქაფებდი და სანრუპი ჩხირით ბუშტებს უშვებდი აივნიდან, მაყვალს მუჭით იტენიდი პირში, შელოცვილ ძაფს იხვევდი მეჭეჭზე, ორთვლიანი ველოსიპედით სოფელში დაჰქროდი, და ინდიელთა ბელადის ხმებს გამოსცემდი, გამობერილ ლოყებზე თითებს იტა-

კვები ხოლმე აქეთ-იქიდან, გამოცვლილ საცვალს ხან სად ისროდი, ხან სად, ისე, რომ მარია ზოგჯერ ჭალიდან ხსნიდა, — რა ლაღად იყავი, რა უდარდელად, ნია, არაფერი არ განუხებდა საძულველი სკოლის გარდა, მაგრამ სკოლასაც უძლებდი, იმდენად უზრუნველი იყო დანარჩენი ცხოვრება! გემრიელი ჭამა იცოდი, ნეტარებისგან ფეხებს აქანავებდი ხოლმე, გიყვარდა ბაყაყით ხტუნვა და მამალივით ყივილი, და დარწმუნებული იყავი, რომ სიცოცხლე მუდამ ასეთი იქნებოდა: თამაშის, სიცილის, ჭამა-სმის, სიმღერისა თუ წიგნის კითხვის სიამეებით დატენილი: შენი სიცოცხლე. (ახლა ნულარ შევეხებით იმას, ამ ყველაფერს რაღაც სევდა და შიში რომ ამოსდებოდა სარჩულივით. რად გვინდა, ეს ხომ არ ჩანდა).

მაგრამ აი, ველარც იხსენებ, როგორ შეგემთხვა, როგორ დაგატყდა თავს ე ს: **უსაშველო.**

ის დღე! უცებ მოპირდაპირე სახლის აივანზე, ზუსტად შენი აივნის გასწვრივ ის რომ დაინახე: და უცებ რომ დამთავრდა ბავშვობა: რადგან დაძაბულობა დაიწყო; საიდუმლო და მარტოობა, უუ, რა საშინლად უცხო, მომნუსხავი და შემზარავი რაღაცეები და თან გადაჭდობილი სიხარულთან თუ სიხარულის მოლოდინებთან! დიახ, ბედნიერებების იმედებთან და... ბედნიერების შეუძლებლობის უტყუარ წინათგრძობასთან. ძალიან ბევრი იყო ეს ყველაფერი, შენ კი მარტო იყავი და პატარა: აბა, რა არის თორმეტი წელი ქარიშხლის ან უდაბნოს წინაშე.

მოკლედ, შენი ლაღი ცხოვრება უეცრად დამთავრდა შარშან, შემოდგომა რომ შემოდგა ქუჩებში ... რადგან მოულოდნელად (და ეს ყოველთვის მოულოდნელად ხდება), და შემთხვევით (და ეს თითქმის მუდამ შემთხვევითია), შეაწყვი იმას: უცნობს და უცხოს, ვინც რატომღაც დაუმსახურებლად და უმიზეზოდ შენი სიცოცხლისათვის წყალივით აუცილებელი გახდა, სიხარულზე რომ აღარაფერი ვთქვათ, თუმცა სიცოცხლე და სიხარული რას გაუყვია! ყოველ შემთხვევაში სამყაროს გამჩენს არა...

ის კი აივნის მოაჯირს დაყრდნობოდა, უსტვენდა და საკუთარ მელოდიას ოდნავ აყოლებდა თავსა და ხელის მტევნებს. ჩამავალი მზე უცნაურ შუქში ხვევდა და ლურჯ და შვინდისფერ უჯრებიან პერანგზე ფერებს უმკვეთრებდა. და ქართული მელოდია არ იყო ეს. უცნობი იყო და სევდიანი, თუმცა ძალიან წელი — არა... და, გული შეგიძრა. ნარინჯისფერი ნათელი სულ უფრო და უფრო აგიზგიზებდა მისი პერანგის შვინდისფერ და ლურჯ კვადრატებს და სრულიად დამორჩილდი ამ გამოცხადებას...

და აი, შენს ქუჩაზე, აკაციები აყვავებულან. ოდნავი სიოც კი მგრძნობიარედ ათრთოლებს სიმეტრიულად ჩანიკნიკებულ, ოვალურმწვანე ფოთლებს, რაღაც საკრავს რომ წააგვანან. და რა ნაზი სურნელი აქვთ დუნედ დაკიდებულ, თეთრმოყვითალო მტევნებს. სახე თუ არ შეახე, ვერც კი იგრძნობ. და შენც იწოდებ და ახებ. და შენი ქუჩა პირდაპირ უერთდება დიდ და უამრავამბებიან ვაკის პარკს. მრავალი ხე აქ შენსავით ალბათ თორმეტნახევარი წლისაა, რადგან, შენ რომ დაიბადე, მაშინ რგავდნენ აქ ერთი ბენო ნაძვებს, მუხებს და ტირიფებს. მაგრამ, ამ ხეებს ის გრძნობები, ახლა შენი სილაღე რომ შეუმუსრავთ, სიზმრადაც არ დაესიზმრებათ. დგანან უსურვილონი, ანუ წყნარები, ქარი თუ დაურღვევს ხოლმე ამ უდრტვინველობას, მაგრამ მათ შიგნით არაფერი იცვლება და შენ სულ არაფრად გჭირდება მათი სიმშვიდე. უფრო ქარიშხალში გავარდებოდი გარეთ ანდა თავსხმაში, სახლიდან რომ გიშვებდნენ, მაგრამ ვინ გაგიშვებს...

ახლა კი ამ პარკში გაზაფხულს ვერსად გაექცევი, პირდაპირ თვალეში უნდა ჩახედო, როცა პურის საყიდლად გამოსული პარკში შეუხვევ და იბორიალებ. ორი თბილი პურით დამძიმებული, მსხვილთვლებიანი ბადის კონწიალით. და გიგანტური ვარდების თითქმის მოურიდებელ, თეთრ-ნითელ გადაშლას შეაშტერდები. ან შენს საყვარელ ველურ ვარდს მიაკითხავ ერთ დაბურულ, მივარდნილ გაზონში, ან ლურჯად აყვავებულ გველის სუროს დააშტერდები... შინ კი ამტკიცებ, რომ პურის რიგში მოგინია დგომა...

ეჰ, ისეთი რაღაც დაგემართა, ნია, რომ ახლა განუწყვეტილად დაგჭირდება ტყუილი მაშველი რგოლივით... მაგრამ ტყუილს ვილა ჩივის, როცა უკვე ქურდობა დაგჭირდა, საკუთარი მამის გაძარცვა, მართალია, სულ ათი მანეთით, მაგრამ ხომ იცი, რომ ასსაც აიღებ, თუ მას დასჭირდა. ეეჰ!

მაშასადამე, უკვე მეცამეტე წელში ხარ, ნია, და ფიქრობ, ოცისა რომ გახდები, თავს მოიკლავ, რადგან ოცი წელი უკვე სიბერე თუ არა, საშინლად არასაინტერესო ასაკი გგონია, ოცი წლის გოგოები — საშინლად მოსაწყენი არსებები, რომლებიც ფეხებსა და ილღიებს იპარსავენ, წამნამებს იღებავენ, წელზე საშინლად მაგრად იჭერენ ქამრებს და რომელთა ცხოვრებასაც არავითარი ღირებულება აღარ გააჩნია. გიკვირს, რა უხარიათ და საერთოდ, რატომ არ იკლავენ თავს! ყველაფერს თავი რომ დავანებოთ, ეგენი ხომ ვეღარ დარბიან სწრაფად! ხომ ვეღარ **დაჰქრიან!** და, აბა, სიცოცხლეს რაღა ფასი აქვს, თუკი ქარივით ვეღარ იქროლებ!

ოცი წელი მხოლოდ იმას უხდება და ეპატიება.

დაამის გაფიქრებაზე მოსწყენი ადგილს და ლამის გაფრინდი. ჯერ პარკის აუზს შემოუქროლე ორჯერ, ხელებგაშლილმა, მერე ტირიფებისკენ აიღე გეზი, და კუსტბის ფერდზე ავარდი ეკლიან ბუჩქებს შორის მიმოგრეხილი ბილიკით... არბიხარ, არბიხარ...

და, აი, ხავსზე გდიხარ პირდაღმა, საშინლად გაოფლილი და სულს ვეღარ იბრუნებ... სადღაც სულ ახლოს ჩიტი სტვენს, წინ, ბალახზე ყვითელი პეპელა აფარფატებს ფრთებს და გაოფლილი ცხვირი ლამის ხავსიდან ამოჭყეტილი იისთვის დაგიდია...

იებს კრეფ ჩაჩოქილი... და რაღაც ქმენა გარკვევს გარინდებიდან... ფეხზე დგები, უეცრად აცნობიერებ, რომ ძალიან შორს ხარ, რაღაც თითქმის უდაბურ ადგილას, სადაც ყოფნა სასტიკად გეკრძალება, აქეთ-იქით იხედები და ხედავ კიდევ ბუჩქებს, საიდანაც ქმენა მოისმის... თავზარდაცემული მოსწყდები ადგილს და თავქვე ეშვები...

უკვე ახლოს ხარ პარკთან, მაგრამ ეს ვიღაა? ეს ბუჩქებშორის დაკუზული მოხუცი ქალი, პატარა კალათითა და დანით ხელში, რომლითაც მინას ჩიჩქნის? ღმერთო, ელენე ბებო!

წელში იხრები და შეუმჩნევლად ჩაუსრიალებ გვერდით. გარბიხარ პარკის წითელი ხრეშით მოფენილ გზაზე, რომელიც ბარნოვის ქუჩაზე გადის. ჩაუხვევ დარიალის ქუჩაზე და უკვე მუხადეხ ხარ! ის ჯერ არ მოვა. ჯერ ადრეა. მაშასადამე, შეიძლება. მაგრამ, მეზობლები?! ფალიაშვილის ქუჩის № 96-ის ბინადარნი, რომლებსაც ფართო ფანჯრებიდან შესანიშნავად შეუძლიათ დანახვა, რომ მათი თანამობინადრე „გოგო“ სხვა ქუჩის, კერძოდ, **მუხადის №14** — ში შედის, სადაც მას სულ არაფერი არ ესაქმება?! ისინი ხომ აუცილებლად ეტყვიან ამის შესახებ დედამისს! ყოველთვის ხომ ვერ გადარჩება!

რადგან ეს დიდი კორპუსი კი არ არის, სადაც ხალხი ერთმანეთს წესიერად არც იცნობს, ეს ე. წ. „ამხანაგური სახლია“, ანუ ისეთი, „ამხანაგობა“ რომ აშენებს. ოთხსართულიანი — დიდი, „არატიპიური“ ბინებით. და ასეთივეა **მუხადის №14** -ც, ოღონდ სამსართულიანი. და საერთოდ, ამ ქუჩებზე მხოლოდ კერძო, ან „ამხანაგური“ სახლები დგას, მაღალჭერიანი და ეზოებიანი, რომელთა ბინადართაც აივნებზე და ფანჯრებთან დგომა უყვართ, რადგან ლამაზია მარცხნივ და მარჯვნივ განფენილი, ხეხილიან-ყვავილებიანი ეზოები თუ წინ, არცთუ ისე შორს აღმართული კუსტბის მთის ფერდი... თან მუხადის ქუჩაზე ტალავერებიც არის...

და ასეთ სახლებში ადამიანები ერთმანეთს სწრაფად ეცნობიან და ადვილად იმახსოვრებენ. არა, სარა სულაქველიძე ნამდვილად შეზავდება მათ ბინაში, თავისი ძმის უზარმაზარი ქუსლჩაკეცილი ტუფლების ბრაგაბრუგით და ჰკითხავს დედას: „რა უნდოდა ნიას მუხადის 14-ში?“ ლიზა ბელსკი არ შევა. არც მანია ბეკერი.

მაგრამ შენ უკვე აღარ შეგიძლია სიფრთხილე, არა, არა, აღარ შეგიძლია, და ამიტომ მეზობლებსაც აღარაფრად აგდებ...

მთავარი ის არის, რომ აპრილია, გაზაფხულის პირველი თბილი მზიანი დღეები და შენ პირველი იების პატარა, სურნელოვანი თაიგული გიჭირავს მინით დათხვრილ ხელში.

წამში აირბენ მეორე სართულზე და მისი კარის წინ ჩაიჩოქებ. ხელს უსვამ ყავისფერ სახელურს, მერე ჯერ ლოყას, მერე ტუჩებს ადებ და თვალებს ხუჭავ... მერე ნაწნავიდან რეზინის სამაგრს იძრობ, კბილებით გადაჭრი, ცალი ბოლოთი იის კონას ახვევ, კვანძავ და მეორეთი სახელურზე ამაგრებ. მორჩა. კიბეზე ეშვები და უკვე გარეთ ხარ... სქელი ნაწნავი სწრაფად დაგეშალა და ასე თმაგაშლილი შევარდები ფალიაშვილის 96-ის ეზოში, რომელიც მუხადის ქუჩაზე, ზუტად მისი სახლის წინ გადის... როცა სარდაფის ბნელ და ნესტიან, მუდამ მძიმესუნთან

გვირაბში ჩაეშვები, მაშინლა გახსენდება ის საშინელება, რაც ქშენის ხმას გამოსცემდა: კაცი, რომელიც გაშმაგებული ხდიდა ბურჩებში გულაღმა მწოლიარე ქალს... გულის რევა იგრძენი... ტანში გაგცრა. ზიზლისა და შიშისაგან. საერთოდ, საშიშია ასეთ ადგილებში მარტო ხეტიალი, ნია. გახსოვდეს. და სადარბაზოებიც საშიშია. სამწუხაროდ. გახსოვს, გზაჯვარედინზე, ფალიაშვილისა და ბერძენიშვილის ქუჩების გადაკვეთაზე, მის გამოჩენას რომ ელოდებოდი და გამოჩენისას სადარბაზოში შეცურდი უკუსვლით, ვილაც მოინტელიგენტო, სათვალთან კაცს რომ შეეფეთე და იმან ჩუმად და ტკბილად რაღაცა გითხრა რუსულად, შენ რომ არც გაგიგია, არა იმიტომ რომ რუსული არ გესმოდა, არა, უბრალოდ მაგის დარდი არა გქონდა, სხვაგან ქროდა შენი გონება, — მაგრამ იგრძენი რომ საზიზღრობა შემოგთავაზეს. სხვა კი შეიძლება უფრო აგრესიულიც იყოს. გვიან გააცნობიერე იმ კაცის ნათქვამი, და თუმცა დროს ძალიან შორს წაელო უკვე, მაინც საზიზღარ ნაღებად დაგრჩა. აი, ასე ხდება. ამიტომ ერიდე სადარბაზოებს, ნია. მით უმეტეს ჩაბნელებულებს. სადარბაზოების ბნელ-ბინძურ სულს. ჰო.

მესაიდუმლე გამოგიჩნდა. მას ცისანა ჰქვია და ოცი წლისაა, თან თავი უფრო უფროსი ჰგონია, მაშასადამე, სწორედ ის არის ვინც, შენი აზრით, სჯობდა მკვდარი ყოფილიყო. დედაშენის ახლო ნათესავია, ქარელიდან ჩამოსულა დედაქალაქში, სასწავლებლად. თვითონ მიხვდა, რომ რაღაც გჭირდა და იმასაც მიხვდა, რომ ეს რაღაც წინა სახლის ბინადარს, მისი ასაკის ბიჭს უკავშირდებოდა, რომელსაც შენთვის „ბიჭი“ არ ერქვა. არა, რა სისულელეა! „კაცი“? ვაი, — არც „კაცი.“ არა. არა. არა! მაშ ვინ? ეჰ, განა ამდენი სიტყვა აქვს ენას!

— ძალიან გიყვარს? — გეკითხება.

გრძნობ, რაღაც დამთავრდა. რაღაც, რაც მძიმე კი იყო, მაგრამ ცუდი — არა. სრული მარტობა შენს ბედისწერასთან.

ის კი დგას და: — ძალიან გიყვარს?

რას ნიშნავს „ძალიან“? და მხრებს იჩეჩავ. და ნანობ, რომ დამთავრდა.

— არ უკოცნია?

— რაა?

— რა ჰქვია?

— არ ვიცი.

შენ თვითონ ახლა აღმოაჩინე, რომ სახელი არ იცოდი. და რომ არც გჭირდებოდა.

— რაა? არ იცნობ? არ იცნობ?? აბა, როგორ გიყვარს? რა გიყვარს?? გაიცანი, მერე რა უნდა გაცნობას? სამ დღეში გავიცანი მერაბი! რომ მოაკითხა ჩემს თანაკურსელს ტექნიკუმში, მომეწონა და მერე, გავახერხე ისე, რომ ვითომ შემთხვევით შევხვდი. გავიგე, რომ გეპეიში სწავლობდა, წავედი და დაველოდე, ლექციები რომ მთავრდებოდა... იქიდან პირდაპირ ლაღიძეში დამპატიჟა, გესმის შენ? იმასაც მაშინვე მოვეწონე... რა უნდა გაცნობას, არ გინდა? გინდა მოგიხერხო?

ტანში გაგცრა.

ერთი კვირის შემდეგ კი ღამით, როცა ყველას სძინავს, საწოლზე გიჯდება და გეჩურჩულებს: დღეს ტრამვავით ფუნისკულიორზე ავედით, მერე ნაყინი ვჭამეთ, მერე ერთ მყუდრო ადგილას სკამზე ჩამოვსხედით და ...მისმინე, კოცნა დამინყო... შენა გგონია, ტუჩებს ისე, მშრალად ადებენ ერთმანეთს? მეც მასე მეგონა... — ტუჩები შენს ყურთან მოაქვს და ჩურჩულით გიხსნის, როგორც კოცნიან თურმე „სინამდვილეში“...

— ფუჰ! — შეგზიზღდება და ხელს ჰკრავ. — თავი დამანებე! მეძინება!

მერე ცდილობ დაივიწყო, ტუჩებს უნებურად ინმენდ ხელისზურგით, მაგრამ დიდი ხანი დაგჭირდება დასავინწყებლად.

და აი, ამ ამბებიდან რაღაც ხნის შემდეგ თავზე დაგდგომია ეს მესაიდუმლე და მისი ხმა ფარულ მუქარას შეცავს: „თუ გონს არ მოხვალ, იცოდე, ყველაფერს დედაშენს ვეტყვი“.

მაშასადამე, ჯერჯერობით თანამზრახველი და მოკავშირე, თავს დაგდგომია და შიშინით შეგაგონებს, რომ უნდა დაიძინო, რადგან უკვე მესამე ღამეა, რაც არა გძინავს. რადგან მესამე

დღეა, არ გამოჩენილა: შენი მეზობელი მოპირდაპირე სახლიდან. მართალია, მას მეორე სახლიც აქვს, სადაც, როგორც ვთქვით უკვე, მისი დედ-მამა და ორი ძმა ცხოვრობენ და, ბუნებრივია, თუ ზოგჯერ იქ დარჩება, მაგრამ ეს ცხოვრებისეული სიცხადე შენ ვერაფერს გშველის. რადგან, ჯერ ერთი, შენ მისი დანახვა გწყურია, სრულიად აუტანლად, მისი, ვისაც თითქმის ყოველდღე ხედავ, ოღონდ მუდამ ერთი და იგივე მანძილით დაშორებულს, იმ მანძილით, რამ სიგანეცაა მუხადის ქუჩა + თქვენი ეზო; მეორეც, დარდობ, ვაითუ, ავად არისო, მესამეც, ძრწი, ვაითუ, აღარ დაბრუნდეს და მისი რომელიმე ძმა გადმოვიდეს აქ საცხოვრებლად. და თვალს ველარ ხუჭავ. თან დარაჯობ, ეგებ ღამით დაბრუნდეს შინ.

იმდენად ცუდად ხარ, ამ დილით დედაშენმა სკოლაში არ გაგიშვა. რადგან დაიჯერა, რომ მართლა მუცელი გტკივა, როგორც შენ უთხარი, გული მუცლით რომ ჩაანაცვლე, რადგან სიმართლეს ვინ დაგიჯერებდა!

ცისანას, რომელსაც მთელი შუბლის გაყოლებაზე თმა უხუჭუჭდება და სიცილ-ლიმილისას არა მხოლოდ ორივე ლოყა, არამედ ნიკაპიც ეჩვრიტება, სერიოზულად ძნელად აღიქვამ. მაგრამ როგორც ერთადერთ მოკავშირეს ეთანხმები: „ხო, უნდა დავიძინო.“

თქვენს საწოლებს ერთი კედელი ჰყოფს. მას ლოჯში სძინავს, შენ — შენს პატარა ოთახში და, როცა შუალამისას ისევ შემოდის შენთან და ისევ ფანჯრის რაფაზე იდაყვებით დაყრდნობილს გხედავს, მთვარის შუქში გაქვავებულს და გაშტერებულს — თვითონაც ქვავდება და შტერდება. კუმტად გახედავს „ბიჭის“ ჩაბნელებულ ფანჯრებს და აღარაფერს ამბობს. ცოტა ხნის შემდეგ ისევ შემოდის ღამის პერანგის ფრიალ-ფრიალით და ერთ თეთრ აბსა და ჭიქა წყალს გიწვდის, აი, დალიე დამშვიდდებო. შენც სვამ უაზროდ. ის კი იქვე დაგიჯდება და ცოტა ხნის შემდეგ უცნაურად ძილქუშდაცემულს ფრთხილად განვენს და გახურავს საბანს.

ხოლო დილით ქალბატონი ელენე ბუზლუნებს: „რა იქნა, რა ვქნა, ჩემი ძილის წამალი? ერთი ტაბლეტი კიდე მქონდა დარჩენილი და აღარ არის. ამაღამ რომ დამჭირდეს?“

ალბათ აღარ გქონდაო, შეაპარებს ცისანა და მოხუცი ღიზიანდება: „როგორ თუ აღარ მქონდა! სკლეროზი ჯერ არ დამმართნია, ქალბატონო! მართლა, რატომ დაიგვიანე გუშინ? მაინც როდის მთავრდება შენი სამსახური? თუ გმირთა მოედნიდან ვაკეში გამოსვლას ორი საათი სჭირდება?! არ დაგავინწყდეს, რისთვისა ხარ ჩამობრძანებული! აქ სეირნობას ვერ დაგანყებინებ, იცოდე!“ აი, ასე, ახლა ოცი წლის ცისანას მისდგენ.

და: „დაანებე თავი!“ — საკუთარ ყვირილს გამოჰყვავს ოთახიდან: ბოლოს და ბოლოს გაღვიძებული, თმაგანწილი და თვალეშეშუპებული. ძალიან კარგი, რომ დედა და მამა შინ არ არიან, ბაზარში წასულან, ძმებს ისევ სძინავთ და მარია დღეს არ მოდის, რადგან კვირაა. ასე რომ, ახლა შეუძლია ბებიას ანგარიში გაუსწოროს ათასი ნერვების მომშლელი წვრილმან-მსხვილმანისთვის, თუნდაც იმისთვის, ყოველ დილა რომ უთვალთვალებს შვილიშვილებს: ჩაიში სამ კოვზზე მეტი „პესოკი“ არ ჩაიყაროთო. თან ეს „პესოკი!“ იმისთვის, დედამისის გარდერობს რომ არ აჩხრეკინებს და საერთოდ, ამბები რომ მიაქვს თავის ქალიშვილთან.

„რას დამყვირი, შე შეჩვენებულო!“ — ხელიდან სათვალე უვარდება ტახტზე დასკუპებულ პატარა მოხუცს.

— კაცო, გამაგებინეთ ერთი, ვის უყურებს ეს ბიჭი მთელი დღე, ფანჯრებთან რომ აყუდებულია! — ყველას ერთად გვეკითხება მამა, ბაზრიდან მოტანილი ხორაგის ამოლაგებაში რომ ეხმარება დედას. და ჩვენ: დედა, ელენე ბებო, ცისანა, ჩემი უმცროსი ძმა და მე ერთად ვიხედებთ მისკენ და ყველა მხრებს იჩეჩავს, ჩემს გარდა.

ის დგას, ლოყაზე ცალი ხელით აუჩქარებლად ისვამს პირსაწმენდის ბოლოს, კაშნესავით რომ ჰკიდია კისერზე და როგორც ყოველთვის, ჩვენი სახლისკენ იყურება. საერთოდ, აი, ასე ძალიან ხშირად ისვამს ხოლმე პირსაწმენდის ბოლოს ლოყაზე.

— მე მგონი, გიჟია — მშვიდად ამბობს დედა.

— ხო, ხო გიჟია, გიჟი! — ცალ ფეხზე ხტის ჩემი უმცროსი ძმა, რომელსაც ცოტა ხნის შემდეგ ყურს ვუგრეხ, მას როგორც ჰგონია: უმიზეზოდ. შურის ძიების სხვა საშუალება არა მაქვს.

— რას გიშლით, დგას თავისთვის, შვილო, აბა სად უნდა გაიხედოს, მაგისი სახლის წინ ჩვენი სახლია და.. — ჩაილაპარაკებს ელენე ბებო და ქსოვას აგრძელებს და მე გადავწყვიტე, მას კარგად მოვექცე. აღარ დავუყვირებ, აღარ დავუმაღავ წინდის ჩხირებს და სამკურნალო ბალახების მოგროვებაშიც მივეხმარები.

— ციცო! — უცებ ხმამაღლა ამბობს მამა და გამომცდელად შეხედავს ცისანას — მაგას, მე მგონი, შენ მოსწონხარ და შენ გიყურებს! აბა სხვას ვის? სხვა ამ სახლში არავინ არ არის. მანია ბეკერს ხომ არ მიაშტერდება ასე, ან სარა სულაქველიძეს, ან ბელსკების ქალს?

სარა დეიდა კარის მეზობელია, ბუმბერაზი ქალი, თავის და-ძმასავით; მანია დეიდა ლამაზი, ფაშფაშა ებრაელი ქალბატონი, რომელიც მის თავზე ცხოვრობს, ბელსკები კი ჩვენს თავზე ბინადრობენ.

ვგრძნობ, დედას სიამოვნებს, ამ ქალებს ასე რომ იხსენიებენ. რადგან როგორც ცისანა მეუბნება, თურმე ეჭვიანობს მათზე. იეჭვიანოს. დაიტანჯოს ცოტა.

ცისანა წითლდება.

— მე? არც კი შემიძინე, რა ვიცი...

„სხვა ამ სახლში არავინ არ არის“. რა თქმა უნდა, არავინ ცისანას გარდა, ვისაც შეიძლება „ამ ბიჭმა“ შეხედოს!

„თქვენ ამბობთ ასეთ რამეებს და აზრადაც არ მოგდით, რომ მკლავთ“.

„თქვენ აზრადაც არ მოგდით, რომ თუმცა ჯერ ცამეტი წლისაც არა ვარ, მაგრამ უკვე გული მტკივა. თითქოს წინდის ჩხირებს მიყრიან“.

„ერთხელაც წავალ თქვენგან! აუცილებლად წავალ და აქ დაგტოვებთ ყველას!“

და ჩემს ოთახში გავდივარ. ისიც შორდება ფანჯარას და უჩინარდება. ალბათ მეცადინეობს. ხომ ასძახა დედამისმა ერთხელ აივნიდან მათ თავზე მცხოვრებ მეზობელს: მთელი დღე მეცადინეობსო. და შესვენებებში ფანჯარასთან ისვენებს. სად უნდა დაისვენოს აბა?

მე კი ვითომ ვმეცადინეობ. სინამდვილეში ისევ „გალაკტიონს“ ვფურცლავ. ხომ უნდა ვიპოვო ის ლექსი: „სადა ხარ? სადა ხარ? სადა ხარ?“

„თეთრი ლანდები“

„ალვები თოვლში“

„ვერხვები“

„მერი“

.....
.....

**„ბედი, რომელიც მე არ მელირსა,
ქარს მიჰყვებოდა როგორც ნამქერი...“**

რომელი ბედი არ ელირსა? მერისთან ყოფნა? ალბათ მეც ასე ვიტყვი ოდესმე. ალბათ. ალბათ. აბა, სხვა რა მექნება სათქმელი? თუმცა, არა. მე ალბათ ვიტყვი:

*„ბედი, რომელიც მე არ მელირსა,
პეპელასავით მიფრინდა სხვასთან“*

და, შეეძლო მერისთან ყოფნა? მისი შეხება? მისთვის თვალელებში შეხედვა? როგორ უნდა ყოფილიყო მასთან? და, როგორ ცოცხლობდა მერის გარეშე?

**მთანმინდის მთვარე
ლურჯა ცხენები
შერიგება
მარმარილო**

სალამო
მე მოვალ

.....
.....

მე მოვალ, მე მოვალ, მე მოვალ — სიზმარი

- „ობელისკი“
- „ედარებოდა შეშლილს“
- „იერი“
- „კოშკი“
- „ვინ არის ეს ქალი?“
- „ცამეტი წლის ხარ“

*ცამეტი წლის ხარ და შენი ტყვეა
ჭალარა გულის ზმანება ავი, —
ჩაანყვეთ რიგში ცამეტი ტყვია,
ცამეტჯერ უნდა მოვიკლა თავი!*

*გაივლის კიდევ ცამეტი წელი,
მოახლოვდება გზა ოცდაექვსის,
მოცელავს მაღალ ზამბახებს ცელი,
ატირდება დრო და ჩემი ლექსი*

*ოჰ, როგორ მიდის ახალგაზრდობა —
დაუნდობელი სურვილი ლომის!
და ყოველივე როგორ ნაზდება,
როცა ახლოა მზე შემოდგომის.*

ჰაა! ესე იგი, უკვე გადაუარა მერის სიყვარულმა, რომელიც გაუთხოვდა და უკვე **ცამეტი წლის** გოგო შეყვარებია! ესე იგი, შეიძლება **ცამეტი წლის** გოგო შეუყვარდეთ დიდებს! ნეტავ, თვითონ რამდენი წლისა იყო ამ დროს? დიდი იქნებოდა, თორემ ასეთ ლექსს ხომ ვერ დანერდა? ან რატომ მოიკლა თავი? ეს სკოლაში უთხრეს, როცა მასწავლებელს ჰკითხა, გალაკტიონის ლექსებს ვისწავლით თუ არაო. შეიძლება იმ ცამეტი წლის გოგოსთვის მოიკლა თავი! ხომ ამბობს, „**ჩაანყვეთ რიგში ცამეტი ტყვია, ცამეტჯერ უნდა მოვიკლა თავიო!**“

აი, **როგორ** შეიძლება უყვარდეთ ცამეტი წლის გოგო! ესენი კიდევ ... ყველა ნერვებს მიშლის, მთელი ჩემი ოჯახი, ზოგჯერ უმცროსი ძმაც კი!

გული ძალიან მიცემს. ადრე არ ვიცოდი გულის აჩქარება. ახლა კი საშინლად ამიჩქარდება ხოლმე. მე მგონი, ავადა ვარ. თუ ველარ დავინახავ, **მას**, მეც თავს მოვიკლავ, აბა რალა უნდა გავაკეთო?!

ამათთან რომ დავრჩები, რა უნდა გავაკეთო?!

ეს იყო ზუსტად ნახევარი საუკუნის წინ. როცა შენც ცოცხალი და ახალგაზრდა იყავი, მამა. სულ ორმოცი წლის, თუმცა მაშინ ლამის მოხუცი მეგონე, და უცხო და შორეული. მე შენი უკვე მეშინოდა და გაგირბოდი. რადგან ცამეტი წლის ვიყავი. დედა კი უბრალოდ აღარ მიყვარდა, რადგან ის უკვე იყო მახვილი — მარადიულად ჩემს წინააღმდეგ მომართული.

შენ ჯერ არ იყავი სამუშაოდ თბილისში გადმოსული — შენს შემზარავ სიკვდილთან შესახვედრად, ცხრა წლის შემდეგ რომ დაგატყუეს თავს, და მხოლოდ კვირაში ერთხელ ჩამოდიოდი

ჩვენს დიდ ბინაში, სადაც უშენოდ მიედინებოდა ჩვენი ცხოვრება, ფალიაშვილის ქუჩის №96-ში. უკან კი მუხადის ქუჩა იყო. ვინრო და მყუდრო, შიგადაშიგ შავი ყურძნის ტალავებით გადახურული...

მუხადის ქუჩა — ჩემი გზა-კვალდაკარგული გულის ლაბირინთი, გვირაბი სამოთხიდან ჯოჯოხეთისკენ და პირიქით და პირიქით.... და მაშინ უკვე მთელი ოჯახის პატიმრად აღვიქვამდი თავს და აღარ მინდოდა ციხის გაძლიერება მისი უფროსის ჩვენთან გადმოსვლით...

„ქარებს ქარობა“

„მოსვლას აპირებს წვიმა“

„მერის თვალებით“

ისევ მერი?

ის ცამეტი წლის გოგო სადღა გაქრა, რომ აღარსად ახსენებს? გადაუყვარდა და ისევ მერი უყვარს?

მე მგონი, ამ კაცს ნამდვილად არავინ არ უყვარდა...

დავიღალე...

— რას შვრები, მორჩი გაკვეთილებს? — დედა შემოდის. მუდამ საქმიანი. მუდამ მბრძანებელი. ვერ ვიტან, ასე რომ შემოვარდებიან ხოლმე. — თუ მორჩი, მაშინ მონესრიგდი და დაიძინე, დროს ნულარ კარგავ, ნუ იგვიანებ, აბა, დროზე!

მან დაგვიანებებს მოუმატა და შენ ხშირად შუალამემდე მუხლმოყრილი ზიხარ ლოგინში, ფანჯრის მინაზე შუბლმიკრული. აი, თურმე რა ყოფილა უძილობა. სისულელე გეგონა, დიდები რომ უჩიოდნენ. „რალაც ველარ ვიძინებ“. „რალაც უძილობა დამჩემდა.“

ელოდები. აი, თურმე რა ყოფილა ლოდინი. გგონია, ა ს ე უფრო ნაკლები ხიფათი ელის ჩაბნელებულ მუხადის ქუჩაზე მარტო მომავალს, სადაც ერთი-ორი ლამპიონი ცრიატებს? არ იცი. არ იცი, რატომ ვერ იძინებ, ვიდრე ბინაში შუქს არ აანთებს და მერე არ ჩააქრობს და სიბნელეში არ გაუჩინარდება. კარგი იქნებოდა, დედამისისთვის ეთქვა ვინმეს, რომ ყურადღება მიექცია, გაერკვია, სად დაბრძანდება, რომ აეკრძალა! ამ ბინაში ტელეფონი არა აქვს, მაგრამ იქ ხომ ექნებათ! მოძებნიდა ნომერს, მაგრამ გვარი რომ არ იცის! არც გვარი, არც სახელი. და მთელი უცნაურობა ის არის, რომ თითქოს შეეჩვია ამ არცოდნას, თითქოს აღარც კი საკლისობს მის სახელს. რად უნდა სახელი? განა როდესმე დაუძახებ? განა როდესმე ამის უფლება ექნება? როგორ უნდა გაბედოს? ხოდა, რა საჭიროა?!

ცისანა კი გიჟდება და ამტკიცებს, რომ ეს არ არის ნორმალური ამბავი: **ისე გიყვარდეს რომ არ იცნობდე.** არც სახელი იცოდე და არც გვარი. **მისი** დაგვიანებები კი რატომღაც ნორმალურ ამბად მიაჩნია და რალაც უსიამოვნო ქარაგმებით რატომღაც გაზაფხულთან აკავშირებს...

მისი ნაბიჯების ხმას შორიდანვე სცნობ, ისე გაგიმახვილდა ყური, შემოუხვევს თუ არა თავის ქუჩაზე, იქედანვე გესმის ეს უცნაური, უკვე ძალიან ახლობელი ხმა, სულ ერთი და იგივე რიტმით რომ ხმინებს მუხადის ქუჩის ღამეულ სიყრუეში და ხშირად ახალჩაძინებულს გაღვიძებს ხოლმე.

ახლაც ჩავგთლიმა, ფანჯრის რაფაზე თავჩამოდებულს, რადგან უკვე ორ საათს გადასცა და უცბად გამოგაღვიძა თან ნაცნობმა და თან ძალიან უცნობმა ხმამ. ეს არის კაკუნი დანყვილებული მის დახშულ ნაბიჯებთან. და ლამპიონის შუქში შემოვიდა კიდეც... ნყვილი: ის და ქალი, ალბათ, ოცი წლის გოგო, რომლისთვისაც მას ხელი შემოუხვევია მხრებზე და ტანზე მიუკრავს. ეს „ფრანცუზსკების“ წვეტიანი ქუსლების კაკუნია და პირდაპირ გულში გერჭობა. სწორედ ასეთი წვრილქუსლებიანი ფეხსაცმელებია ახლა მოდაში, რომლებზეც დიდი გოგოები გიჟდებიან. პირი გაგიშრა. თმის ძირები და ხელისგულები დაგისველდა. ალბათ ამას ჰქვია „ცივი ოფლი“ ... და ისინი უკვე შევიდნენ სადარბაზოში... აიარეს სამი კიბე და ბინაში სინათლე აინთო. მერე დიდ ოთახში გამოჩნდნენ, ცოტა ხანს იქ ისხდნენ, მერე საძინებელში დაილანდნენ,

ზუსტად შენი ფანჯრების პირდაპირ და მერე სინათლე ჩაქრა... თვალთ დაგიბნელდა და წინდის ხუთივე ჩხირი გაგერჭო გულში და ამოძრავდა... ხელები გულზე მიიჭირე, თითქოს სისხლს იჩერებდი ... მერე ჩანასახივით დაეხვიე და საბანში დაიმარხე თავი... რალაც დამთავრდა, ოღონდ რა, არ იცოდი. მაგრამ ის, რაც დამთავრდა, იყო ძალიან, ძალიან კარგი, რალაც ბავშვური და ამდენად მშობლიური. და დაუბრუნებელი... რატომღაც ერთი ლექსი აგიტივიტივდა ატკიებულ თავში, ლექსი კი არა, სიმღერა, ერთ-ერთი იმ უცნაური, არეულ-დარეული სიმღერებიდან თუ სიმღერების ნაწყვეტებიდან, ბებია რომ დუდუნებს თუ ლილინებს ხოლმე: **„უცოდველი გოგო, ბიჭიც უცოდველი, იმათ კვალზე ხარობს ენძელ-მატიტელი.“** „რა არის „მატიტელი“? „რა არის „უცოდველი?“

გამთენიისას წელისა და მუცლის საშინელმა ტკივილმა გამოგაღვიძა... ზენრის სისველეც იგრძენი. ყველაფერს გავინწყებდა სრულიად უცნობი, გაუგონარი ტკივილი და შენ გაიფიქრე, რომ ჯოჯოხეთში იყავი და რომ ჯოჯოხეთი სწორედ ასეთი შეიძლებოდა ყოფილიყო მხოლოდ: სიბნელე, სიცივე, სისველე და სიმწარე, რომელიც უჯრედ-უჯრედ გიფლეთდა წელსა და მუცელს და გირევდა გულს და მთელ სიცოცხლეს... შენ გმინვაზე ცისანა შემოვიდა... მერე დედა... რალაცეებს გეუბნებოდნენ, საშინლად გაუგებარს... აგაყენეს, აბაზანაში გაგიყვანეს წელში ოთხად მოხრილი და შენ დაინახე რალაც შემზარაობა... და „ვკვდები?“ იკითხე. და რაც მათ გიპასუხეს, ის სიკვდილზე უარესი მოგეჩვენა.

გამოგიცვალეს, ჩაგიფინეს, დაგალევინეს „ოქროს ფხვნილი“, გამაყუჩებელი, რომელმაც ვერ გაგიყუჩა, მერე რალაც სხვა, ფხვებზე წინდები, თუმცა, მაისი ილევა უკვე, წელზე „გრელკა“, თუმცა, ეს ამ დროს თურმე „პრინციპში არ შეიძლება“, როგორც ბრძანებს ეს ორი ქალი, და შენ ამასობაში გული წაგივიდა და სადღაც სიბნელეში ჩავარდი... კი, ეს არის ჯოჯოხეთი: მარადიული „დედათა წესი“, როგორც ბებია მოიხსენიებს ხოლმე...

სამი დღე საბნიდან აღარ გამოგიყვია თავი, არ გიჭამია, ხმა არ ამოგიღია, გაუჩერებლად გდიოდა ცრემლი. და არა მხოლოდ იმის გამო, რომ ისევე ძალიან გტკიოდა წელი და მუცელი, გეგლიჯებოდა წელა და ტლანქად. და მისი ფანჯრებისკენ აღარ გაგიხედია.

რალა აზრი ჰქონდა. შენს თავს უკვე დამცირებულად გრძნობდი. რას წარმოიდგენდი, თუ ასეთი უბედურება გელოდა! ასეთი სამარცხვინო მდგომარეობა! ასეთი შეურაცხყოფა! როგორღა უნდა გეველო სკოლაში! ხომ შეიძლებოდა, კაბა დაგსვროდა! ხომ შეგეტყობოდა, ასე მძიმედ, უხერხულად და უშნოდ რომ დადიოდი! და ხომ **სირბილი უნდა დაგევიწყებინა!** და, ღმერთო, როგორ უნდა გაგეძლო სირბილის გარეშე!

და საერთოდ, სრულ არარაობად, უწმინდურ უბადრუკობად აღიქვამდი თავს. საერთოდ გაქრა და ჩაკვდა „მეფის ასული“, „ნამივით გოგონა“, „ზეცის ენძელა“ თუ შროშანი თუ ჯანდაბა და ქაჯი, ბებია რომ ბოდავდა ხოლმე. და დარჩა „გომბიო“, „კუთხუნჯი“, როგორც სჩვეოდა დედაშენს შენი შემკობა, როცა შენი დამცირება და ფეხით გასრესა მოსწყურდებოდა მრისხანების ჟამს. შეიძლება ამიტომ გიკვირდა მუდამ, თუ დიდი გოგოები რატომ არ იკლავდნენ თავს. **ეს** ხომ ნამდვილი სიმახინჯე იყო. **ს ი მ ა ხ ი ნ ჯ ე**. ტკივილის გარდა.

ენა ვერ აღწერდა, ისეთ სიმუხთლედ, ისეთ უსამართლობად და ძალადობად აღიქვამდი **ამას**: სამყაროს მხრიდან. რატომღაც ღმერთთან არ აკავშირებდი, მიუხედავად იმისა, რომ მასთან ჯერჯერობით ბუნდოვანი დამოკიდებულება გქონდა.

უცებ გადაინიე საწოლიდან, მაგიდაზე შემოდგმული ღამის ნათურა დაითრიე და მთელი ძალით დაახეთქე ძირს, მერე მარმარილოს პატარა ზარდახმა ხეთქე კედელზე ჩამოკიდულ შენს საყვარელ სურათს „ალიონუშკას“ და ის ნამსხვრევებად იქცა... რას ერჩოდი, თავისი უბედურება არ ეყოფოდა! არადა, გიყვარდა, წყლისპირას მტირალი, ფეხშიშველა გოგო, დაკარგულ პატარა ძმას რომ დაეძებდა. მარია უხმოდ გიცქერდა ერთხანს, მერე კი უხმოდვე ახვეტა ნამსხვრევები და გავიდა.

ხოლო შენ მეოთხე დღეს გადაწყვიტე თავი მოგეკლა. ძლივს აითრიე წელი, სადღაც დედამ-ენის თმის სარჭი მოძებნე და შტეფსელის წინ პატარა ხის სკამზე ჩამოჯექი. ერთ წამში დამ-

თავრდება ყველაფერი. საკმარისია ეს შავი, მოხრილი, მაგარი მავთული ორივე ბოლოთი შტეფსელში შეარჭო. ხომ მომკვდარა ასე არა ერთი. მაგალითად, ბოლოს ვილაცის ოთხი წლის ბავშვს „დაარტყა დენმა“, რომელმაც აი, ასევე დედამისის თმის სარჭი შეარჭო ამ თურმე ა ს ე საჭირო საგანში. და მას ველარასდროს ველარ დაინახავ. სხვები დაინახვენ, შეეხებიან, მოეხვევიან, მოუვლიან, შენ კი იწვები შავ მინაში და თვალები ამოგიშრება მისი დანახვის წყურვილით და არავის ეცოდინება, რატომ მოკვდი, რატომ ველარ შესძელი სიცოცხლე... აი, შეახე კიდევ მავთულის ბოლოები ... მაგრამ უცებ მოგინდა იმ ორ შავ ხვრელში შეგეხედა. დაიხარე და სახე მიადე... შტეფსელის მრგვალ, უძირო და სიკვდილით დატენილ თვალეში იყურები... უცნაური სუნი გცემს თითქოს, რალაც ტექნიკური სუნი: ფიქრობ, ალბათ ელექტროდენის სუნიაო. და უცებ გულს გაზიდებს... შუბლს მიადებ შტეფსელს და ტირი და, როცა გამოიტირებ ყველაფერს, რასაც სახელსაც ვერ არქმევ, ალბათ ბავშვობას, შენი განცდით — უკვე ველარ დასაბრუნებელს, წელში სწორდება, აუდგომლად იღებ მაგიდიდან შავ ფანქარს და შტეფსელის ორ შავ თვალს ჯერ წარბებსა და წამწამებს უხატავ, მერე ცხვირს ორი წერტილით, მერე განიერ გაცინებულ პირს. და ამ ახლად წარმოქმნილ სახეს უსიხარულოდ შესცქერი. მაინც კარგია. შტეფსელების გაცინება სჯობს მათ აბოლებას ხვრელ-თვალეში შეთხრილი შპილკებით, ნია.

ყველა სიკეთესთან ერთად მამაც ორი დღით ადრე ჩამოვიდა და განაცხადა, რომ სამ დღეში თბილისს სტოვებდით. რადგან არდადაგები დაინყო უკვე. რომ ჯერ სოფელში წახვიდოდით, როგორც ყოველთვის, და მერე შორს, სადმე, ალბათ კისლოვოდსკში...

ამეების თქმის შემდეგ დედამ რალაც ჩასჩურჩულა და მამაც უეცრად გაჩუმდა. შენ გესმის ეს ყოველივე, შენი საბნიდან, შენი ოთახიდან, რადგან საერთოდ გავარჯიშებული გაქვს სმენა მეზობელი ოთახების ხმათა გარჩევასა და მათ მიხედვით იქ მიმდინარე ქმედებათა ამოცნობაში. ძალიან გავარჯიშებული...

ახლა კი მამაშენის უეცარი გაჩუმებაც გესმის... და : „ნუ შეხვალ, არ გინდა“ — დედაშენის ჩუმი სიტყვებიც. და მამაც აღარ შემოდის, მაშინ როდესაც ყოველთვის პირველად შენთან შემოდისოდა ხოლმე სოფლიდან ჩამოსული. აი, ასე. მაშასადამე, ეს არის სამარცხვინო ტანჯვა, რომელზედაც მამებთან და ძმებთან არასოდეს ლაპარაკობენ. და **ამან** კიდევ უფრო დაგაშორა მათ.

ნეტავ, ქმართან თუ ლაპარაკობენ? ან შეყვარებულთან? ალბათ კარგია ექიმი ქმარი.

ესე იგი, შორს, კისლოვოდსკში მიდიხართ. მაშასადამე, ისევ იმ საშიშ ჯვრის უღელტეხილსა და დარიალის ხეობას გაივლით, რაც ყოველთვის ძალიან გიხაროდათ სამივე ბავშვს. მაგრამ ახლა მხოლოდ ათკეცებდა შენს უბედურებას. რადგან:

მართალია, ყველაფრის ხალისი დაჰკარგე და, როგორც შენ გგონია, სამუდამოდ; მართალია, მის ღირსად ველარ აღიქვამ თავს, ისედაც რომ ვერ აღიქვამდი, მაგრამ ახლა ისე ხარ, თითქოს პატივყარი იყო; მართალია, ჯერ იმით მოინამლე, რომ „ვილაც გოგო მიიყვანა სახლში“, და შენ გაგიჩნდა ყოვლად უაზრო განცდა, რომ გიღალატა, ან: შენ თუ არა, რალაცას (რადგან შენ ხომ სინამდვილეში სრულიად მორჩილი უუფლებობით ხარ სავსე მის მიმართ). ჰო, მართალია, ყოველივე ამის გამო გადანყვიტე, „შეეშვა“ მას, მაგრამ ახლა მიხვდი, რომ ეს უბედურება ჯერ-ჯერობით ძალიან სუსტი და უმწეოა შენი გრძნობის წინაშე, რომელსაც თურმე „სიყვარულს“ უწოდებენ, და წამსვე მიიძენდ-მოიძენდა, როგორც კი მისგან შორს წასვლის სრულიად რეალური საფრთხე დაგატყდა თავს...

ო, ნეტავ აქ დაეტოვებინეთ, მასავით მარტო, ბინის დარაჯად! ს ა მ ი თ ვ ე, ისე რომ არც ერთხელ არ დაინახო?! როცა სამი დღეც კი ვერ გაძელი, თვით იმ მდგომარეობაში, როცა სიცოცხლის ხალისის ნასახიც კი აღარ შეგრჩენოდა?

თავჩაქინდრული
მხრებჩამოყრილი
ჩამქრალი

ჩამკვდარი
ჩამჭკნარი
დამდნარი
უნუგეშო
და
უმომავლო

აი, ასეთი მიაბიჯებ 1960 წლის 2 ივნისს ფალიაშვილის ქუჩაზე და თვალებში უყურებ მკვდარ ზაფხულს, რომელსაც მისგან შორს, სხვა ადგილებში გაატარებ.

2005 წელი

— კი, მაგრამ, რანაირად შეიძლება, რომ ამდენი ხანი, ესე იგი, მთელი ო რ მ ო ც და ხ უ თ ი წელი, ერთ ქალაქში ცხოვრობთ და არცერთხელ, არცერთხელ არ მოგიკრავს თვალი?

— ესე იგი, შეიძლება...

— და... ეგებ აღარ არის ცოცხალი?

— ნუ ამბობ მაგას!

— მართლა ყველა კორდიასთან ჩამორეკე?

— კი.

— საოცარია. და არ გაიკითხ-გამოიკითხე სადმე, ვთქვით ექიმების წრეში?

— როგორ არა... როგორც შემეძლო. იცი რა, მე ხომ გამუდმებით არ ვეძებ. ეს არის... როგორ გითხრა, შეტევასავით, ან ქრონიკული ავადმყოფობის პერიოდულ გამწვავებასავით... ან კუნძულივით, რომელიც ჩაიძირა და დიდი ხნის შემდეგ ისევ ამოტივტივდა, მერე ისევ ჩაიძირა და ახლა პერიოდულად, ასე, ხუთ წელიწადში ერთხელ, ისევ ამოტივტივდება ხოლმე და მოაქვს რაღაც, სრულიად გამოუთქმელი გრძნობები... სევდა გასაგებია, მონატრებაც, მაგრამ კერძოდ რისი, არ ვიცი, მისი? თუ ჩემი თავის, როგორიც მაშინ ვიყავი? იმ სიტუაციების? თუ მაინც და ისევ ის : მისი დანახვის სურვილი... თუ იმ მდგომარეობის გამეორების სურვილი, როცა ყველაფერი წინ გქონდა, ესე იგი, „ქალის ბედნიერება“, ახლა კი ყველაფერი უკანა გაქვს..

— მოკლედ შენი ატლანტიდაა...

— ასე გამოდის... ახლა სწორედ პლატონზე მაქვს ლექცია წასაკითხი...

— მისმინე, პლატონი იქით იყოს და მე დავკავდები ამ საქმით. რაღაცნაირად არ გამოდის, რომ ისე ნახვიდე ამქვეყნიდან, ვერც ერთხელ ველარ ნახო... არის ამაში რაღაც საშინლად უაზრო და უსამართლო... იცი, რას ვიზამ? ყველა საავადმყოფოში და კლინიკაში ჩამოვრეკავ და ვიკითხავ, ექიმი კორდია ხომ არ მუშაობს იქ. ასე ვიზამ. დრო გადის. გაიხსენე, რომ უკვე 58 წლისა ხარ!

1961 წელი

ზაფხული. ჰემოდოზა.

რაღა დარჩა? ათი დღეც და ზაფხულს წერტილი დაესმება.

ესე იგი, აგვისტოს 20-ია და თქვენი ზურმუხტისფერი „ვოლგით“ წელა უახლოვდებით თბილისს. შორი გზიდან მოდიხართ: ზღვიდან. უკან მოიტოვებთ არა მარტო ზღვა: სოფელიც, ჯვრის უღელტეხილიც, დარიალის ხეობაც და კისლოვოდსკიც — სამკურნალო წყლებიანი ქალაქი, სადაც დედა უკვე მეორე წელია დაგათრევთ და ყველას გაიძულვით, მჭავე წყალი სვით და დაისვენოთ... საშინლად ბევრი რამ დარჩა უკან... სოფელი წელში მოხრილი პაპა-ბებიით; ღამის-ფერთვალეა ვირით, ფერადოვანი ქათმებით, ოქროქლიავით, ვარდისფერი ბლით, „სინაფით“, „კრუჟოვნიკითა“ და პიტნის ჩაით, აყვავებული ორლობეებითა და მივარდნილ-მიყრუებული

ადგილებით; კისლოვოდსკის დიდი პარკი „ტერენკურებით“; მისი ჭურჭლეულის მაღაზიები ჩინურ-ვიეტნამური ხისა და ფაიფურის სერვიზებით; შავ, პრიალა ხეზე დანებებული მარაოიანი სადაფის ქალებით; ბიჟუტერიის მაღაზიები ათასგვარი მოციმციმე მძივებით, გულსაბნევებითა და საყურეებით; რესტორნები ბიფშტექსებით, რამშტექსებით, ლანგეტებით, რაგუებით, კროკეტებითა და ბეფ-სტროგანოვებით... ასევე დესერტებით: მაზურკებით, პლიაცკებით, ობლატებით, პუდინგებით, ნაყინებითა და კრემ-ჟელეებით... საცეკვაო მოედანი და ტბა ქალაქგარეთ.

მერე კი, ბოლოს, შავი ზღვა: სადაც დილაადრიან შევიყვარდა მარტო გასვლა და ნაპირზე ხეტიალი, ქვიშაზე ხატვა, უცნაური ფორმის კენჭების შეგროვება და უხმოდ ტირილი უზარმაზარი სივრცის წინაშე. დედაშენის ჩხუბის მიუხედავად: „სად დაწანალებ? რა უნდა ცამეტი წლის გოგოს მარტო ზღვის პირას?! რატომ ხარ არეული, მითხარი, რატომ? სანამ რალაცა უბედურებას არ გადაეკიდები, არ გაჩერდები?“ მაგრამ მაინც ცეცხლი ჰქონდა გამოცლილი მუდამ მამხილებელ ხმას: რადგან ცოტა შეფიქრიანდნენ მშობლები, იმდენად დაკარგული გაქვს ფერი და მადა...

მაშასადამე, უამრავი რამ გეძლეოდა, დიდი მრავალგვარობა და სიჭრელე ცხოვრებისა, დედა და მამა ხომ მთელი წელი აგროვებდნენ ფულს, რათა „სისხლსავსე“ ზაფხულები ეჩუქებინათ... და აი, ამდენმა რამემ ერთად მაინც ვერ გააფერმკრთალა მისი სახე, ვერა და ვერა, ამდენმა რამემ ვერ გადაიბირა შენი გული. პირიქით: ბოლოს სულაც შენ გაფერმკრთალდი და სისხლნაკლულს დაემსგავსე... და აი, ასეთი შედიხარ ზაფხულის თბილისში, ჯერ ისევ დაცარიელებულსა და შენსავით ჩამკვდარში, რომელიც თანდათან სიცოცხლით გავსებს, გული ლამის ამოგვარდეს საგულედან, როცა ვარაზის ხეცს აივლით და ვაკისკენ გაუხვევთ...

ის შინ არა ჩანს.

ცისანას საპარიკმახეროში მიათრევ და თმას იჭრი.

დედა, როცა დაგინახავს, მრისხანებას იოკებს, რადგან როგორც ვთქვით, შეფიქრიანებულია შენი არასახარბიელო მდგომარეობით, — მხოლოდ ცისანას გაჯორვით კმაყოფილდება. მამა კი ლამის ცუდად გამხდარა, როცა შენი მოჭრილი ნაწნავი დაუნახავს, რომელსაც ცისანამ მეორე ბოლოც შეუკრა და ჩანთით წამოასვენა შინ, ხოლო დედაშენმა თავის სანოლზე დაასვენა. თავნაჭრილი გველივით. ჩამომჯდარა რალაცნაირად მოშვებული, მამაშენი, და დიდხანს დაჰყურებდა თურმე და ერთადერთხელ და ფრთხილად დაუსვამს ხელი და უმწეოდ უკითხავს დედაშენისთვის: „ხო ძალიან ლამაზი იყო?“ ესე იგი: ნაწნავი. ამას ცისანა გიყვება ჩურჩულით.

„იტანჯეთ ეხლა, რამდენიც გინდათ“ — ფიქრობ დაუნდობლად.

— ვა, როგორ გიხდება! — უნებურად აღმოხდა სამი წლით უფროს ძმას.

მერე სწრაფად დაიბრუნა სტილი და დამცინავად შეატრიალ-შემოატრიალა თავი: პრანჭია გოგოს გააჯავრა.

— ეხლა დიდ გოგოს გავხარ — ტუჩი აუბზუა სამი წლით უმცროსმა ძმამ: როგორც ნალატევემა და მიტოვებულმა. ისედაც ნაწყენია შენზე. რადგან ბოლო ხანებში აღარ ეთამაშები. ადრე კი როგორ გიხაროდათ ხოლმე შინ მარტო დარჩენა. მაშინვე პურის პატარა ლუკმებს გაიმზადებდით ზედ დასკუბებული ყველის ან ძეხვის ციციქნა ნაჭრით, ღვინოს მოძებნიდით და თითო ყლუპს თითო ლუკმას აყოლებდით. მერე, დიდების მოსვლამდე შემთვრალეები წვებოდით და იძინებდით. ეს მხოლოდ თქვენი საიდუმლო იყო.

— უი, როგორ შეიცვალე, შვილო, — ამბობს ნირნამხდარი დიდედა და მერე სიბრძნეს უხმობს: — რა ლამაზად გაქვს თმა აბუბულავებული...

— Ну и ну! Просто красавица! Где ты была до сих пор? — იძახის მარია — ოღონდ ცოტა უნდა მოიმატო! გესმის? — და ნირს მაშინაც არ იტყვს, როცა იგრძნობს, რომ მთავარი პირების მიერ მისი აღტაცება გაზიარებული არ არის.

— ეხლა სულ სხვა ხარ, ეხლა ნაღდად შე გამჩნევს, ვარიანტი არ არის, არ შე გამჩნიოს! — ჩაგსისინებს ყურში ცისანა.

და შენ არ გსიამოვნებს. გეჩვენება, რომ ზედმეტად შინაურულად გექცევა.

თითქოს გულმა უგრძნო: ჟენია დეიდა ჩამოდის — ცისანას დედა. სახელგანთქმული მკე-

რავია და დატრიალდა ძველი, დაბინდული, ნელში გამოყვანილი „ზინგერის“ კოხტა, მზინავი ბორბალი: ტანსაცმელს გიკერავს. და სულ რაღაც ხუთ დღეში შენ გიჩნდება:

1. **თეთრი რომბებით მოხატული შვინდისფერი ჩითის კაბა** (უმკლავებო, ზემოთ „ნელზე მომდგარი“, „უკან ჩახსნილი“ და სამ დღეზე შეკრული, ნელსქვემოთ ნაოჭებით);

2. **თეთრად დანინკლული ლურჯი აბრეშუმის კაბა** (ზემოთ „ნელში გამოყვანილი“, იდაყვებამდე ვინრო სახელოებით, წინ ჩახსნილი, ოთხ პატარა დღეზე შეკრული, ქვემოთ განიერი)

3. **კრემისფერი „ჩეჩუნჩის“ ოდნავ ნელში გამოყვანილი, საზაფხულო კოსტიუმი**, გრძელი სახელოებით, ზემოთ ერთი პატარა და ქვემოთ ორი უფრო დიდი ჯიბით, ზედა ჯიბეში წვერით ზემოთ ამონეული, ვარდისფერი ცხვირსახოცი);

4. **ფერადი „ტაფტის“ იუბკა** (ორივე მხარეს „ჩაჭრილი ჯიბეებით“ და განიერი „სკლადკებით“, ქვემოთ რომ იშლება);

5. **„რიპსეს“ იუბკა წვრილი, ფერმკრთალი ყვავილებით მომწვანო ფონზე** (ზემოდან დაკერებული მომრგვალო ჯიბეებით, ოდნავ ნაოჭიანი)

და

6. **თეთრი აბრეშუმის „ბლუზკა“** (წინ ჩახსნილი, წვრილლილებიანი, ყელთან შეკრული მრგვალი საყელოთი, რომელსაც თეთრი ბატისტის მაქმანი აქვს შემოვლებული).

გარდა ამ ყოველივესი და, რაც მთავარია: გიკერავს ბატისტის **„პადიუბკას“**, რომელსაც მერე „გიკრახმალბენ“ კიდევ, რადგან ეს „პადიუბკების“, „კიკინებისა“ და ჩარლსტონ-ტვისტის ჟამია და რაკილა კიკინები უარყავი, თმა მოკლედ შეიჭერი რა, — უპადიუბკობა მეტისმეტი იქნებოდა.

დედას ეს „ნაჭრები“ თუ საკაბეები იმ წუთას არ უყიდა, ასეთი რამეები შეგროვილი და ორ ჩემოდანში აქვს გადაძალული. მას უყვარს „ასეთი რამეების“ შეგროვება, რაც ეჯავრება მამას. იგი საშინლად ვერ იტანს „ზედმეტ ნივთებს“. ისე, რომ ერთხელ ისედაც რაღაცაზე გაბრაზებულია აივნიდან, ესე იგი მესამე სართულიდან, ძირს, ეზოში მოისროლა მეუღლის მიერ შეძენილი უცნაური ფორმის ტორშერი. კიდევ კარგი, ის შინ არ იყო და ვერ იხილა ჰაერში გაფრენილი უცნაური საგანი!

მაგრამ ახლა ესოდენი სიუხვე შენდამი, საოჯახო თათბირის შედეგად გადმოიფრქვა. რადგან დედ-მამა შეთანხმებულია, რომ შენ სრულიად აუხსნელად ჯანმრთელობა შეგერყა. ყოველ შემთხვევაში, მადა, ხალისი და ფერი დაკარგული გაქვს. და ეს თერაპიაა. ბოლოს და ბოლოს, დედა ხომ თერაპევტია.

და შენ მართლაც აღელდი და გახალისდი. ხან ერთს იცვამ, ხან მეორეს და გარდერობის სარკეში იმეორებ და იმახსოვრებ შენს თავს. მაგრამ მერე ისევ უნუგეშობა გიპყრობს: **სად, სად** უნდა ჩაიცვა ეს ამდენი ტანსაცმელი, შენ ხომ მარტო არსად არ გიშვებენ; თუ სადმე მიდიხარ — მშობლებთან ერთად: კინოში, თეატრში თუ წვეულებაზე. და, აბა, მაშინ რაღა აზრი აქვს შენს სილამაზეს და ჩაცმულობას! **ის** სად დაგინახავს?

ეგებ გაბედო და აივანზე დადგე ხოლმე? ვითომ ისე.

დიდდა კი ნელში მოხრილი აგროვებს მორჩენილ ნაჭრებს, ანუ დიდ-პატარა ნაკუნებს. მერე მათგან ჭრის თანაბარ რომბებს და ჭკუიდან შემშლელი მოთმინებით და უზუსტესად ოთხივე მხრიდან აკერებს ერთმანეთს და ასე კერავს საბნის პირებს. ოღონდ ეს მაშინ, როცა უკვე ბევრი აქვს ხოლმე შეგროვილი, ეს კი ჟენია დეიდას ჩამოსვლებს უკავშირდება. და როცა შენი კაბები აღარ იქნება ამქვეყნად, ეს პატარა საბნები დარჩება, დახედავ ნაკუნების პატარა რომბებს და ყველას გაიხსენებ... კაბებს, იმ დღეებსა და ამბებს, რაც ამ კაბებს უკავშირდება...

აბა, ახალმა კაბებმა როგორ უნდა გიშველოს, როცა **ის** ჯერ ისევ არ ჩანს?

და ისევ უმადობა, ისევ ღამის დარაჯობანი, ისევ ტირილი, ისევ გულის ამოვარდნები და ჩავარდნები, და ისევ და უკვე განუწყვეტლად ყველაფრის მოყოლა **მისტვის**: უხმოდ და უდამწერლობოდ:

„ფანქარს ვთლიდი და თითი გამეჭრა, მარიამ შემიხვია. მენვება. მოდიხარ უკვე? რომელი კაბა მოგნონს? აი, ეს ხო? მეც. ნუხელ სიზმარში ვყვიროდი, დედაჩემს გული გაუხუთეთქე, და არ მახსოვდა, რა ვნახე. ხშირად მომდის ხოლმე ასე, შენ? სულ მარტო რომ ხარ მაგ სახლში ღამით, არ გეშინია? ალბათ არა, შენ ხომ ძალიან დიდი ხარ. მე ბევრი რამის მეშინია, მაგალითად, იმ ოთხი დღის, ხომ გესმის? იცი, რა საშინელებაა? ვერ აგინერ. ტკივილი და სიმახინჯე. და ისეთი, ისეთი სისუსტე — სიკვდილივით. ეს არის კატასტროფა, თვეში ერთხელ. თან უნდა დამალო. შენ ხომ ექიმი ხარ. შენ ყველაფერი იცი. კიდეც სკოლის მეშინია. ცუდად ვხდები, რომ მახსენდება, გესმის, ცუდად, შენც ასე იყავი? კიდეც მეშინია მშობლების და თავგების, კბილის ექიმის და ბინტის სუნის... დაჭრილი ხორცის და დიდი გოგოების, გომბიოების. შენთან არაფრის არ შემეშინებოდა. როგორი მაღალი ხარ! ბატინკები გიყვარს? მეც. ახლები უნდა მიყიდონ ამ ზამთრისთვის. მაგრამ ზამთარი ჯერ შორს არის. ხედავ ამ დიდ, ყვითელ კატას ლელვის ხეზე, ჩვენს ეზოში, სულ მაგ ხეზეა მოკალათებული, ლამაზია არა? მას ჰქვია დარია ოსიპოვნა. ხედავ შავ ჯეკას, ჩვენი ეზოს ძაღლს, შენს სადარბაზოშიც წვება ხოლმე სიცხეში, არ გააგდო, შენ არ გააგდე. ხედავ იმ დიდ, ძალიან წვრილქიმებიან ვარსკვლავს? ეგ იშვიათად ჩნდება ხოლმე და სულ კუსტბის მთის თავზე. ამიტომ აქეთა აივნიდან ვერ დაინახავ, იქითა აივანზე უნდა გახვიდე, ეზოს მხარეს. ხედავ? თენდება, გლვიძავს? რატომ არ მოდიხარ შენს სახლში, ავად ხომ არა ხარ. არ იყო. გემუდარები. შვინდისფერ კაბას ვიცვამ, პურზე მივდივარ, მარია მაგზავნის, მერე ვაკის პარკში გაუხუხვევ, იმ ადგილას დავდგები ისევე შადრევანთან, ეგებ ისევე გამოჩნდე... შენ ხომ ცისანას არ უყურებ შენი ფანჯრებიდან, მამაჩემს რომ ჰგონია, შენ ხომ ისე იყურები, რადგან სულ მეცადინეობ და ასე ისვენებ ხოლმე... სადა ხარ?“

„პური უკვე მოვიტანე. დიდხანს ვიდექი შადრევნის ვარდებთან, შენ არ გამოჩნდი. ცარიელი იყო ყველაფერი. მერე მარიას ვთხოვე, ამხანაგთან წავალ — მეთქი. წადი, ოღონდ დედაშენს არ უთხრა. ამხანაგის ტელეფონი დამიტოვე, რამე რომ იყოს, დაგირეკავ, თან კარგ სადილს ვაკეთებ, და არ დაიგვიანო. კი, კი, კი, ვეუბნები ყველაფერზე, ლურჯი აბრეშუმის თეთრად დანიწკლულ კაბას და მერე პადიუბკას ვიცვამ, სარკეში ვტრიალებ, რა ლამაზად დგას, ჩემი კაბა, თმაში უაზროდ ვიყრი თითებს და უკვე გარეთ ვარ. ეგებ გავხალისდე ცოტა, ქუჩებში გავალ, ეგებ სადმე შემხვდე... ეგებ, ეგებ. „გამოჩნდი, გამოჩნდი, გამოჩნდი, გემუდარები...“ — ვიმეორებ გულში.

კი. კი. მახსოვს. ასეთი უხმო და უდამწერლობო წერილები რომ დაგჩემდა, ნია.

გვერდზე გადაზნექილი აკაციის ქვეშ დგახარ, ფალიაშვილის ქუჩის ბოლოში, აგურის სახლის წინ, რომელიც არის №116 და №3 ავტობუსს ელოდები. დაჟინებით და უაზროდ გასცქერი ქუჩას, საიდანაც ავტობუსი უნდა მოვიდეს... სინამდვილეში ვერაფერს ხედავ. და ველარ იშორებ: „სადა ხარ, სადა ხარ, სადა ხარ.“ და აი, უცებ რაღაცას გრძნობ ზურგით, წამით ქვავდები, ჟრუანტელი გაგივლის ხერხემალში და შეტრიალდები: ახლა კი ღმერთმა ან აკაციის ხემ უნდა გიმველოს, რადგან: ის დგას შენს წინ! თავად ის. შენს წინაშე.

და უკვე გრძნობ თავბრუს და იმას, რომ ნათელი გაკლდება თვალეში და ხმები ყურებში. ის ბუნდოვანდება: და აკაციას ჰხვევ ხელს და ლოყით ეკვრები. გგონია დაყრუებულ არემარეში მხოლოდ შენი გულის ბაგაბუგი ისმის. გუგუნებს ფალიაშვილის ქუჩაზე, შენობებში, ვაკის პარკში, ყველაზე მეტად კი აკაციის ხეს გადაეცემა...

სახეში ვერ უყურებ. წამით ახედე და მაშინვე მიწას დააშტერდი.. ამიტომ ვერ ხედავ, თვალეში გაკვირვება რომ ჩაუდგა და მერე დაკვირვება ... და სადღაც გაისმა:

— გამარჯობა.

ეს არის მისი ხმა.

— გამარჯობა.

ეს შენი საწყალი ხმაა, ჩურჩულს ძლივს გაცდენილი. კატის კნუტიც კი უფრო ომახიანად უპასუხებდა თავის გულის რჩეულს.

— რა გქვია?

ის გეკითხება.

მორჩილად პასუხობ. იგივეს შეკითხვა აზრადაც არ მოგდის.

თვითონ ამბობს თავის სახელს.

მერე კიდევ რაღაც გკითხა და შენც რაღაც უპასუხე. კიდევ რაღაც და კიდევ რაღაც. ალა-რაფერი გესმის. ერთი რამისთვისღა იბრძვი: რომ ძირს არ დაეცე. რადგან: თვალეში ბინდი კი არ გეფანტება, არამედ გემატება. მხოლოდ იმის წარმოდგენა, რა უშნო სანახავი იქნები ძირს დანარცხებული, გაძლევს ძალას — კიდევ ცოტა ხანს გაუძლო. მადლობა ღმერთს! მოდის მოლ-ურჯო **ავტობუსი №3**, ვაკის პარკის წინ უხვევს და უკვე თქვენს წინ ქშენს. მგზავრები, რომლებიც თურმე იქ არსებობდნენ, ადიან, და მხოლოდ მაშინ, როცა მძლოლი უკვე ქოქავს, ისიც ადის. რაღაცას გეკითხება. ალბათ ამას : არ მოდიხარო? მაგრამ შენ უკანასკნელი ძაღვის მოკრებით თავს გაიქნევე: უარის ნიშნად. კარი იხურება. ხ ე ლ ს გ ი ქ ე ე ვ ს ფანჯრიდან. ავტობუსი მიდის....

თავისუფლად ამოისუნთქავ... პარკში ზიხარ. სულს იბრუნებ. როგორ მოაღწიე ამ სკამამდე, მოსაშვილის ქუჩიდან რომ შესასვლელია იქ, ორ გაზონს შუა, არ იცი... რამდენი ხანი გადის, ვერ გრძნობ... რომ განვიმს, ვერც იმას... ვერ ხედავ გაკვირვებულ შემოხედვას ნელა მიმავალი ქოლგიანი კაცისას, გაკვირვებულ შემოხედვას სირბილით ჩავლილი ბიჭისას, გაკვირვებულ შემოხედვას სირბილით ამოვლილი შეყვარებულებისა, ერთი პლაშჩი რომ გადაუფარებიათ. აი, თურმე რა ადვილად შეიძლება გადაიქცე გაკვირვებული მზერების ობიექტად. ყველას ხომ არ ემართება ეს. ვერც იმას იგებ, როგორ წამოფრინდები უცბად და როგორ დაჰქრი ხელების შლით შადრევნის ირგვლივ... ორივე ხელით ფართო წრეებს რომ ხაზავ ჰაერში. ასე ბავშვობაში დარბოდით ხოლმე სოფლის მინდვრებზე, როცა თვითმფრინავობანას თამაშობდით. და ახლაც თამაშობ, რადგან თვალწინ გიდგას მისი მზერა, რომელსაც წამიერად შეავლე თვალი: ეს იყო მზერა, რომელსაც მოსწონს ის, ვისაც უყურებს... ახლა მთავარია, მართლა არ გაეკუფდე...

ეს იყო პირველი დიდი დღე შენი ცხოვრების თორმეტნახევარი წლის მანძილზე! დიდი დღე!

კიდევ იქნება ნეტავ დიდი დღეები?

— მარიაა! მარიააა! საყვარელო! მარიააა! — კარი ოდნავ შემოვხსენი თუ არა, შემოხტა, აი, ესეთი ყვირილით. და ისე დამეტაკა, კინაღამ წავიქეცი, კიდევ კარგი, კორიდორში ხალიჩა გვიგია, აი, ასეთი ბავშვია, ეს ბავშვი, ემოციურია ძალიან, და მკოცნის, მკოცნის, „მარიაა! გალუბუშკა!“, შეყვარებულია, ნამდვილად, მე რას გამომაპარებს, მაგრამ ვისში? წელან გავუშვი ამხანაგთან, ახალი ტანსაცმელი ჩაიცვა, ჟენიას შეკერილი, იმ გოგოს, მანანა მღებრიშვილს, ძალიან კარგად აცმევენ, მამამისი ეგვიპტეში მუშაობს, კაშხალს აშენებს და ძალიან კარგ რაღაცეებს უგზავნის. ამას კიდე, რა? ეხლა შევუკერეთ რაღაცეები. სულ ადგილობრივი რაღაცეებისაგან. მოკლედ გავუშვი იმასთან, სანამ დედაშენი მოვა, უნდა დაბრუნდე-მეთქი, ამას ხომ არ უშვებენ არსად. მაგრამ, აი, მალე დაბრუნდა. ეგებ მანანასთან კი არ მიდიოდა, ბიჭს უნდა შეხვედროდა? და შეხვდა კიდეც? Ну и пусть, пусть радуется, жалко ребенка, главное не потерять ее доверие, чтобы она все рассказывала...

— მოიცა, გოგო, გატყდა პოლის ჯოხი, ადექი! ადექი! გავაპრილო პოლი, მასტიკის სუნი მინდა გავიდეხ დედაშენის მოსვლამდე, გესმის?

— ცოტა მასრიალე, გეხვეწები!

— აჰა, ხო გასრიალე! გეყოფა! ადექი!

— მარია! კატლეტები გააკეთე?! ვაშა, მარია! ბორში და კატლეტები?! დიდება მარიას! მოდი ისინიც ვასადილოთ!

და ვიდრე დაკვივლებას მოვასწრებდი, აივანზე გავარდა და ერთი ჯეკას ესროლა, ერთი იმ ყვითელ ძროხას: იმ მსუქან კატას, ლედვის ხეზე რომ უყვარს ჯდომა. საშინლად დაფეთდნენ, ყვითელი ძროხა თვლემდა, კატლეთი პირდაპირ თავში მოხვდა და უბრალოდ ძირს გაადინა

ზღართან ჩხავილით. მაგრამ იმ წამსვე მოვიდნენ აზრზე და შთანთქეს ჩემი კატლეტები по киевски. ჩემი სახელგანთქმული კატლეტები! მაგათთვის ჩავაქსოვე შიგ სული და გული?

ეს კი, ჯერ ხელებზე დადგა, ჩამოეფხატა იუბკა იატაკამდე, დაუფარა სახე, მერე გადაიქნია ტანი და შპაგატზე დაჯდა.

— ადექი! — ვყვირი — ადექი! მასტიკიანია იატაკი, რა გარეცხავს მერე მაგ ტრუსიკს! თან შეგცივა და უარესად გეტკინება მუცელი!

ის კი კაბაზე დამეჭიდა და წამაქცია და ვგორავთ ორივენი იატაკზე და ვკვდებით სიცილით! აი, ასეთი ბავშვია! ემოციურია, თავისებურია, უნდა გაუგონ, მაგრამ წინა გიორგიევნა ცოტა უცნაური ქალია! გადასარევი ექიმი, გულუხვია, გულკეთილიც არის სხვების მიმართ, პაციენტები უყვარს, პაციენტებსაც უყვართ ძალიან, კაპიკს არ იღებს არავისგან, არც საჩუქრებს, სხვა ექიმებს კი არა ჰგავს, მაგრამ ბავშვებთან უხეშია, ბავშვებიც სულ ატყუებენ...

— აბა, ეხლა მითხარი, რა მოხდა? მანანასთან არ ყოფილხარ, ეს ფაქტია, ვის შეხვდი?

— მარია! საყვარელო, ჩემო თეთრო, ჩემო ბუნჩულა! არასოდეს არ გეტყვი!

ზარია.

წინა გეორგიევნა მოვიდა. ეს შეეგება, მძიმე ჩანთა ჩამოართვა, სახლის ფაჩურები მიურბენინა, ლოყაზე აკოცა, „როგორ ხარ, დედიკო?“ — ეკითხება, ესიყვარულება, წინა გეორგიევნა ფრთხილად პასუხობს, დაეჭვებული აკვირდება. „ო, ბოჟე, ბოჟე, აი, ასეთია ეს დაწყველილი სიყვარული, უყვარხარ, შენც ყველა გიყვარდება, არ უყვარხარ და შენც ყველასათვის ცივდები მაცივარივით... შენ გვიშველე ღმერთო.“

ღამე კი მაინც ღამეა. სანოლში დგახარ მუხლის ჩოქზე, ფანჯრის რაფაზე იდაყვებდაყრდნობილი, შუშაზე შუბლმიკრული, და ტირი, ტირი, რადგან მის ფანჯრებში აბსოლუტური სიბნელეა, რადგან ის სახლში არ არის, რადგან არ იცი, სად არის და როგორ არის, რადგან გენატრება, გენატრება....

და რადგან სრულიად მარტო ხარ და არავინ არის მთვარის გარდა, რომელიც არის ცივი და მუნჯი და თითქმის რეგენი, მაინც მას შესტირი, მთვარეს, და შენს ცრემლებში ტივტივებს და მერე შენ ქუთუთოებქვეშ იმარხება, სველი, და ასე გეძინება, მუხლის ჩოქზე, ფანჯრის რაფაზე თავჩამოდებულს, უკვე მერამდენედ...

ბებიასენი კი გეუბნება, ღმერთს ორი ქილა აქვს და ერთში დიდების ცრემლებს აგროვებს, მეორეში — ბავშვებისაო. არც ერთი ცრემლი არ იკარგებაო. შენ კი ახლა უკვე აღარ იცი, შენი ცრემლები რომელ ქილაში მოხვდება, დიდებისაში თუ ბავშვებისაში. თუმცა, არც გინდა, საერთოდ, ვინმეს ცრემლებში იყოს არეული.

*ძვირფასო, ძვირფასო, ბედი კლავს ჩემს სხეულს,
თვალეებში ყორნების მქენჯნიან კლანჭები,
ამირანს მიჯაჭვულს და მგოსანს ნაქცეულს
ვიღაც ფრთებს მაკვეცავს, ეჭა, ვიტანჯები!*

*ამაოდ მომესმის დედოფალთ გროვიდან
დახილი ფარული, დახილი ცისმარი,
მე მოვალ და მრავალ ყვავილებს მოვიტან,
მე მოვალ, მე მოვალ, მე მოვალ სიზმარი...*

„მე მოვალ, მე მოვალ, მე მოვალ სიზმარი...“ — აგეკვიატა. ძალიან მოქმედებს შენზე დასაწყისი: „ძვირფასო, ძვირფასო, ბედი კლავს ჩემს სხეულს“ „ძვირფასო, ძვირფასო,“ „ძვირფასო, ძვირფასო“.... თუმცა, მაინც სუსტია... კარგია, ძალიან კარგი, მაგრამ როგორც შენ უსიტყვოდ უნოდებ მას, იმასთან შედარებით მაინც ძალიან სუსტია. შენ რას იტყობი? „ჩემო სიცოცხლე“?

„ჩემო გულო?“ „ჩემო სიყვარულო?“ „შენს სუნთქვას ვფიცავარ, შვილო“ — გეუბნება ხოლმე ზოგჯერ დიდება. **„ჩემო სუნთქვავ?“** არ იცი, არა...

აი, სად ყოფილა:

*ქარი ქრის, ქარი ქრის, ქარი ქრის,
ფოთლები მიჰქრისან ქარ და ქარ,
ხეთა ჯარს, ხეთა რიგს რკალად ხრის,
სადა ხარ? სადა ხარ? სადა ხარ?*

„სადა ხარ“ „სადა ხარ“ „სადა ხარ“...

მაგრამ შენს გულს მაინც არც ერთი არ მიესადაგება, ვერც ერთი ვერ აკმაყოფილებს. გადი ნიგნების კარადასთან, სხვა ნიგნი მოძებნე. ეგებ მაგ ნიგნშია რამე საშენო, ახლა რომ შეეხე? გადმოიღე. ლექსებია ეგეც. ვისია? „ანა კალანდაძე?“ ვინ არის, ნეტავ? შეიძლება ქალის ლექსები უფრო ახლოს მოვიდეს შენს გულთან, რომელიც კარგა ხანია, ხაფანგში გაება. სანყალი.

დაუჩქარე, დედაშენი უახლოვდება შენი ოთახის კარს, ნუ გავიწყდება, რომ ახლა გაკვეთილებში უნდა იყო თავჩარგული. აილე ნიგნი და გადი! დაჯექი, დამშვიდდი, სახელმძღვანელოებით მოიფინე მაგიდა, და მათ ქვემოთ ახლი ნიგნი დამალე.

— აბა, რას შვრები? რატომ გაქვს თმა აჩეჩილი?! კიდევ ერთხელ გაფრთხილებ, მოუმატე მეცადინეობას! მოუმატე! არ მათქმევინო მამაშენისთვის! მანახე, ერთი! რა ნიგნებს მალავ აქ? რად გინდა, გოგო, ეგ გალაკტიონია თუ ანა კალანდაძე! რა უნდა გაიგო! აი! „მანანა“ გადის ტელევიზორში და თუ გინდა უყურე! სკოლის ამბებია. თუ არა და იმეცადინე!

და ის ამრეზილად შესცქერის ფილმს ზარმაც და მატყუარა პიონერ გოგოზე, რომელიც ბოლოს ფიცს სდებს, რომ გამოსწორდება და სანიმუშო პიონერი გახდება... მარტო ქურთი მეეზოვე მოსწონს, რომელიც სასაცილო სახლმმართველს თუ ვილაცას, ეჩხუბება: „ცოცხი მაიტა კაცო! რითი უნდა დაგაო! მაიტა ცოცხი!“ და იმის პასუხზე: „ცხვირით დაგავეო,“ ყვირის: „შენი ცხვირი უფრო გრძელი არ არი? მაიტა შენი ცხვირი, დაგაო!“

საერთოდ, დიდი სისულელეა ეს ყოველივე, როცა შენ ა ს ე თ ი რამ გჭირს. ასეთი რამ. შედის თავის ოთახში და ისევ ლექსებში რგავს თავს:

ეს რალაც უფრო ნაკლებად გასაგები ენაა, რა არის, მაგალითად: „ო, დიდებულთა მერცხალთ გვახარონ ვარდის შემოსვლა...ეამბორება ყვავილს პეპელა ჩუმად, მიპარვით...“ „დიდებულთა მერცხალთ“ რა საშინელებაა! „ეამბორება“ აგრეთვე... ბუნება საერთოდ არ გაინტერესებს, ყოველ შემთხვევაში, ლექსებში ნამდვილად არა, „ვარდთ შემოუნახავთ წვეთები წვიმის...“ აუ!

„როდესაც კენესის ბუკიოტი...“ ბუკიოტი სიკვდილის ფრინველია. სოფელში ასეა. ბუკიოტი, მიკიოტი...

„ხმოზენ კაკბები... სურნელთ მაკმევნი...როკვენ ყვავილნი...“ რა მოსანყენია! ფურცლავ, ფურცლავ, და მალე მოისვრი... მაგრამ აი, ამ ლექსზეც გადაიშალა და შენ მაშინვე შეგეკრა სუნთქვა:

*რომ ავყოლოდი გულისთქმას,
ჭკუას არ დავიხმარებდი,
შენთან გავლევდი ჩემს დღეებს,
შენს გულში გავიხარებდი,
ზურგს საფეჯავს წამოვიგდებდი,*

გზას ნისქვილისკენ გავლევდი,
ბატარაც რამე გნყენოდა,
სულს ხოხობივით დავლევდი.

სუნთქვა შეგეკრა, მიუხედავად იმისა, რომ არ გესმის, რას ნიშნავს „გულისთქმა.“ „ალბათ იგივეა რაც გული“ — გაიფიქრე და ხელებში მოიქციე სახე, რადგან უკვე ტირი. და ხედავ შენს გულს როგორც ხოხობს, თუმცა, ხოხობი არასოდეს გინახავს. მაგრამ იქნება რაიმე ფერადი და ნაზკისერა ფრინველი და ხედავ შენს გულს ხოხობივით ყელგადაგდებულს, რატომღაც თოვლზე რომ გდია და „სულს ლევს,“ რადგან მას აწყენინე რაღაც, ვის გულშიც, როგორც შენს მზიან სახლში ისე ცხოვრობ და ხარობ...

არა, არა, შენი საშველი მართლა აღარ არის, ნია...

„შენთან გავლევდი ჩემს დღეებს, შენს გულში გავიხარებდი, ზურგს საფეკავს წამოვიგდებდი, გზას ნისქვილისკენ გავლევდი, ბატარაც რამე გნყენოდა, სულს ხოხობივით დავლევდი...“ იმეორებ და იმეორებ, თუმცა რა უნდა აქ, ვაკეში, მუხაძის ქუჩაზე ფეკილით სავსე ტომრებს, ან ნისქვილს, ან ხოხობს და რა ვიცი, საერთოდ...

მაგრამ უეცრად ქვავდები. მასთან შეხვედრიდან მხოლოდ მეორე დღეს, უფრო სწორად, მეორე დღის საღამოს უეცრად აღსდგება მთელი თქვენი საუბარი, ანუ: მისი შეკითხვები და შენი პასუხები. აქამდე კი მხოლოდ ხედავდი, ხედავდი მას რალაცნაირად მთლიანად. მაშინ ეს სიტყვა რომ გცოდნოდა, იტყოდი, რომ ხედავდი არა მის სახეს და თავს და მხრებს, ცხვირსა და ტუჩებს, არამედ მის სახეებს, მაღალ სილუეტს, ღიმილს, მზერას, ხელების მოძრაობას, ამ ყველაფერს გახვეულს მის ხმაში. და მზე დანათოდა ამ „სახეებს“ თუ თვითონ აფრქვევდა სინათლეს ღმერთივით, ვერ იგებდი. მერე გამოიკვეთა თეთრ-ლურჯ უჯრედებიანი პერანგი, „გულის ჯიბით“ და აი, ამ საღამოს კი — ხმა, რომელიც გეკითხებოდა:

„რომელ კლასში ხარ?“ „რომელი საგანი გიყვარს?“ „კარგად იცი?“

და რა ეშმაკმა გათქმევიანა ტყუილი, ნია! როდის აქეთ შეგიყვარდა გერმანული? ან კარგად ცოდნა ჰქვია მაგ ცოდნას, „დეკლინაციონ“ და „კონიუგაციონ“ ერთმანეთში რომ აგერია? მთელი შარშანდელი წელიწადი, რაც ეს ამბავი დაგატყდა თავს, წესიერად ხომ აღარაფერი გისწავლია?

და უცბად წამოვარდები სკამიდან და უკვე ლოჯში ხარ:

— დედა! დედა! — რამდენი ხანია თავს არიდებ ამ სიტყვის წარმოთქმას. — დედა!

— რა იყო, გოგო! რა მოხდა? — გულგახეთქილი გამოვრბის „დედა“ სამზარეულოდან.

— დედა, გთხოვ, გემუდარები, მასწავლებელი ამიყვანე გერმანულში, დედა, გეხვეწები, დედა, გეხვეწები! — ხელისგულებიც კი შეგეტყუება, და ასე აცახცახებ ჰაერში, თითქოს დედამენი ღმერთი იყოს.

2005 წელი

— ჰოიმეე, ღმერთო მაღალო! ეგეთი რამე არ გამიგია! დავრეკე ყველა საავადმყოფოში და თითქმის ყველა პოლიკლინიკაში! ზოგან ორჯერ! არაო! ექიმი გოგი კორდია აქ არ მუშაობსო. სად არის ეს ადამიანი, გეკითხები!

— მე მეკითხები?

— ვის ვკითხო აბა? შინაგან საქმეთა მინისტრს? ... თუმცა... მოიცა, მოიცა... რატომაც არა!

— რა რატომაც არა?

— რა და.... არ მიმტყუნო, ჩემო გამჭრიახობავ! მე მყავს ნათესავი პოლიციის უფროსი, სოლოლაკში... წავალ და იმას ვკითხავ რჩევას, როგორ უნდა ვიპოვოთ დაკარგული ადამიანი... მაგათ ექნებათ კომპიუტერული სტატისტიკა, საარჩევნო სიები ხომ აქვთ, როგორ არა აქვთ! და თუ იქაც არ აღმოჩნდა, მაშინ მკვდარია, იცოდე, ჩემო მეგობარო, და უნდა დავნებდეთ ბედისწერას, უნდა დავივიწყოთ! თუმცა, მკვდრებიც ხომ შეჰყავთ საარჩევნო სიებში!

— ნანა! ნუ ლაპარაკობ უაზრობას! დარწმუნებული ვარ, რომ ცოცხალია! მე ვგრძნობ, გესმის, ვგრძნობ, ამას! რომ სადღაც დადის, სადღაც, და სუნთქავს...

— რაო? დადის და დასუნთქავს? რა დღეში ჩავვარდით, კაცო... რა მოგდის?

1961 წელი

მამამ სქელი, ტყავისყდიანი, შინდისფერი ბლოკნოტი გაჩუქა.
და შენ არც კი დაფიქრებულხარ, ისე წააწერე თავფურცელზე „დღიური“.
ეს არ არის სკოლის საძულველი „დღიური“, სადაც კვირის დღეები, გაკვეთილები და ნიშნებია აღნიშნული, რომლებიც ბევრჯერ გადაგიკეთებია. ეს გახდება შენი მესაიდუმლე. ასე გაქვს გაგონილი, რომ დღიური ადამიანის მესაიდუმლეა. და შენც წერ:

„გამარჯობა, ჩემო დღიურო!

ჯერ შენ არა ხარ დღიური, რადგან ცარიელი ხარ. მაგრამ მე შენ ჩაგაბარებ ჩემს გულს და შენ გახდები დღიური. ჩემი მესაიდუმლე. შენ გაივსები ჩემი სიტყვებით, რომლებიც შენს მეტს არავის არ ეცოდინება. ეს სიტყვები იქნება მასზე. ესე იგი, ის, მე და შენ ვიქნებით ერთად. და ახლავე გთხოვ, არასოდეს არავის არ წააკითხო ჩემი ნაწერი, გინდაც მე მოგკვდე. თუ დედაჩემი და მამაჩემი, ან ჩემი ძმა, ან ბებიაჩემი მოინდომებენ შენს წაკითხვას, გავალეებ, არ დაუშვა ეს: ან გაფრინდი და ცაში გადაიკარგე, გინდაც თოვდეს, ან ცეცხლში შევარდი, ჩვენი ქვანახშირის ღუმელი ხომ აქვია. აი, ასეთი უნდა იყოს ჩვენი მეგობრობა“.

და მერე:

„გუშინ მთელი დღე არ ყოფილხარ. შუა დღისას შენი ძმა მოვიდა მანქანით. დიდი ჩანთა გადმოიღო და შენთან ამოიტანა. მერე ფანჯრები და აივნის კარი გააღო. ასე ნახევარი საათი ანიავებდა. კარიდან დავინახე, სიგარეტის კოლოფი ეჭირა ხელში და გაკვირვებული ატრიალებდა. ალბათ ეჭვი შეეპარა, რომ ეწევი. მე კი ვიცი, რომ შენ არ ეწევი. ალბათ შენს იდიოტ ამხანაგს დარჩა, რომელიც უკვე მესამეჯერ იყო შენთან და დიდის ამბით აფუილებდა.

ხანდახან სიკვდილი მინდა. გულში სულ შენ გელაპარაკები. ყველაფერს გიყვები. ასე მგონია, რომ მითხრა, კლდიდან გადავარდიო, — გადავვარდები“

„რატომ არის ასე ცოტა ნიშნები? მარტო კითხვის და ძახილის ნიშანი? და როგორ უნდა გამოვხატო გაუბედავი შეკითხვა? სევდიანი ტონი? საიდუმლო ხმა? მუდართ სავსე შეხედვა? როცა გინდა, რომ უპასუხო და ვერ პასუხობ? მე შემოვიღებ ამ ნიშნებს. მაშასადამე:

— სიხარულით სავსე შეხედვა;

— იდუმალი ტონი;

— მუდარიანი შეხედვა;

— როცა გინდა რომ უპასუხო და ვერ პასუხობ,

აი, ჩემი მოთხრობა:

— მოხვედი?

— საოცარი საღამოა...

— მალე ნუ წახვალ...

— რატომ გინდა, რომ დიდხანს დავრჩე?

—

შეიძლება უსიტყვოდაც:

ამ მოთხრობას მერე გავაგრძელებ და დავეუმატებ ნიშნებს“.

1975 წელი

— დღეს ჩვენ ვისაუბრებთ ამ დიდი პოეტის შეხედულებებზე სიყვარულის შესახებ. მე თქვენ დაგირიგეთ მისი რამდენიმე ლექსი და ამონაწერი წერილებიდან, ყველას არ გეყოთ და უნდა გადაგემრავლებინათ, ან გადაგენერათ...

— გადავამრავლეთ, პატივცემულო!

— ძალიან კარგი. მოდით, ჯერ ერთ-ერთი ლექსი გავარჩიოთ, აი, ეს „შენ, რომელსაც არ გაგიმხელ“... მაგრამ მანამდე მინდა გკითხოთ: სკოლაში ალბათ განერინებდნენ ასეთ თემებს: ვთქვათ, „სიყვარული ვეფხისტყაოსანში“, ან სხვა პოეტთან, თუ გახსოვთ რომელიმეს, რას წერდით? მით უმეტეს, რომ კერძო მასწავლებლებთანაც ზუსტად იგივე თემების წერას გასწავლიდნენ...

— აუ, არა პატივცემულო! არაფერი არ გვახსოვს...

— ასეთი ერთსულოვანი პასუხი ჯერ არ გამიგია... არადა, სულ ორი-სამი წლის წინ იზეპირებდით მაგ თემებს, ახლა ხომ მეორე კურსზე ხართ... კარგი.

მისმინეთ: რაც უფრო დიდია პოეტი, მით უფრო დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს იგი ადამიანს, მით უფრო მაღალი რანგის არსებად ხედავს მას და მით უფრო მეტად იტანჯება ადამიანის გადაგვარებით... მკითხე.

— რას ნიშნავს მაღალი რანგის არსება, მასწ?

— აა. ჰო. ვთქვათ ასე: ადამიანი არის არსება, რომელსაც აქვს ძალიან დიდი შესაძლებლობები. ის ერთადერთი არსებაა, რომელსაც შეუძლია მოგონება, წინათგრძნობა, სამყაროს შეცნობა, დაბრძენება, სილამაზის აღქმა, სინანული, აღტაცება, წინასწარმეტყველება. მას აქვს იმის უნარი, რომ საშინელი ტანჯვაც კი მის სულიერ ზრდას... შეენიოს... სამყარო, სიცოცხლე კი ისეთი თავმბრუნდამხვევად დიდი და ლამაზია ... და თუ ადამიანი თავის ამ ნიჭებს და უნარებს განივიტარებს, პატარა ღმერთივით გახდება... მოიცათ, რიგ-რიგობით! შენ, ლუკა!

— პატივცემულო! შეცნობა რა არის?

— ბარემ თქვენც მკითხეთ! თქვენი სახელი? გია?

— ქალბატონო ნია, ღმერთი გნამთ?

— მასწ! მასწ! მე ეს ლექსი არ მესმის, მასწ!

— პატივცემულო! რამდენი წლის ბრძანდებით?

— ქალბატონო ნია, სული რა არის?

— იცით, რა, ბავშვებო! იმედია არ გწყინთ, ბავშვებს რომ გეძახით, ჩვევია, ჩემს მეგობრებსაც ასე ვეძახი, მაგრამ ასე შორს ვერ წავალთ. ჩაინიშნეთ თქვენი შეკითხვები და ლექციის ბოლოს მკითხეთ, მოვიტოვოთ ხოლმე ასე თხუთმეტი წუთი. ახლა მხოლოდ იმას გეტყვით, რომ ვარ ოცდარვა წლის, და ღმერთი მნამს, მაგრამ ამას არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს. რადგან „მნამს“, ცარიელი სიტყვაა, თუ ღმერთს არ ეძებთ, ანუ თუ არ გსურთ, გსურთ კი არა, თუ არ გწყურიათ მისი გაცნობა, მასთან დაახლოება... ეს კი რთული, თუმცა, ძალიან საინტერესო, ძალიან დამუხტული გზაა და ყოველდღიურ შრომას მოითხოვს. მაგრამ ეს ძალიან შორს წავგიყვანს. ჩვენს ლექსს უნდა დავეუბრუნდეთ. მე წაგიკითხავთ. ჯერ გერმანულად, მერე ქართულად.

**Du, dem ich nicht sage,
Dass ich bei Nacht weinend liege,
Dessen Wesen mich müde macht, wie eine Wiege,**

**Du, die mir nicht sagt, dass sie wacht meinwtwillen,
Wie wenn wir diese Pracht ohne zu stillen
In uns ertrügen?**

.....
.....
.....

ახლა ქართულად:

შენ, რომელსაც არ გაგიმხელ,
რომ ცრემლები ღვრით ვათენებ ღამეს,
ვისი არსებაც აკვანივით
მქანცავს და მარწევს,
შენ, რომელიც არ გამიმხელ
ჩემს გამო დარდით
თვალს რული რომ არ გეკარება,
აბა, მითხარი,
ამ ნეტარებას
ვით ავიტანდით,
რომ არა ვდუმდეთ?

აბა, შეხედე შეყვარებულებს,
მაშინვე, როცა აღსარება გადაშლის გულებს,
უკვე სტყუიან.

შენ მარტო მტოვებ.
და ერთადერთი შემოძლია გაგცვალო ასე:
შენ წამი იყავ შეჩერებული, და ახლა ისევ შრიალი მავსებს,
ყოველი ჩქამი შენს თავს მაგონებს, შენითაა სამყარო სავსე,
ქარიც შენა ხარ და უკვლო კეთილსურნელიც...
მე ყველა ქალი დამკარგვია, შემოვაჭდე ვისაც მკლავები,
მხოლოდ შენ ერთი ისევ და ისევ დაიბადები,
რადგან არასდროს მეკუთვნოდი, ხარ განუყრელი.

.....

- კარგია, ცოტა ხანს ჩუმად ყოფნა რომ შეძელით...
- პატივცემულო!
- რაო, ნიკა!
- პატივცემულო, გერმანულში არის: „რადგან არასდროს შეგაჩერე, ხარ განუყრელი...“ ქართულში კი „რადგან არასდროს მეკუთვნოდი“, „anhalten“ ხომ შეჩერებას ნიშნავს და არა კუთვნებას. და მთელი აზრი იცვლება: „რადგან არასდროს შეგაჩერე“ თითქოს იმაზე მიუთითებს, რომ ის ქალი და ის კაცი, ან გოგო და ბიჭი, რა ვიცი, მოკლედ, შეყვარებულები, თითქოს ერთმანეთს ეკუთვნოდნენ, ერთად იყვნენ და მერე ქალი, ან გოგო წავიდა. „რადგან არასდროს მეკუთვნოდი“ კი ნიშნავს, რომ არასოდეს არ ყოფილან ერთად. ესე არ არის, ქალბატონო ნია?
- ყოჩაღ, ნიკა! მასეა. მაგრამ ეს უკვე მთარგმნელის ნებაა, ან თვითნებობა. რაღაც გაამძაფრა. საიდან იცი ასეთი კარგი გერმანული?
- დედა მყავდა გერმანელი...
- რა მოუვიდა?

— გულით გარდაიცვალა. ვიდრე ცოცხალი იყო, საერთოდ არ ვეკარებოდი გერმანულს, ვერ ვიტანდი, როცა მომიკვდა, მერე გერმანული წიგნებიდან თავს აღარ ვიღებ....

— კარგია ეგ. მეც... ჯერ ვერ ვიტანდი და მერე უცბად დავაკვდი ამ გერმანულს. მოხდა რა-ღაც ისეთი, ძალიან კარგად რომ არ მესწავლა, აღარ გამოდიოდა... ახლა მეც არა მჯერა, მაგრამ მაშინ, 13 წლის რომ ვიყავი, დღეში ორმოცდაათ, სამოც სიტყვას ვსწავლობდი და არ მავინყდებოდა. წარმოგიდგენიათ? ნამდვილი სიგიჟე იყო... 180 ძლიერი ზმნა ორ დღეში დავიზეპირე. გრამატიკას ხომ ვნთქავდი პირდაპირ. იყო ასეთი დრო...

— მაინც რა მოხდა, მასწ? გვითხარით, რა!

— რა და ერთ ადამიანს ტყუილი ვუთხარი, გერმანული კარგად ვიცო-მეთქი, არადა .. ის ადამიანი... ძალიან მნიშვნელოვანი იყო ჩემთვის, ძალიან ... და ამ ტყუილმა ისე შემზარა, რომ გაგიჟებული დავეძგერე ამ ენას, რათა შემდეგ შეხვედრაზე იმ ადამიანთან უკვე სიმართლე ყოფილიყო... უკვე კარგად მცოდნოდა, არ ვიცოდი როდის შემხვდებოდა...

— და შეგხვდათ, მასწ?

— ჰო, შემხვდა... ოღონდ გერმანულის შესახებ აღარ უკითხავს...

— ვისი თარგმანია, მასწ?

— ... ჩემი. და არის ძალიან, ძალიან მოკრძალებული თარგმანი. მე მინდოდა, რაც შეიძლება, სადა და ზუსტი ყოფილიყო, ამიტომ, ბანალურ რითმებსაც კი არ მოვერიდე, მაგალითად, „შეყვარებულებს“ — „გულებს“, მაგრამ რითმას ამ პოეტის ლექსებში მინიმალური მნიშვნელობა აქვს. თუმცა, მოდი ჯერ ის ვთქვათ, რა ვერ გაიგეთ.

— მაინც რატომ არ ეუბნებოდნენ ერთმანეთს, რომ ერთმანეთი უყვარდათ, თან ასე ძალიან, პატივცემულო? და რანაირად არის ეს ნეტარება? ასე ხომ ცხოვრებაში არ ხდება...

— ჰო, არ ხდება... მაგრამ, შეიძლება საუკუნეში ერთხელ მაინც მოხდეს. და თუ მხოლოდ ერთს უყვარს, რას იზამს მაშინ? რილასთვის უნდა უთხრას, კიდევ რომ შეეძლოს? თუმცა, მთავარი ის არის, რომ არაფრის თქმა არ შეუძლია. იმდენად დიდი და ძლიერია მისი გრძნობა, რომ თან დიდ ძალას აძლევს, თან საშინლად ქანცავს და ზარავს კიდევ... ამ დროს ლაპარაკის კი არა, იმის თავიც არა გაქვს, იმასაც ვერ ბედავ, სახეში შეხედო. თითქოს ღმერთი იყო: ის.

— და მერე ასეთი გრძნობა სად მიდის, პატივცემულო?

— ჰოო... ძნელი სათქმელია... რაღაცაში გადადის. აი, მაგალითად, ნიკამ დედის სიყვარული და მონატრება გერმანულზე გადაიტანა, დედის ენაში ეძებს დედას... და ასე იპოვის კიდევ, სხვანაირად ოღონდ...

— და „შენ ერთადერთი შემიძლია გაგცვალო ასე“ რას ნიშნავს, პატივცემულო? როგორ შეიძლება შეყვარებულის გაცვლა?

— აბა, კიდევ ერთხელ წაიკითხე, ვინმეზე კი არ გასცვალა, არამედ... რაზე, აბა, მითხარით, რაზე გასცვალა? დაუკვირდით! ჰო, ნიკა!

— მთელ სამყაროზე, პატივცემულო, ხომ ამბობს: „შენითაა სამყარო სავსე“-ო?

— ჰო, სამყაროზე. ვაი, უკვე ზარია! იფიქრეთ ამაზე, ბავშვებო, და შემდეგ ლექციაზე მითხარით რას ნიშნავს: ეს „გაცვლა?“ რას ნიშნავს: „შენით არის სამყარო სავსე.“ მე კი გეტყვით, თუ რას ნიშნავდა უპასუხო სიყვარული ამ პოეტისთვის, და რატომ აყენებდა მას ასე მაღლა. ადამიანის ყველა უნარზე მაღლა. ნახვამდის.

1961 წელი

შამოდგომა

— მეტი აღარ შემიძლია, გაიგე! წამოდი ეხლა გაჩერებასთან! ხომ ხედავ, რომ უკვე დაბნელდა! ცოტა ხანში ავტობუსიც აღარ მოვა! როდის უნდა მივიდეთ სახლში! უკვე შინ იქნებიან! ცხრა საათია უკვე, გესმის? ღამის ცხრა საათი! როდის ყოფილხარ ამ დროს გარეთ, მარტო! შენც მოგკლავენ და მეც! — ცისანა მზად არის გაგგლიჯოს. გააფთრებულია: შიშისგან და

დადლილობისგან. რადგან: უკვე სამი საათია, სამ საათზე მეტია დადიხართ, დაძრწიხართ ქალაქის ქუჩებში... კერძოდ, ლენინის მოედანზე, კიროვის ქუჩაზე, ჯაფარიძის ქუჩაზე, მახარაძის ქუჩაზე, ლერმონტოვის, დადიანის და სხვა და სხვა ქუჩებზე... უფრო სწორად, შენ მიჰქრი, გიჟივით, საშინლად გაფაციცებულ თვალებს ხან მარჯვნივ მიჰყრი, ხან მარცხნივ, და ის ძლივს მოგდევს...

— აღარ შემიძლია! — ცისანას ისტერიული, ტირილამდე მისული ხმა ნერვებს გიშლის, მაგრამ ძებნაზე ხელს ვერ გაღებინებს... — შენ მართლა გაგიჟდი, მართლა! მამაჩემის სულს ვფიცავარ, თუ ყველაფერი არ ვუთხრა თქვენებს... ყ ვ ე ლ ა ფ ე რ ი !

კი, ეს „ყველაფერი“ საკმაოდ ბევრია და საკმაოდ საშიში, მაგრამ ახლა შენ მხოლოდ ერთი რამ გაშინებს, გაშინებს კი არა, უბრალოდ თავზარს გცემს: რომ შეიძლება დღესაც ვერ ნახო. დ ლ ე ს ა ც . და ველარ შორდები ლენინის მოედანს და ზემოთ, სოლოლაკის იმ კუთხეს, სადაც მისი მეორე, ან პირველი სახლი გეგულება, სახლი, სადაც მისი დედ-მამა და ძმები ცხოვრობენ. გვარი (ჯერაც) არ იცი, თორემ აქამდე ყველა სახლის ყველა სადარბაზოს შემოივლიდი და მაცხოვრებელთა სიებს შეისწავლიდი. თუ მისამართს დაადგენდი, მერე ტელეფონის ნომერსაც გაიგებდი. აქ მაინც ხომ ექნებათ ტელეფონი. ვინმეს დაარეკინებდი და გაიგებდი, რა სჭირს. ავად არის, წავიდა სადმე, თუ რა დაემართა... რადგან მეორე კვირაა ვაკის სახლში არ გამოჩენილა და მეორე კვირაა გაკვეთილების ნაცვლად ამ მიდამოში დაეხეტები იმის იმედით, რომ შეიძლება სადმე გადააწყდე.

„სადღაც სოლოლაკში ცხოვრობენ, ლენინის მოედნიდან მარცხნივ რომ აუხვევ და მერე აღმართს აჰყვები, მგონი ჯაფარიძის ქუჩაზე...“ ეს ცისანას უთხრეს, მისმა მეზობლებმა ვაკეში, მუხაძის №14-ის პირველ სართულზე მცხოვრებმა დიდმა გოგომ და დედამისმა... კიდევ კარგი, ეს მაინც იცის...

და იცის, რომ აქ ის ახლოსაა, რომ სადღაც აქ არის...

— არ ნამოვალ! შენ წადი, თუ გინდა, დღეს უნდა ვნახო! რალაც უნდა გავიგო! — არტყამ და ასე უხეშად აშვებინებ ხელს ცისანას შენი „იტალიური პლაშის“ ქამრიდან, მაგრად რომ გაგიჭერია, როგორც მოდა ითხოვს... ეს პლაშში მამამ ჩამოგიტანა პარიზიდან, ჯერ იშვიათობაა თბილისში და თვალს გაყოლებენ, მაგრამ ამას შენ ვერ ამჩნევ, ცისანასგან განსხვავებით, რომელიც იმასაც ამჩნევს, რომ მხოლოდ პლაშისთვისაც არ გაყოლებენ თვალს... შიგნით კი თოვლივით თეთრი ჟაკეტი გაცვია, ნაქსოვი „მაკარონი“, ასევე ჩამოტანილი პარიზიდან, ოღონდ ეს, შენდა სამწუხაროდ, — დედაშენისთვის, რაც შენ მიგაჩნია უდიდეს გაუგებრობად, რადგან დედაშენი ამ დროს უკვე 48 წლისაა, შენ კი ოცი წლის გოგოების ცხოვრება მიგაჩნია უაზროდ და... მოკლედ, ვერ გაგიგია, დედაშენს რად უნდა ეს მშვენიერება... როცა შენ აქა ხარ, ცამეტი წლისა და შეყვარებული...

ცისანა სიძულვილის ახალ ნაკადს გაფრქვევს. არ იცის, რომელ წყალში ჩავარდეს.

ისევ ლენინის მოედანზე ტრიალებ. ეს მაღაზია „საჩუქრების“ დიდი ვიტრინაა, საცხე ბროლით, შუშით და ფაიფურით, ზემოდან წყალივით ჩამოღვრილი ქართული აბრეშუმის ფერად-ფერადი ნაჭრების ფონზე... დგახარ ვიტრინის წინ და განწირული მიმტერებიხარ შუშის ჯუჯა ხეების ტოტებზე ჩამოკიდებულ მძივებს, ბეჭდებს, საათებსა და სამაჯურებს, მათ ძირში მიმობნეულ პორტსიგარებს, ბროლის ვაზებს და ბროლის საფერფლეებს... ვილაცხები ამეებს საჩუქრებად მიიღებენ... შენ კი იმაზე ფიქრობ, ახლა სად წახვიდე, სად გააგრძელო ძებნა, სად შეიძლება გადააწყდე მას.

სხვათა შორის, რატომღაც ძველებური ნივთების მაღაზიები შეგიყვარდა, „საკომისიოები“, სადაც ე. წ. ანტიკვარული ნივთები იყიდება... და ეს ორი თვე, სკოლაში თითქმის რომ აღარ დადიხარ, რადგან ველარ იტან ვერც კლასელებს და ვერც მასწავლებლებს, ვერც გაკვეთილებს და ვერც შესვენებებს, და სკოლის ნაცვლად ქუჩა-ქუჩა დაეხეტები, — ლამის ყველა „საკომისიო“ შეისწავლე: ფაიფურის ფუშფუშაკაბებიანი მოცეკვავე გოგონები, კარგად ჩაცმული ფაიფურის

ბავშვები ფაიფურის სულ სხვადასხვაგვარ, მოჩუქურთმებულ, ფერად ეტლებში; ფაიფურის, ვერცხლისა და შუშის ჩიტები, ადამიანები და ცხოველები... სიფრიფანა, თითქმის გამჭვირვალე ფინჯნები და თეფშები; ლამის შენი სიმაღლე ფაიფურის ვაზები და საოცრად ნაზად ამორკალულფეხებიანი შვინდისფერი ხის სავრძლები; უზარმაზარი ფეხზე მდგომი საათები და კედლის საათები, რომელთაგან ზოგი ყრუ და ძალიან შორეული ხმით რეკავს, ზოგი კი ლამის გუგუნებს და შენ ცოტა არ იყოს, გეშინია ამ ხმების... ათვალე რებ შენთვის უცნობი წარსულის ამ მიუწვდომელ ნივთებს და **მისტვის** შესაფერისებს არჩევ, რომელთაც, რომ შეგეძლოს, არუქებდი, რომლებითაც, რომ შეგეძლოს, ბინას მოუწყობდი.. აი, რაში გადის შენი დრო, ნია, ნაცვლად იმისა, რომ ბრუნვებს, უღლებებს, საზეპიროებს, პატრიოტულ და სატრფიალო მოტივებს, ტანგესებსა და კოტანგესებს, გლეხთა ომებსა და კლასობრივ ბრძოლებს უღრმავდებოდე!

უეცრად მოსწყდება „საჩუქრების“ ვიტრინას და მირბის.

ცისანა მისდევს განწირული თვითშეჩვენებით: „ჩემი ბრალია ყველაფერი, ჩემი, მე ვარ ჩამოსახრჩობი! რატომ მაშინვე არ ვუთხარი მაგის მშობლებს ყველაფერი! ეხლა უკვე მეც ჩათრეული ვარ ამ ჭაობში!“

მირბიან და ცისანა ვერ იგებს, როგორ აღმოჩნდებიან კოლმეურნის მოედანზე, მერე საჯარო ბიბლიოთეკასთან, მერე წინ, ალექსანდროვის პარკში, ასე გვიან! ასე გვიან! თითქოს ქუჩის ქალები იყვნენ! მერე მიდიან, ქოშინით, რა თქმა უნდა, მერე ჩერდებიან, ისევ მიდიან, ცამეტი წლისა ისევ წინ და ოცი წლისა ისევ უკან, და ეს უკანა განწირული უხმობს ყველა ზეციერ მფარველს მშვიდობიანად გააღწევიან ლამის ქუჩებიდან და დააბრუნონ შინ ასევე მშვიდობიანად. თან გამალებით იგონებს დამაჯერებელ ამბავს შინ დამხვდურთათვის, რომელთა გახსენებაც კი თმას ყალყზე უყენებს, იგონებს დრამატულ ამბავს, რომელიც შეემთხვათ და მათი **ასეთი** დაგვიანება გამოიწვია!

და უკვე ნელა მიდიან, რადგან ამონურვადია ყველაფერი ამ დედამინაზე, მათ შორის ჭკუიდან გადასული მოზარდის ენერგიაც, და დაიღალა ისიც, და ნელა, თითქოს თავის დაურწყულებულ გულსა და ბედისწერაში ჩაპირქვავებული, მიუყვება რალაც ბნელ და ვიწრო აღმართს...

ცისანამ არ იცის, რა ქუჩაა ეს, საერთოდ ახლა სად არიან, მაგრამ ცოტაც აიღმართეს და წინ სასტუმრო საქართველოს განათებული ფასადი გამოჩნდა... დიდება უფალს, ესე იგი, უკვე ვერაზე გამოუღწევიათ, ცოტაც და ავლენ კიდეც პროსპექტზე...

უეცრად ტროტუართან სულ ახლოს მანქანა ჩერდება. ჩერდება არა ცისანასთან, არამედ სასონარკვეთილ მოზარდთან. მძლოლი გვერდით იხრება, მარჯვენა ფანჯრისკენ, კარს ალებს და იძახის: „შინ მიდიხარ?“ და მერე: „დაჯექი.“

ცისანა აცნობიერებს, რომ ეს **სალათისფერი მოსკვიჩია, რომ საჭესთან ის ზის, მათი მეზობელი, მათი გიჟური ხეტიალის მიზანი და მისი დეიდაშვილის ურიცხვ უკუღმართობათა მიზეზი. და ცისანა აცნობიერებს მთლად გადასარევ საოცრებასაც: მძლოლის გვერდით რომ ბიჭი მოკალათებულა, ასევე ძალიან მაღალი, კარს ალებს, გადმოდის და მის დეიდაშვილს წინ დაჯდომას სთავაზობს. მერე ალებს უკანა კარს, ჯდება და ცისანას ანიშნებს, მის გვერდით დაიკავოს ადგილი.** ეს, აი, ასე, რატომღაც იგულისხმება: რომ ცისანა უნდა ჩაჯდეს უკან და ეს ლანირაკი — წინ. საერთოდ კი, ეს არ არის სიზმარი, არც რაიმე დამუხტული ამბავი, შეთხზული მრისხანე და შურისმაძიებელ დამხვდურთათვის, იქნება ეს ქალბატონი ელენე თუ ქალბატონი ნინა, ეს არის რეალობა, რომელიც ხდება ლამის ათ საათზე, რომელიღაც ვიწრო აღმართოვან ქუჩაზე, სასტუმრო „საქართველოს“ პირისპირ...

შენ კი, შენ, ნია, აღარა ხარ ცოცხლებში ჩასათვლელი, რადგან ლამის მართლა გაგიჩერდა გული, და გაგიჩერდა აზრი. დგახარ ქანდაკებასავით, ოღონდ ძრწოლით სავსე ქანდაკებასავით და შესცქერი ამ გამოცხადებას. მერე ვერ იგებს, როგორ ჯდება, როგორ ხურავ კარს, მანქანა როგორ ადის მელიქიშვილზე, როგორ ჩაუვლის უნივერსიტეტს, „ლეჩკომბინატს“, მე-9 საავადმყოფოს, „სტუდქალაქს“, როგორ შეუხვევს ჭავჭავაძის პროსპექტიდან მარცხნივ, ბერძენიშვილის ქუჩაზე, ბერძენიშვილიდან მარჯვნივ მოსაშვილის ქუჩაზე, მიდის ვაკის პარკამდე და იქი-

დან ჩაუხვევს ფალიაშვილის ქუჩაზე... გზაში ისმის ლაპარაკი. ხან მისი ამხანაგი ელაპარაკება ცისანას, ხან ის ელაპარაკება თავის ამხანაგს, ხან მისი ამხანაგი ელაპარაკება მას, ხან ის — ცისანას; შეიძლება შენც გითხრა ვილაცამ რალაცა, მაგრამ შენ არაფერი გესმის, ვინ ვის რას რატომ ეუბნება. შენ განადგურებული ხარ მისი ესოდენი სიახლოვით. და როცა მანქანა სადღაც მკვეთრად შეუხვევს, თითქმის ეხები მას და მისი ყელიდან ამონაბერ სითბოს შეიგრძნობ. და ეს ყველაფერი მეტისმეტია.

და როცა მანქანა შენი სახლის წინ ჩერდება, შენ გაუნძრევლად ზიხარ. ცისანა კი უკვე გარეთაა გამხტარი და ახლა შენს კარს აღებს. მაგრამ ვიდრე კარი გაიღება, ხდება საოცრება: მოულოდნელად ის თავზე გადაგისვამს ხელს. რალაც ფრთხილად, მსუბუქად გადაგისვამს ხელს „აბუბულავებულ“ თმაზე... კეფიდან კისრამდე.

ვხედავ. მახსოვს.

ამას ცისანაც ამჩნევს. და „ეცოდება ეს უბედური“ — ფიქრობს ნიშნისმოგებით. კიბეებზე კი ხიფათიან ამბავს გაორთქლებს ყურში, რომელიც, შენ ვიდრე მეოთხე სართულს ააღწევთ, უნდა გაითავისო.

და ეს არის მეორე დიდი დღე შენი ცამეტწლიანი ცხოვრების მანძილზე. მეორე დიდი დღე!

კარი იღება: ამღვრეულ მდინარესავით შეგასკდება: პანიკური და მრისხანე შეძახილები, გამოცემული დედისა და ბებიის მიერ. და ვიდრე დედა, რომელმაც უკვე დაითრია ცისანა, გაგგლეჯთ ორივეს, დათრეული ყვირილით იწყებს დრამატული თხზულების ამოთქმას: რომ მეგობარმა გოგომ დაურეკა და სთხოვა, მასთან მისულიყო, რადგან ცუდად გახდა, მგონი, ბრმანანღავის შეტევა დაემართა, დედის მოსვლამდე სთხოვდა დარჩენას, ნავიდა და ნიაც გაიყოლა, იქიდან რომ გამოდიოდნენ, ნია წაიქცა და კეფა დაარტყა კიბის საფეხურს, გახდა ცუდად, ისევ შეიყვანა მეგობართან, იქ უკვე იყო მეზობელი ექიმი, რომელიც მის ამხანაგს უტრიალებდა დედამისთან ერთად, ნიაც მიუწვინეს გვრდით, აღმოუჩინეს პირველადი დახმარება, განძრევა არ შეიძლებაო და აი, ბოლოს მანქანით მოიყვანეს შინ... ვიდრე ცისანა დაძაბულ ეპიურ ნაკადს ქსოვს, შენ უკვე შენს ოთახში შედიხარ, სარკის წინ დგები და გაოგნებული შესცქერი საკუთარ თავს, ე.ი. თმას, და რამდენჯერმე ასახიერებ ხელის გადასმას ისე, რომ თმას არ ეხები, რათა მისი კვალი არ ნაშალოს შენმა ხელისგულმა... და ღამე სანოლში კი არ წევხარ, არამედ ზიხარ, რათა მისი კვალი არ ნაშალოს ბალიშმა... და მთელი სამი კვირა თმა აღარ დაგბანია, რათა მისი კვალი არ ნაეშალა წყალს, რის შედეგადაც მკლავებზე სულ უფრო გემატება სისხლჩაქცევები: ჩქმეტების კვალი, განხორციელებული მშობელი დედის მიერ, რომელიც თანდათან გადადგა ჭკუაზე შენი ახალი სიგიჟის წყალობით: „ცამეტი წლის გოგო თავს არ იბანს!!!!“ „მესამე კვირაა ცამეტი წლის გოგოს თავი, თმა არ დაუბანია!!!“ და მას, მკურნალს, იგივე ექიმს, გულში გაუელვა შემზარავმა ეჭვმა, რომ შენ შეიძლება მართლა ფსიქიკურად დაავადდი, რადგან მსგავსი ახირებები ასეთ ავდამყოფებს ახასიათებთ თურმე...

შენ კი დახვალ, თითქოს შარავანდი გადგას თავზე და გაოგნებული ხარ ამ უსაზღვრო წყალობით შენს მიმართ. და საკუთარი იდუმალებითა და მიუწვდომლობით... სულ სხვაგანა ხარ. და ახლა შენთან მიკარება არ შეიძლება. და ტრიალებს და ტრიალებს ერთი და იგივე წამი, შენი თვალებისთვის, თმისთვის, ხერხემლისთვის, მთელი სხეულისთვის, გულისთვის, სულისთვის... შენელებული წამი, თუ როგორ აღიმართება მისი ხელი ჰაერში და როგორ ეშვება შენს თმაზე, მსუბუქად, და როგორ ნელა, ფრთხილად მიცურავს კისრისაკენ...

— რაშია საქმე? რატომ ხარ ასე განაზებული? — თვალების ჭუტვით გეკითხება მარია... — აქ არა ხარ. სადა ხარ? კიდევ არ მეტყვი? დედაშენი მეუბნება, მგონი მართლა ვერ არის კარგადო, ესე იგი, ცოტა აურიო... ეჰ, ნინა გეორგიევნა, ნინა გეორგიევნა, სიყვარული სიგიჟეა, აბა რა არის, ავადმყოფობა... მას კი თავში არ მოსდის, ან შეიძლება თავში მოსდის, მაგრამ არ იცის, როგორ მოიქცეს და უხეშობს... ეს არ შეიძლება. ბავშვს უნდა გვერდით დაუდგე... დედა-

ჩემი გვერდით რომ დამდგომოდა, ჩემი ცხოვრება სულ სხვანაირად წავიდოდა... მაგის ჯიბრით დავდიოდი ბიჭებთან, სულაც არ მომწონდნენ, მაგრამ დავდიოდი და ათას უბედურებას გადაეკიდე... ხოდა, შენც რომ არ გადაეკიდო რამეს, ჯობია მითხრა, მე ხომ ყველაფერი მესმის შენი... რითი უნდა გამაკვირვო შენ მე...

* * *

ბოლო ორი გაკვეთილი გაგიცდათ.

— წამოდი! თინიკოსთან მივდივართ! არავინ არ არის სახლში! მარტო ჩვენ ვიქნებით!

— არ დაინყო ეხლა! წამოდი, ოთხნი მივდივართ! იცი რა ლიქიორი აქვთ, დედამისის გაკეთებული?! მუსიკებსაც ჩავრთავთ, ვიცეკვებთ!

და შენც მიყვები. იმიტომ კი არა, რომ გეხალისება, იმიტომ რომ სამი დღეა ისევ არ გამოჩენილა, იმიტომ, რომ ისევ ვერაფრით გაგიგია ერთი რამ: გამჩნევს კი თავისი ფანჯრიდან? მაშინ ვის გამოელაპარაკა: თავის მეზობელ გოგოს, რომელსაც ფანჯრიდან ხედავს ხოლმე, თუ გაჩერებაზე შემთხვევით შეხვედრილს? და მერე ვინ ჩაისვა მანქანაში და ვის გადაუსვა თავზე ხელი, თავის მეზობელს, თუ გაჩერებაზე შემთხვევით გაცნობილს? თუ ორივე გაერთიანებული ჰყავს? და საერთოდ, ვის უყურებს მართლა თავისი კარის ფანჯარასთან ასვეტილი? ეგებ მართლა ლიზა ბელსკის უყურებს, მათ თავზე რომ ცხოვრობს და მართალია, საშინლად მოხუცია, ასე ორმოცდახუთი წლის, მაგრამ, როგორც ყველა ამბობს, კარგად გამოიყურება? ან ბუაჩიძეების სამ გოგოს, მათ ქვემოთ რომ ცხოვრობენ? ან ეგებ მართლა ცისანას უყურებს? არა, შეუძლებელია! ეგებ ლამაზ ქალებს და გოგოებს კი არა, უბრალოდ ადამიანებს უყურებს, მაგალითად, ბუმბერაზ სულაქველიძეებს, მათი კარის მეზობლებს, და საერთოდ, ეგებ ყველას თანაბრად ათვალისწინებს? და ბოლოს იგრძენი, რომ დაილაღე. ამდენი ლოდინით. ამდენი ნერვიულობით. კითხვებით. ეჭვებით. დაძაბულობით. მონატრებით. ტანჯვით. დაილაღე. არც ერთი შენი ამხანაგი არ არის შენსავით დაღლილი.

ლიქიორი სხვადასხვა ხილისგან ყოფილიყო დამზადებული, ბებია უგზავნიდა თურმე სოფლიდან. ხომ შეიძლებოდა ბებიამისსაც ლიქიორები დაემზადებინა და არა სანთლები და სუნელეები?! ჯანდაბა! ცეკვავთ... თინიკოს ფირსაკრავიც აქვს. ცეკვავთ... ჯადოსნური სასმელი: ყველა ხილი ელაპარაკება შენს ენას... სასას, ყელს... ელაპარაკება ხილურად, ტკბილად... თვალები ოდნავ გეხუჭება.

გარეთ კი ქარი იყო... თმას უწინავდა, ტუჩებს უშრობდა და უწინავდა, და ხშირად მოილოკავდა ხოლმე ტუჩებს, ამის გამო უფრო უსკდებოდა... გარბოდა, რადგან ცოტა დაავიანდა. დედა მაინც არ იქნებოდა შინ, მარიას კი ყველაფერი ესმოდა... მაგრამ კარი სწორედ დედამ გაუღო და მის დანახვაზე მოთმინების ძაფი საშინელი ხმაურით გადაუწყდა:

— რას გავხარ, გოგო? სად ეგდე ამდენ ხანს? ვისთან იყავი? რას გიგავს ტუჩები! რას აკეთებდი? რა ხდება საერთოდ შენს თავს? აბა ამოისუნთქე! ალკოჰოლის სუნი!

და მთელი კოშმარი იმით დაგვირგვინდა, რომ მამა გამოვიდა საძინებლიდან. რამ ჩამოიყვანა შუა კვირაში? დედამ წამით გაიხმო ოთახის კუთხეში, რაღაც ჩასჩურჩულა და მამა პირქუშად გამოემართა მისკენ:

— სად იყავი? — და სილა გაანწა.

საფეთქლით კედელს მიეხალა. და სამყარო ჩამოიქცა.

— О Боже! — აღმოხდა იქვე ატუზულ მარიას და ნიკაპი პირიანად ჩამალა თითქოს სალოცავად შეტყუებულ ხელებში.

.....

— Владимир Николаевич! Вы такой благородный человек... Как то это на Вас не похоже. Она же маленькая девочка... и так сердце у нее как у птички постоянно сильно бьется... Она ж ни в чем ни провинилась... может зайдите к ней ...

როგორც იქნა მარიამ დაიმარტოხელა ინციდენტის გამო ისედაც ნერვებდაგლეჯილი ოჯახის უფროსი.

მაგრამ შენ ოთახში აღარ იყავი. გადააბრუნეს სახლი. გაცვივდნენ ფალიაშვილის ქუჩაზე, მერე — მუხაძის, მიცვივდნენ ვაკის პარკთან, მერე უკან, ჩაცვივდნენ სარდაფში, გახსნეს, შევიდნენ, აანთეს სინათლე. „ვაიმე. ნუთუ დავიღუპეთ?“ — ეს მამაშენის ხმაა, რომელიც გარბის. სხვებიც მისდევენ. „ნადით, ირბინეთ, გაგიჟდით, ჩაიქციეთ ნალველა“ — ეს შენი ფიქრებია, შეზავებული ქვანახშირის საზიზღარ სუნთან, რომელიც ყოველთვის, მაგრამ ახლა განსაკუთრებით გირევს გულს, რადგან ქვანახშირში ზიხარ, უზარმაზარ ყუთში. თუმცა ეს კარგი ხარისხის ანტრაციტია. ბზინავს. და ბლუჯავ და მთელი ძალით ესვრი დაკეტილ კარს. მთელი ძალით ყუთიდან. და კიდევ და კიდევ და კარის წინ შავად მბზინავი გორა აღიმართება. ახლა ველარც კი შემოხსნიან. და ფიქრობ, რომ აქ მოკვდე. და იკუნტები და ტირი. ამას არასდროს აპატიებ მათ. განსაკუთრებით მამას. რადგან მამა სულ სხვაა.

ეჰ, ნია, რომ გცოდნოდა, რომ სულ რვა წელიდა დაგრჩათ ამ დედამინაზე ერთადყოფნისა, რომ რვა წლის შემდეგ მხეცურად მოგიკლავენ მამას, რა თქმა, უნდა აპატიებდი.

„შენ რომ დაგენახე გაგიჟდებოდი. ასე ცუდად არასდროს ვყოფილვარ. მთლიანად გამიშავდა სახე, ხელები, ფეხები, კაბა. სარდაფებში საერთოდ საშინელი სუნი დგას. ქვანახშირი მძიმეა და ბზინავს. მარიამ მიპოვა. თურმე უფიქრია, უფიქრია და მიმხვდარა, ქვანახშირის ყუთში ჩაძვრებოდაო. შემოანგრის კარი: მარიამ და ჩემმა უმცროსმა ძმამ. შემოინია შიგნით ქვანახშირის გროვა. მე კი დამძინებოდა. ძილში ძალიან მციოდა. „ფუი ეშმაკსო!“ — ბებიაჩემმა მართლა დაიძახა, ასე, ლოჯში რომ შევაბიჯე და ტახტიდან ჩამოხტა. და მე მართლა ეშმაკივით დავეჯღანე, რქები დავისვი თავზე, დავიყმუველე და გამოვეკიდე. ჩემი მშობლების საძინებელში შევარდა. მარიამ ხელი მტაცა და აბაზანაში შემათრია, თორემ ბოლომდე გავუხეთქავდი გულს. ჩემი მშობლები კი ჩვენს მეზობელ ფუტურიძეებთან ჩაბრძანებულიყვნენ საკონსულტაციოდ და მერე უკვე მილიციაში აპირებდნენ წასვლას. მარიამ დაურეკა იქ. მაგრამ ვიდრე არ დავიბანე და ლოგინში არ ჩავნექი, არ დავარეკინე. მალე არ უნდა ღირსებოდათ ამოსუნთქვა. ისევ ცუდად ვარ, თუმცა მას შემდეგ სამი დღე გავიდა. მამაჩემი გაემგზავრა. არ შევურიგდი. დილით დიდხანს წმენდდა თავის ვოლგას. ეგონა აივნიდან გადავხვდავდი. არ გადამიხედია. დედაჩემის დანახვაზე ცუდად ვხდები. ჩემი უფროსი ძმა ნერვებს მიშლის. შენ რომ არ იყო, შეიძლება სახლიდან გავქცეულიყავი. ეს დღეები სკოლაში აღარ წავედი, სიცხე მომცა. შენ კი აქ არა ხარ. ძალიან გთხოვ, მოდი. მოდი. მოდი. მოდი.

დალამებულა. დამძინებია. შენს ფანჯრებში სინათლე ანთია. აი, შენც! როდის მოხვედი? საძინებელში შედიხარ. იხდი, ჯეპრეს გვერდზე ისვრი და წვები. მეც ვწევარ. დავიძინოთ“

— მისმინე, მე მეგონა ბავშვები მხოლოდ ქორწილის შემდეგ ჩნდებოდნენ. თუ ქორწილი არ იქნებოდა, ისე რამდენიც არ უნდა გეკოტრიალა ბიჭთან — არავინაც არ გაჩნდებოდა. ხვდები ეხლა როგორი ბრყვი ვიყავი? უქორწილოდ, თუ თეთრი კაბა არ გეცმებოდა, თუ თეთრი ფატა არ გედგმებოდა, საერთოდ მეგონა, რომ არც არაფერი არა ხდებოდა, რაც არ უნდა მომხდარიყო. გესმის ჩემი გონების მდგომარეობა? საიდან ასეთი აზრები, აზრზე არა ვარ. ხოდა, პირველად რომ დავორსულდი, мамочка, როგორ მიყვარდა ის ბიჭი, ანტოშკა, დედაჩემმა ორივე გვცემა. დაგვბეჟა ძალიან. ისეთი ნაზი ბიჭი იყო ანტოშკა, сердце мое, ისეთი წვრილი მაჯები ჰქონდა, მაჯა გაებზარა, შიშისაგან კინალამ გაგიჟდა და სულ გაიქცა ჩელიაბინსკიდან, ჯერ დედამისთან დაიმალა გემის ბუფეტში, და გაყვა მერე იმ გემს, გადაიკარგა. კაცო! მე წამათრია ვილაც აბორტ-მახერთან და გამიკეთა აბორტი. რა არის აბორტი? არ იცი? უნდა იცოდე. ეს არის ჯოჯოხეთი. ეს არის წყევლა. ეშმაკების შანთები შენს საშვილოსნოში. გამოგშიგნავენ. და თავს იგრძნობ საშინლად. ნუ გიყვები? აბა ის იყო კარგი, მე რომ არავინ არაფერს მიყვებოდა? იმდენს ვტიროდი, რომ თხუთმეტი წლის გოგოს კატარაქტა დამემართა, მას შემდეგ მაქვს თვალები ასეთ დღეში.

გუშინ რომ მკითხე, ღმერთი გნამსო, შენ სხვებსაც ეკითხები ამას ბოლო ხანებში, მაგრამ веришь богу? კი არ უნდა სთქვა, უნდა სთქვა веришь в бога? აბა არ მენამება! ანზორი რომ გა-

მოაგზავნა ჩემთან იქ, კაცო, იქ, ჩელიაბინსკში! ის რომ არ გამეცნო, მოვკვდებოდი, თანაც რა-ღაც სკანდალურად. ყველაფერს ვუყვებოდი ანზორიკს, сердце мое, და ვტიროდი ხოლმე, და შევეყვარდი, და შემირთო და წამომიყვანა აქ. და ისე მიყვარდა ჩემი ქმარი, რომ ქართულს ვსწავლობდი დღედაღამ, რადგან უხაროდა, ქართულად რომ ველაპარაკებოდი ხოლმე. ხოდა, კიდევ კარგი სოფელში ვცხოვრობდით, მუკუზანში, და სულ ქართულად უნდა მელაპარკა. Ойжалея я его, ты же знаешь. მერე ჩამოვედი თბილისში და ვიყიდე ერთი სახლუკა აეროპორტისკენ... მყავდა მეგობარი ტანია, მაგრამ ერთხელ ჩემთან ერთად მოინდომა დანოლა, კაცო, ვერ გავიგე, რა მოგდის მეთქი და მიყვარხარო... თურმე არიან ისეთი ქალები, როგორცაა ქალები უყვართ. არ მოისვენა და გავაგდე სახლიდან. აბა, რა უნდა მექნა! ძალიან განვიცადე, რადგან მაშინ მარტო ეგ ერთი მეგობარი მყავდა. უნდა იცოდე ყველაფერი.

რეებს ყვება, დედაჩემო, ეს ქალი!

რა ქალი, რა კაცი! რა ქორწილი, რის აბორტი! რა შუაშია ეს ყველაფერი! რა კავშირი აქვს ჩემთან! მე ხომ მისალმებასაც ვერ გავბედავ!

და გერმანულს ვეცი.

მე ვიცი უკვე ურიცხვი სიტყვა.

მე ვიცი ყველაფერი, რაც სიყვარულს უკავშირდება: **die Liebe, das Herz, die Sehensucht, das Gefühl, die Eifersucht, die Verzweiflung, der Tod, weinen, warten, sorgen...** სიყვარული, გული, მონატრება, გრძნობა, ეჭვიანობა, ტირილი, ლოდინი, ზრუნვა, სიკვდილი... და საერთოდ...

1975 წელი

— აბა, როგორ არის საქმე, ცოდნის წყაროს დანაფებულნო? რას მეტყვიო?

— მე წავიკითხე, რაც გვითხარით, პატივცემულო!

— თქვენ?

— ჩვენც, მასწ.

— თქვენ?

— მე ვერ მოვასწარი, პატივცემულო!

— ეეჰ! ძალიან მწყინს. კარგი. ვის სურს ილაპარაკოს?

— მე თვითონ არა, პატივცემულო, შემეკითხეთ და გიპასუხებთ.

— გეკითხებით, მაია, ხომ? მაია! მაშასადამე, რას ნიშნავს:

შენ მარტო მტოვებ. და ერთადერთი შემოიძლია გაგცვალო ასე.

შენ წამი იყავ შეჩერებული და ახლა ისევ შრიალი მავსებს.

ყოველი ჩქამი შენს თავს მაგონებს, შენით არის სამყარო სავსე.

ქარიც შენა ხარ და უკვალო კეთილსურნელიც...

— რას და... აი, როდესაც გიყვარს, შენი შეყვარებულის მეტს ვერავის ველარ ხედავ. აღარავინ აღარ გაინტერესებს. მარტო ის გაინტერესებს, რაც შენს შეყვარებულთან კავშირშია. და თუ დაგტოვებს, ისე ცუდად გახდები, რომ ვერ გაძლებ, რადგან აღარც შეყვარებული გეყოლება და აღარც არაფერი გექნება, იმიტომ რომ ყველაფერს შეყვარებულის გამო დაშორდი...

— და რატომ დაშორდი შეყვარებულის გამო ყველაფერს?

— ყველას და ყველაფერს. იმიტომ რომ შეყვარებული მთელ შენს გონებას იპყრობს, სხვაზე ვერავისზე და ვერაფერზე ველარ ფიქრობ. სულ მასზე ფიქრობ, ფიქრობ გაუთავებლად...

— და კარგია მერე ეს?

— პრინციპში ცუდია, პატივცემულო, იმიტომ რომ ეგოიზმი გამოდის... და გამოშტერებულიობა, მაგრამ პრინციპში სხვანაირად არ შეგიძლია, ხომ გესმით...

რა აცინებთ, მასწ?

— მართლაცდა, რა აცინებთ? სიყვარულს დასცინით? ოდესმე ყველას შეგიყვარდებათ ვინმე, დიდი იმედი მაქვს... და ეგოიზმიო, რომ ამბობთ, ადამიანს ყველაფერი რომ თავისთვის კი არა, თავისი შეყვარებულისათვის უნდა, სიცოცხლეც რომ შეუძლია გასწიროს მისთვის, — მაინც ეგოიზმია?

— რა ვიცი, პატივცემულო, სხვებზე რომ ველარ ფიქრობს, იმიტომ ვამბობ... პროსტო, მაპატიეთ, მასწ., მარტო ერთ ადამიანზე ფიქრობს.

— და მერე? როცა მარტო რჩება? როცა ის ადამიანი სტოვებს?

— ჰოდა, მარტო რომ რჩება, აღარაფერი აღარა აქვს და თუ ყველაფერს თავიდან არ დაუმეგობრდა, უბრალოდ გაგიჟდება, მასწ. აბა უყველაფროდ როგორ უნდა იყოს? და თავიდან ამჩნევს ყველაფერს, ესე იგი მთელ სამყაროს.

— მაგას ნიშნავს „ყოველი ჩქამი შენს თავს მაგონებს, შენითაა სამყარო სავსე“?

— მე მგონი. იმიტომ რომ როცა შეყვარებული ჰყავდა, როცა ერთად იყვნენ, სხვა არაფერი არ სჭირდებოდა და შეიძლება, ვერც ამჩნევდა. როცა აღარა ჰყავს, ახლა ყველაფერში ის უნდა იპოვოს, ან, არადა, დაივიწყოს, ან არადა, მოკვდეს.

— კარგი, მაია, ძალიან სწორად გაგიგიათ. და როდის უფრო მდიდარია ადამიანი? როცა შეყვარებული ჰყავს და სხვაზე ველარაფერზე ველარ ფიქრობს, თუ როცა ყველაფერში შეყვარებულს ეძებს და პოულობს, მაგალითად, ყვავილში, ღრუბელში, ნვიმაში, ზღვაში?

— რა ვიცი, მასწ. მაპატიეთ, ქალბატონო ნია, შეიძლება მაშინ უფრო გამდიდრდეს, როცა შეყვარებულს დაჰკარგავს, და ყველგან და ყველაფერში იმის ძებნას დაიწყებს, შეიძლება ამაზე ძალიან კარგი ლექსები და მუსიკა დაწეროს, ან ძალიან კარგი ნახატი დახატოს, მაგრამ, მე მაინც მერჩივნა, ჩემი შეყვარებული ჩემთან ყოფილიყო, ხომ გესმით.

—... როგორ არა...

— პატივცემულო, შეიძლება? გერმანულში რომ არ არის ასე: „შენ ნუთი იყავ შეჩერებული, და ახლა ისევ შრიალი მავსებს!“ აქ უფრო მოკლედ არის: „შენ ერთი ნუთი ხარ, შემდეგ კი ეს (ალბათ იგულისხმება „ეს ნუთი“) შრიალად გადაიქცევა“. და არც ეს: „ქარიც შენა ხარ და უკვალო კეთილსურნელიც“. დედანში უბრალოდ არის: „ან ეგებ ეს სურნელია ნარჩენის, ნაშთის გარეშე?“

და ეს ფრაზა საერთოდ ზედმეტია: „ყოველი ჩქამი შენს თავს მაგონებს, შენითაა სამყარო სავსე.“

— გმადლობ, ნიკა! ყოჩაღ, რომ გიშრომიან და შეგიდარებიათ! საქმე ის არის, რომ ნათქვამი გასაგები უნდა იყოს. ლოგიკურად ან ემოციურად. ხშირად რაც დედანში გასაგებია, თარგმანში ზუსტად ისე რომ დასტოვო, შეიძლება ნამდვილი უაზრობა გამოვიდეს. ამიტომ უნდა გაშალო ან დააზუსტო ნაგულისხმევი აზრი, მაგრამ ისე, რომ ავტორის პოეტიკა, მისი მსოფლმხედველობა არ შელახო, მის ფარგლებში უნდა დარჩე.

— მე ყველაზე მეტად სწორედ ეგ სტრიქონი მომწონს: „ყოველი ჩქამი შენს თავს მაგონებს, შენითაა სამყარო სავსე“

— და რატომ მოგწონთ, მაია?

— რა ვიცი, პატივცემულო, ვერ აგიხსნით...

— ბოლო სტრიქონებზე რას მეტყვით, გიორგი?

— მე არ ვეთანხმები, პატივცემულო. რა გამოდის, ვისაც მოეხვევი, აუცილებელია დაშორდე მერე?

— თქვენც მასე გესმით ეს სტრიქონები, ზურა?

*„მე ყველა ქალი დამკარგვია, შემოვაჭდე ვისაც მკლავები,
მხოლოდ შენ ერთი ისევ და ისევ დაიბადები,
რადგან არასდროს შეგაჩერე,
ხარ განუყრელი“.*

მასე გესმით?

— დიახ. აბა როგორ უნდა გავიგო, პატივცემულო?

— სხვები რას ფიქრობთ?

— ეს მისი, ე. ი. პოეტის გამოცდილებაა, მასწავლებლო. და არა რალაც სავალდებულო ნესი და კანონი. თანაც „შემოვაჭდე ვისაც მკლავები“ იმას კი არ ნიშნავს, რომ ერთხელ მოეხვია, არამედ იმას, რომ ეს ქალი მას ეკუთვნოდა, ერთად იყვნენ ფიზიკურად. და მერე, როცა წავიდა, პოეტმა არ შეაჩერა, არ მოინდომა მისი შენარჩუნება...

— ანუ, მისი ნების დათრგუნვა, არა?

— დიახ... თავისუფლება მიანიჭა...

— სწორია, მაია... თქვენ ზუსტად მიჰყვებით ამ პოეტის გრძნობებს... და რატომღაც განუყრელი?

— ალბათ იმიტომ, რომ როცა შეყვარებულები ერთად არიან, მერე... დაქორწინდებიან, მერე ხან იჩხუბებენ, ხან შერიგდებიან, გაჩნდება ათასი პრობლემა და სიყვარული კვდება... და როცა შორიდან გიყვარს, არ გეკუთვნის ფიზიკურად და ველარც დაჰკარგავ...

— და რას ნიშნავს: „ისევ და ისევ დაიბადები“? ჰო, ნიკა!

— დედანშიც ზუსტად ასეა: „ისევ და ისევ დაიბადები“ ან: „ყოველთვის თავიდან დაიბადები“ ესე იგი, ისევ და ისევ თავიდან გაახსენდება, პატივცემულო!

— ჰო. ისევ და ისევ თავიდან... ალბათ რალაც ინტერვალებით... და იმ ინტერვალებში შეიძლება საერთოდ აღარ ახსოვდეს ხოლმე... მაგრამ ის ისევ დაბრუნდება... იმიტომ რომ აღუსრულებელი სურვილი ისეთივე ძლიერია, როგორც ძვირფასი გარდაცვლილი... „გამახსენდები, გამეხსნება ნაიარევი“ — როგორც ერთ სხვა ლექსშია...

1962 წელი

ზამთრის უკანასკნელი დღე

ოთხი თვე გავიდა.

საიდან?

რა თქმა უნდა, ბოლო, ესე იგი, მეორე შეხვედრიდან.

რა თქმა უნდა, შემთხვევით შეხვედრიდან.

რა თქმა უნდა, ქუჩაში.

მანქანით რომ წამოიყვანა.

და ეს სასწაული ოქტომბრის ბოლოს გარდამოხდა.

და მთელი ეს ოთხი არეული თვე ასაზრდოვა.

და, როგორც უკვე გაგანდეთ, იგი დადიოდა როგორც შარავანდდადგმული და ეგონა, რომ მისი თმა ასხივებდა. შეიძლებდა ასხივებდა კიდევ.

მიუხედავად იმისა, რომ ზოგჯერ ბნელდებოდა. ყველაფერი.

როცა, მის გულს და ჩაბნელებული მუხაძის ქუჩის სიჩუმეს ისევ ის ნვეტიანი „ფრანცუზკები“ სვრეტდა...

მაგრამ აღარაფერს აღარ ჰქონდა მნიშვნელობა.

სრული უუფლებობიდან ამოზრდილი მისი ტანჯული უდრტვინველობა ლამის უსაზღვრობაში გადაზრდილიყო...

დღეს კი ზამთრის უკანასკნელი დღეა.

უკვე ორი კვირაა, მზე გამოჩნდა.

თუმცა მაინც არ თბილა, მაგრამ აშკარად სითბოს წინკარია.

და იგი ზის ამ გრილნათელ წინკარში, ვაკის პარკის იმ შესასვლელში, ფალიაშვილის ქუჩას

რომ უერთდება. ზის რალაცნაირად გვერდულად, უღონობისაგან თავს რომ აყრდნობს ადამიანი საკუთარი მოხრილი ხელის ბალიშს, სკამის საზურგეზე რომ ამობურცულა. ჩანთა გვერდით უგდია.

კარგი.

ზის და თვალეზდახუჭული უწყვეტად ფიქრობს: „მოდი.“

მაგრამ განა ეს ფიქრია?

არა, რა თქმა უნდა. ეს არის ის, რასაც უწოდებენ „ხმობას.“

და ამას სჩადის მთელი, მოჭიმული ადამიანი. მისი ორგანიზმის ყველა უჯრედი ამ ერთი სიტყვის, ამ ერთი წყურვილის ირგვლივ შემოკრებილია. ეს სიტყვა გულში იზადება და ყველა კაპილარს გადაეცემა; „მოდო“. „მოდო“. „მოდო“. მერე გაცურდება ჰაერში და ადრესატის ძებნას იწყებს.

ისწავლეთ შეყვარებულებისაგან მაგია.

რადგან: გადის კიდეც ერთი საათი. და უეცრად ვილაც ჯდება მის გვერდით და ხმას არ იღებს.

მონაფე ნელა ასწევს თავს, ნელა შეტრიალდება და მის სახეს შეეფეთება.

წამსვე წინ გაიხედავს. და დაკარგავს საკუთარი თავის, მიდამოს, ზამთრისა თუ მზის შეგრძნებას. დაიმახსოვრეთ: ასეთ წუთებში აღარაფერი აღარ არსებობს მის გარდა.

და გაისმის: მისი ხმადაბალი „გამარჯობა“ და „აქ რას აკეთებ“ — შეკითხვის კილოს გარეშე.

მისი ხმა.

ყველა ნაზამთრალ ტოტს გააჟრიალა. ალბათ. და დაიმახსოვრეს მათ და ჰაერმა ეს ხმა. ხოლო შეკითხვის ადრესატი — რა თქმა უნდა, უგონოდ ქმნილი, და უუნაროდ, რაიმე ნიშანწყალი გაიღოს სიცოცხლისა (ხოლო სიცოცხლე თუ რამეა, მისი საგულედან ამოვარდნილი გულია, ახლა), არც ცდილობს პასუხის გაცემას.

დიდი, თბილი ხელისგული პატარა, ცივ ხელისზურგზე.

ჟრჟოლა.

ეს სიტყვა კარგად არ ესმოდა. ჯერ არც უხმარია. აი, თურმე რა ყოფილა. პირველად მაშინ გაიცნო მანქანაში, მისი ცხოვრების მეორე დიდ დღეს. მაგრამ ახლა სხვაა.

გული სისწრაფეს უმატებს.

„ხელები გაგყინვია“ — ამბობს მისი ხმა. ყურთან სულ ახლოს.

ჟრჟოლა.

და მის ხელებს ხელებში იქცევს. დააორთქლავს. ისე, რომ ტუჩებით ეხება. მერე წამოაყენებს. პალტოს ჩაიხსნის. მარცხენა კალთას სკამზე გადაფენს და ზედ დასვამს. მარცხენა ხელს საზურგეზე დებს, მარჯვენათი პალტოს მეორე კალთას აფარებს, მუხლისთავეებს უმაღლავს, მის ხელებს იღებს და ილღის ქვეშ ამოიდებს, სადაც ძალიან თბილა. ხელით ნაქსოვი ჯემპრე აცვია.

ახლა მთლიანად პალტოში ჰყავს გამოხვეული. გულში ჩაკრული. არ შეიძლება არ ესმოდეს მისი გულის ძგერა. ლამის აგონიური. არსებობს გულის ცემის მაქსიმალური სისწრაფე. იმის იქით გული სკდება. ბოლოს და ბოლოს მომავალი ექიმია.

ცივ შუბლზე აკრობს თბილ ტუჩებს.

მას კი მის თბილ ყელში აქვს სახე ჩარგული. და ისუნთქავს მის სურნელს და ძალას კარგავს.

და კარგია ეს. რადგან ამის შემდეგ აღარაფერი აღარ უნდა იყოს. ან ასე უნდა გაგრძელდეს სამარადისოდ. ან ამით ყველაფერი დამთავრდეს. ჟრუანტლის სახლში დასახლდა.

„გათბი?“ — ეკითხება ძალიან ჩუმად და ჯერ ერთ ქუთუთოზე ეხება ტუჩებით, მერე მეორეზე. ხოლო იმ ქუთუთოს, რომელსაც მისი ტუჩები მოშორდნენ, ორ თითს აფარებს: „შესცვია“

და სხედან ასე. და უმცროსს ჰგონია, რომ აღარაფერს აღარ სცივა მათ ირგვლივ, ყველა და ყველაფერი გათბა, და მათ წინ ტოტებზე ახლად გამოსული, ჯერ შეკუმშული კვირტები უკვე

ნეტარებით იბერებიან და სადაც არის გაიშლებიან... და გაზაფხული ყველაზე ჩქარა აქ, ვაკის პარკის შუა შესასვლელში მოვა.

და მისი პალტოდან ცალი თვალით ხედავს წითელ მინაზე დაგდებულ გამოლრუტულ ნახევარპურს და გახუნებულ, ნაზამთრალ ბელურას, მას რომ კენკავს და ხშირად ისე ღრმად ყოფს ნისკარტს პურში, რომ თავი აღარ უჩანს. მერე საერთოდ შეჯდება პურის გამოქვაბულში და ახლა თავს ჰყოფს ხოლმე გარეთ, რადგან პურის კიდეც კენკავს.

შენ წარმოიდგინე, მახსოვს. და ვხედავ.

და ბალი იმახსოვრებს მათ. მათ გამოსახულებას აღიბეჭდავს ნაზამთრალი და დაწმენდილი ცა, გამზეურებული ჰაერი, ძაღლებისა და ჩიტების წმინდა თვალეები, ყოველ შემთხვევაში, ასე ჰგონია უმცროსს და ასე ეგონება შემდეგაც.

ხოლო იგი კიდეც უფრო ძლიერ იხუტებს, ორ მოხრილ თითს ნიკაპქვეშ ამოსდებს, ოდნავ აუნწევს სახეს და ტუჩებზე ეხება ტუჩებით... და ის ოდნავ სისველეს იგრძნობს, სულ ოდნავს, და უკვირს...

შემდეგ იგი წამოდგება. მასაც ააყენებს, პალტოს საყელოს აუნწევს, პალტოს ღილს შეუკრავს, კაშნეს გაუჭერს და ეტყვის „ნადი შინ.“ და თვითონ მიდის.

და ეს არის მისი ცხოვრების მეცამედი დღე.

„სულ არ ჩამოვსულიყავი ამ ოხერ თბილისში, არ მერჩივნა? რატომ არ დაიქცა ის დღე, მე რომ ამ ოჯახში შემოვდგი ფეხი! რატომ არ მომტყდა ეს ფეხი, რომელიც ამ ოჯახში შემოვდგი! ვის გადავეკიდე, ღმერთო, ვის!“ — მერამდენედ ფიქრობს ცისანა. იგი მისჩერებია თავის სანოლზე ბუდასავით მორთხმულ, თითქოსდა უსასრულობაში მზირალ მოზარდს, ბუდასავე ღიმილი რომ შეჰყინვია ბაგეზე და გონს ველარ მოდის.

„ჩამიხუტა“ — თითქოს ბოდავს მოზარდი და თვალეებს ხუჭავს.

„სად?“, „როდის?“ და მისთანები...

და რაღაც-რაღაცეების შეტყობის შემდეგ ისევ ფიქრობს:

„შეეცოდა ალბათ ეს უბედური!“

„უბედური“ კი თავის ხელის ზურგებს კოცნის, მერე ქუთუთოებზე და ტუჩებზე გადაიტარებს თითებს, მერე მხრებზე იხვევს ხელებს... და წვება...

„ეხლა საერთოდ გამოთაყვანდება! საერთოდ აღარ წავა სკოლაში. და აღარც მე წავალ დედამისის მაგივრად კლასის კრებაზე! მეყოფა! რაც უნდა ის ქნას! თავში ქვა იხალოს! ვინ აღარა ყოფილა შეყვარებული, რომ ამისთანები არ ჩაუდენია... ჩემი ძმა რუსთავში მარტენის ღუმელს ერკინება. სახელგანთქმული მეტალურგი, სტახანოველი. წამომწყები მოძრაობის: „არცერთი უდისციპლინო და ჩამორჩენილი ჩვენს გვერდით!“ და მე ვის გვერდითა ვარ! სწორედაც ჩამორჩენილისა და უდისციპლინოს გვერდით! ვლალატობ ჩემს ძმას! და: „ტუჩების ტუჩებზე მიდება მართლა კოცნა ხო არ გგონია?“ — ავად მიახალა ახლად ჩამოყალიბებულ ბუდას.

და მერე ძილის წინ ზის საბნის ქოხში, სადაც ღამის ნათურა შეუთრევია და კითხულობს უკვე ახალ მონაპოვარს ძველი მწვანე წიგნიდან „ხალხური პოეზია“:

*ნეტამცაი, მამკლამცაი,
ასო-ასო ამქნამცაი,
ქვეშ ჭინჭარი დამიგონ და
ზედ მდულარე მასხანმცაი,
ჩემი ხორცი ყვავ-ყორანთა
საჭმელად და სასმადმცაი,
ოღონდ შენთან მამყოფინა,
ოღონდ შენთან დამსვამცაი...*

ნამში იზეპირებს, მერე დიდხანს ტირის და მერე ეძინება. დედას კი დამწვრის სუნი აღვიძებს... და შემლილივით წამოხტება და მეორე ოთახში გააწყდება.

ააგლეჯს საწოლს ამომწვარ საბანს და მის ქვეშ აღმოაჩენს მძინარე შვილს, წიგნსა და ანთებულ მაგიდის ნათურას. დასცქერის ამ ყოველივეს ზარდაცემული და ვერ გაუგია რა სჭირს ამ მშვენიერ წიგნს დასამალი: ეს ხომ „ხალხური პოეზია“.

უკან დარჩა ყველაფერი: ხასიათის წამხდენი ხმა, დედა რომ გამოსცემდა, ჩხუბი, მისი სასოწარკვეთილი შეკითხვები და მუქარები: რომ გააგლეჯინებდა მამამისს მის თავს, თუ არანორმალურ საქციელს არ მოიშლიდა...

მას ეს ყველაფერი აღარ ეხებოდა. ის უკვე სხვა ადამიანი იყო. მთლიანად სინაზე და სითბო... მთელი სამყარო უყვარდა. მთელ მსოფლიოს ხელებს უწვდიდა:

მან უკვე იცოდა სამყაროს მთავარი საიდუმლო: სამოთხე, ანუ გულში ჩაკვრა. ის ახლახან იყო ედემის ბაღში და იქიდან მოდიოდა... აბა, როგორღა შეიძლებოდა ვინმეზე გაბრაზება.

ლამის თითის წვერებზე დადიოდა. ხმამალა აღარ ლაპარაკობდა და ხმამალა აღარ იცინოდა, თითქოს არ უნდოდა ვიღაც ძალიან სათუთი დაეფრთხო...

ფართოდ უღებდა ფანჯრებს გაზაფხულის ნიავს, ღრმად სუნთქავდა, ღამით ხელებს შლიდა და მიფრინავდა... დაჰქროდა მუხადის ქუჩისა და ვაკის პარკის ზემოთ, მთების თავზე, მთვარის ქვეშ და მთვარის გასწვრივ...

თბილად ექცეოდა დედას და ბებიას, ისევ იკრავდა გულში უმცროს ძმას, აღარ ეჩხუბებოდა უფროს ძმას, ლოყებს უკოცნიდა მარიას, გაძლიერებულად კვებავდა ჯეკას და „ყვითელ ძროხას“ ანუ კატა დარია ოსიპოვნას...

მხოლოდ ხანდახან გაუელვებდა ხოლმე ფიქრი: ვის ეხვეოდა იგი: მეზობლის გოგოს, რომელსაც ფანჯრიდან ხედავდა ხოლმე? გაჩერებაზე შემთხვევით გაცნობილს? მანქანიტ შემთხვევით წამოყვანილს? თუ პარკის სკამზე შემთხვევით ნაპოვნ უპატრონო ბავშვს? განა გამორიცხული იყო, რომ მათ ერთმანეთთან ვერ აკავშირებდა?

* * *

აი, მსოფლიო უკვე მის ოთახშია!

მამამ თხოვნა აუსრულა და უზარმაზარი რადიომიმღები სახელად „МИР“

თავისი ოთახიდან მის ოთახში გამოათრია.

როგორ ციმციმებს ფერადი შკალა! ცეკვავენ ცისფერი და წითელი ტალღები... ამ დროს ოთახში უნდა ბნელოდეს.

და როცა ის ფერადად მოციმციმე ციფრებიან შკალაზე დაასრიალებდა შავ ხაზს და აღელვებულ მთელი მსოფლიოს ხმებში, ენებში, ორკესტრებსა და სიმღერებში დაცურავდა, — უფრო ადვილად იტანდა მონატრების აუტანელ ტანჯვას. ასატანი კი მართლაც ჰქონდა. რადგან ის ამ დღის შემდეგ კარგა ხანს აღარ გამოჩენილა...

„ნეტამცაი, მამკლამცაი, ასო-ასო ამქნამცაი....“

ქვეშ ჭინჭარი დამიგონ და ზედ მდულარი მასხანმცაი...

ოლონდ შენთან მამყოფინა, ოლონდ შენთან დამსვამცაი...“

მაგრამ ატრიალე, ნელა ატრიალე რადიო-მიმღების მრგვალი, შავი ჩამრთველი, გაცურდი დედამინის ხალხების ჰანგებსა და ხმებში.

აი, აი, რა კარგი უცხო და უცნობი მელოდიაა...

ყოველდღე ისევ სამოცამდე გერმანულ სიტყვას და ერთ-ორ ლექსს იზეპირებდა, ისევ „საკომისიოებში“ და პარკში დაეხეტებოდა, ანტიკვარულ ნივთებსა და ხეებს ათვალთვრებდა, ქანაობდა პარკის ნავ-საქანელებზე და ლამის ცაში ადიოდა, ისე, რომ ერთი-ორჯერ გულგახეთქილმა ნავების კაცმა შუა ქანაობაში ყვირილით გააჩერა....

სკოლაში კი იშვიათად იყო და სუფთა სინდისით ავადმყოფობას იმიზეზებდა...

2006 წელი

— მივაგენი!

— ?

— მივაგენი! აი, ტელეფონის ნომერი. აი, მისამართი!

— ?

— ჰო. მაშასადამე, მსგავს შემთხვევებში უნდა მიმართოთ პოლიციას! ან უშიშროებას! მათ უკვე კომპიუტერში ჰყავთ ყველა. და მაშინვე ამოაგდო ამ ყოვლისმცოდნე აპარატმა ძებნილი „გოგი კორდია. დაბადებული 1940 წელს მისი სურათი და მისამართი: წყნეთი, კოსტავას ქუჩა და ა. შ.

— წყნეთში ცხოვრობს? ეს ტელეფონი და ეს მისამართი არასოდეს მოუციათ, როდესაც ტელეფონით ვეძებდი!

— არ ვიცი. ეს ნამდვილად მისი მისამართი და ტელეფონია! ენდე ვანოს!

— ვანო? ვანო ვილაა, კაცო?

— ვაანო? ცა-მინისმჩხრეკელი ივანე! სისტემის მეუფე!

— ოჰ! იქამც იყოს! ახლა რა ვქნა?

— უნდა დაურეკო!

— მე? როგორ უნდა დავურეკო? ვერ დავურეკავ!

— აბა, რა ვქნათ?

— ეგებ შენ ნახო?

— მე? მერე? დავუშვათ, ვნახე. მერე?

— რა მერე! მერე მომიყვები! როგორ არის, როგორ გამოიყურება...

— სახლში ხომ ვერ მივადგები? მაშინ სამსახურიც უნდა გავიგოთ....

— ეგებ სახლშიც იღებს პაციენტებს?

— და თუ არ იღებს?

— არ ვიცი. ის ვიცი, რომ უნდა ნახვიდე.

— სად?

— წყნეთში.

— რა ვუთხრა მერე, კაცო! რა? ვინა ვარ, რა მინდა-მეთქი!

— მოვიფიქროთ! ვთქვათ, ვითომ გითხრეს, რომ ექიმი კორდია სახლში იღებს პაციენტებს და შენც მიხვედი, რადგან რაღაც, ვთქვათ, კანის წვა და ქავილი განუხებს...

— აჰა. კარგი ბატონო. იყოს მასე. ხვალ შაბათია. სამსახურში არ იქნება. ჰოდა, მივადგები შინ, წყნეთის ჰაერსაც ჩავყლაპავ. მისდღემში არ ვყოფილვარ წყნეთში. ე.ი. მთავარია დავინახო და გამოველაპარაკო. ისე, მე ის არ მეყოფა, რაც მანუხებს, რაღა კანის ქავილი ავიტეხო! თუ შინ დამხვდა და თუ შინაც იღებს პაციენტებს, ვეტყვი, თქვენზე მითხრეს, რომ ენდოკრინოლოგი ბრძანდებით და ჩიყვი მაქვს-მეთქი. ეგებ მართლა ენდოკრინოლოგი აღმოჩნდეს და მართლა მიმილოს! მთავარია: დავინახო, აღვიქვა, დავაკვირდე! გავიგონო მისი ხმა, დავიმახსოვრო მისი ჟესტიკულაცია და სიტყვები! და წვრილ-წვრილად გადმოგცე მერე.

— ჰო. კიდევ თვალების ფერი. თვალებში ჩახედე კარგად, რა ფერისა აქვს.

— შენ რა არ გახსოვს?

— მე თვალებში არ შემიხედავს. ვერ ვხედავდი.

— გამაგიჟებ. ნამდვილად უნდა მოვძებნო.

1975 წელი

— მოგესალმებით. რატომ ხართ დღეს ამდენი?

— სხვა ფაკულტეტებიდანაც მოვიდნენ, პატივცემულო! ხომ შეიძლება?

— ალბათ ჯობდა ჯერ ჩემთან შეგეთანხმებინათ. თუ არა?

— მართალი ბრძანდებით. ბოდიში, პატივცემულო! ხომ შეიძლება დაგესწროთ?

— მე მგონი, კი. თუ თქვენს ლექციებს აცდენთ, ჯობს ეს არ ვიცოდე, არა?

— რა თქმა უნდა, პატივცემულო!

— რაზე შევჩერდით, თუ გახსოვთ?

— როგორ არა. განშორებაზე, მიტოვებაზე, მარტოობაზე და უპასუხო სიყვარულზე!

— ოო, როგორ ჩამოასხაპასხუპეთ, მზია!

— რა დამავინწყებდა, მასწავლებლო!

— ნამდვილი უბედურების მატარებელია, არა? თან ძნელი წარმოსადგენია, რომ რომელიმე თქვენგანმა ამ მატარებლის ოთხივე ვაგონში არ ამოყოს თავი, სხვადასხვა დროს ან ერთდროულად, თუ უკვე ამოყოფილი არა გაქვთ, არა?

— ზოგი დიდი ხანია უკვე იქ ზის, მასწ, და მირახრახებს!

— მერე, ძნელია?

— ძაან, პატივცემულო!

— მაშ, რა ვაგონებია ეს?

— განშორება, მიტოვება, მარტოობა და უპასუხო სიყვარული.

— შეიძლება გკითხვოდ, თუ რომელი თქვენგანია შენუხებული მარტოობით?

— შეიძლება, მასწ!

— მაშინ უბრალოდ ხელი ასწიოს იმან, ვინც მარტოა და ეს სტანჯავს.. ოოო! ხელებაპყრობილი ტანჯვა. ასეც ველოდი. ახლა ხელი აწიოს იმან, ვისაც მარტოობა ხანდახან სჭირდება. მოდი, გადავთვალეთ...

.....

— დიდი მადლობა. რა მივიღეთ? 75 ბავშვიდან 70 იტანჯება მარტოობით.

მაგრამ 40-ს მარტოობა იშვიათად ან ხშირად სჭირდება. გამოდის, რომ ამ 40 ბავშვს ყოველთვის არა თუ არ სტანჯავს მარტოობა, არამედ ხშირად ან იშვიათად სჭირდება კიდევ, და მაშ, რატომ სთქვა, რომ მუდამ სტანჯავს? რატომ აინია პირველ კითხვაზე ხელი? არ მესმის. ვინ ამიხსნის? თქვენ, ნიკა?

— მე მგონი იმიტომ, რომ ისინი, უფრო სწორად ჩვენ, მეც ამ ორმოცში ვარ, როცა მარტო ვართ, მაშინ როცა არ გვინდა მარტო ყოფნა, ისევე ვიტანჯებით როგორც ყველა, ვისაც არასოდეს არ სურს მარტო ყოფნა. ის მომენტები, როდესაც ჩვენ გვსიამოვნებს ან გვჭირდება მარტოობა, ვერ გადასწონის, ესე იგი, ვერ ამსუბუქებს იმ დროს, როცა მარტოობა გვტანჯავს.

— ძალიან კარგად ჩამოაყალიბეთ. გმადლობთ, ნიკა. და მაინც, ყოფილა ორნაირი მარტოობა: საჭირო და არასაჭირო, სასიამოვნო და უსიამოვნო ან სულაც მტანჯველი. ასე გამოდის, ხომ? კარგი. ახლა მოდი თსეთი კითხვა დავსვათ: როდის გჭირდებათ მარტოობა? ცხადია, ეს კითხვა ორმოც ბავშვს ეხება. პირველი რიგიდან მივყვეთ და მოკლედ ვუპასუხოთ. მე ჩავინერ.

— როცა წიგნს ვკითხულობ!

— როცა მუსიკას ვუსმენ!

— როცა ვხატავ!

— როცა ვოცნებობ!

— როცა ვტირი!

— როცა ვფიქრობ!

— როცა ბუნებაში ვარ!

— როცა ავადა ვარ!

— როცა ჩემს საყვარელ ფილმს ვუყურებ!

— როცა დღიურს ვწერ!

— როცა ვმეცადინებ!

— როცა ვუკრავ!

— როცა ველოსიპედით დავდივარ!

.....

.....

.....

— თქვენ თვითონ მოისმინეთ. სურათი თქვენს თვალწინაა. და არიან ადამიანები, და ალბათ თქვენს შორისაც, ვისაც წიგნის კითხვაც უყვარს, მუსიკის მოსმენაც, დღიურის წერაც, ბუნებაში სიარულიც, ხატვაც და ა.შ. არის კიდევ ერთი ძალიან მნიშვნელოვანი ქმედება, რომელსაც ასევე მარტოობა სჭირდება: ლოცვა. და მაშასადამე, ასეთ ადამიანებს ძალიან ბევრი მარტოობა სჭირდებათ, და თუ ამდენი არა აქვთ, იტანჯებიან. და რომ ჰქონოდათ, მათი დღე ძირითადად სასიამოვნო მარტოობით იქნებოდა ამოვსებული და უსიამოვნო მარტოობა მათ ვეღარ დაანგრევდა. ასე არ არის?

— იცით რა, მასწავლებლო? რაღაცა, მაგალითად, წიგნის კითხვა, შეიძლება შენ თვითონ გიყვარს, მოკლედ, თან დაგყვა ამის სიყვარული, არ ვიცი, მე, მაგალითად, სულ მიყვარდა და მიყვარს, მაგრამ სხვა რამე, მაგალითად, მუსიკა ან ბუნება, ან რა ვიცი, ალბათ უნდა შეგაყვარონ, იმიტომ რომ კარგია, როცა ბევრი რამე გიყვარს. მაგრამ სხვა რამე არ მასწავლეს და არ შემიყვარეს, და სულ მთელი დღე წიგნს ხომ ვერ ვიკითხავ?

— მართალი ხართ. და რა შეიძლება დავარქვათ იმ მოვლენას, როცა რაღაცას გაყვარებენ, გასწავლიან და გაჩვენებენ? რა არის ეს? ვერ მეტყვიან? აბა, დაფიქრდით! აა... ღღღ ...ზ

— ალზრდა!

— როგორ დაიგუგუნეთ! კარგი. ამას ცოტა ხნით თავი დავანებოთ და 35 თქვენგანს მივხედოთ. გამოდის, რომ თქვენ, ვისაც არასდროს არ გჭირდებათ მარტოობა, არც კითხვა გიყვართ, არც წერა, არც მუსიკის მოსმენა და არც ოცნება? გისმენთ. თქვენი სახელი?

— რეზო. მასწ. ბოდიში, პატივცემულო, მუსიკის მოსმენა მიყვარს, მაგრამ სხვებთან ერთად. და წიგნის კითხვაც სამკითხველოში მიჩვევნი. მარტო როცა ვრჩები, დეპრესია მეწყება.

— კეთილი. მაგრამ ხომ ნამდვილად არიან თქვენს შორის ისეთებიც, ვინც არც წიგნს კითხულობს, არც მუსიკას უსმენს, არც ხატავს, არც ოცნებობს, არც მეცადინეობს... აქ სამსჯავრო კი არა გვაქვს, პრობლემებზე ვსაუბრობთ. და იმიტომ ვსაუბრობთ, რომ ამით ჩვენი პოეტის სამყაროს მივუახლოვდეთ და გავიგოთ, რაში ხედავდა ადამიანის ტრაგედიას.

— არიან, პატივცემულო, შეიძლება სხვაგან უმეტესობა ეგეთი იყოს.

— კი მაგრამ, ვინც არც წერს და არც კითხულობს, ამ ლექციაზე რილასთვის მოვიდა? მე ხომ ვთქვი, რომ ვისაც ლექცია არ აინტერესებს, არ მოვიდეს, არას არ დავუნერ-მეთქი?

— სიყვარულზე და განშორებაზე და ეგეთ რამეებზე ლაპარაკი ყველას აინტერესებს, მასწ!

— შეიძლება წერა და კითხვა და მუსიკა და სპორტი არ გიყვარდეს, მაგრამ, აი, შეყვარებული ძალიან მაგრად გიყვარდეს, პატივცემულო!

— და რომ მიგატოვოს, მერე რას იზამ? რითი ამოავსებ იმ სიცარიელეს?

— არ ვიცი...

— და აი, პოეტს, რომელსაც ჩვენ უკვე მესამე თვეა რაც ვსწავლობთ, იმდენი რამ უყვარდა და აინტერესებდა, რომ როცა რაიმე უბედურება ან ძალიან ცუდი, გამანადგურებელი მარტოობა დაატყდებოდა თავს, მაშინვე კარგ მარტოობას შეეფარებოდა ხოლმე. აზროვნებდა, მუსიკას უსმენდა, ბუნებით ტკბებოდა, წიგნს კითხულობდა, ნახატებს ათვალიერებდა, მოგონებებსა და ოცნებებს ეძლეოდა, ლოცულობდა, წერდა დღიურებს თავისთვის, წერილებს მეგობრებისთვის, და ბოლოს ახალი ტკივილიდან რაღაც ახალ ლექსს შექმნიდა ხოლმე. რა თქმა უნდა, მხოლოდ მარტოობაში არა ცხოვრობდა. ჰყავდა მეგობრები, ახლობლები და მათთანაც იყო, მაგრამ იმდენი ხნით არა, რომ ცოტა დრო დარჩენოდა მარტოობისთვის.

— პატივცემულო, ხომ შეიძლება, რომ არაფერი არ შეგემთხვეს, არც ვინმემ მიგატოვოს და არც არაფერი, ვინც გიყვარს იყოს შენთან, თუ არადა, სხვა იპოვნო, ვინც შენთან იქნება და იყო კარგად.

— როგორც მე გამიგია, მასე თითქმის არასოდროს ხდება. ამბობენ, რომ მცდარი და საშიში აზრია, თითქოს ადამიანი მხოლოდ სიამოვნებისთვის იყოს გაჩენილი და ცხოვრებაც თითქოს ამას ჰპირდებოდეს. აი, ხომ ხდავთ ჯერ მეორე კურსზე ხართ, და უმეტესობა უკვე ამბობთ, რომ მარტოობით იტანჯებით. და მერე ეს არ შემცირდება, პირიქით მოიმატებს. ალბათ სჯობს,

თავი არ მოვიტყუოთ და ვიცოდეთ, რომ დიდი სიძნელეების გადალახვა მოგვინევს. და აქედანვე ჩამოვყალიბდეთ მარტოობის ოსტატებად, როგორც ჩვენი პოეტი იტყოდა. ვისწავლოთ როგორ გარდავექმნათ ცუდი, ანუ გამანადგურებელი მარტოობა კარგ, ნაყოფიერ მარტოობად. და მარტოობის შიშით უაზრო და გამომფიტავ დროსტარებაში არ გადავენარცხოთ. თორემ სიხარულს სამუდამოდ დავეკარგავთ. დიდ გრძნობებს დიდ წინააღმდეგობები წარმოშობს. ადამიანს კი ძლიერი გრძნობები უნდა ჰქონდეს და არა უძალო, ნელთბილი. აბა წამიკითხეთ ახლა ჩვენი ლექსი.

— ზეპირად ვიტყვი, პატივცემულო!

*შენ მარტო მტოვებ. და ერთადერთი შემიძლია გაგცვალო ასე.
შენ წამი იყავ შეჩერებული და ახლა ისევ შრიალი მავსებს.
ყოველი ჩქამი შენს თავს მაგონებს, შენითაა სამყარო სავსე.
ქარიც შენა ხარ და უკვალო კეთილსურნელიც.
მე ყველა ქალი დამკარგვია, შემოვაჭდე ვისაც მკლავები,
მხოლოდ შენ ერთი ისევ და ისევ დაიბადები,
რადგან არასდროს შეგაჩერე, ხარ განუყრელი.*

— გმადლობთ. მე დაგირიგეთ ამ პოეტის სხვა ლექსებიც მარტოობაზე. წაიკითხავთ, ანი?

— დიას.

მარტოობა

*წვიმად ჩამოდის მარტოობა. წვიმა იგი.
ზღვიდან მოინწევს, ეგებება სალამოს ბინდებს,
უკაცრიელი ველებიდან ზეცისკენ მიდის
(სავსეა დიდი მარტოობით ზეცა ყოველთვის)
და მოიღვრება, ქალაქს ასე ციდან მოელტვის.*

*როცა დილისკენ მიიქცევა ქუჩაბანდები,
წყვილთა საათებს იგი წვიმად დაედინება
და სხეულები, ერთმანეთი რომ ვერ გაათბეს,
კვლავ იყრებიან, მიაქვთ სევდა და განბილება...
და როცა ორს სძულს ერთმანეთი ჩუმად, მძვინვარედ
და მაინც ღამით ერთ სარეცელს ინაწილებენ,*

მაშინ დიდდება მარტოობა უკვე მდინარედ...

— მე მგონი, ხვდებით, აქ როგორ მარტოობაზეა ლაპარაკი.

— პატივცემულო, როცა ქალი და კაცი ფიზიკურად ძალიან ახლოს არიან ერთმანეთთან, მაგრამ სულიერად არიან ძალიან შორს, მაშინ ძალიან დიდი და ცუდია მათი მარტოობა... ადიდებული, მღვრიე მდინარეს ჰგავს...

— ჰო, ნიკა. ძალიან ზუსტად თქვით. არსებობს ასეთი უნაყოფო და გამომფიტავი მარტოობა. ამაზეა აქ ლაპარაკი. კიდევ ერთი „მარტოობა“ გვქონდა.

— თქვენ წაიკითხეთ, რა, პატივცემულო!

— კეთილი.

*შენ, ჩემო წმინდა მარტოობავ, უხვი ბალი ხარ!
როდესაც დილა სველ ბაღნარებს თვალებს გაუხელს,*

შენც სწევ ნამნამს და ატოკებ კალთას.
თვალეპკრიალა მარტოობავ! ეს დღეც დაღვინდა,
და სურვილები დგანან უკვე შენს ოქროს კართან,
დე, აგრე იდგნენ, კარს ნუ გაუღებ.

დაფიქრდით, რა სურვილები იგულისხმება, რომლებსაც მარტოობამ კარი არ უნდა გაუღოს? შემდეგი ლექციისათვის გთხოვთ ეს სამი ლექსი შეადაროთ ერთმანეთს, სასურველია, წერილობით. ორ წუთში ზარი დაირეკება.

— პატივცემულო, ჩვენ ხომ უპასუხო სიყვარულზე უნდა გველაპარაკა, ანუ რატომ ანიჭებს ეს პოეტი ამხელა მნიშვნელობას უპასუხო სიყვარულს!

— ცოტა უკვე ვილაპარაკეთ ამაზე. თქვენ ალბათ არ იყავით წინა ლექციაზე.

ვეცდები გავიმეორო. სიჩუმე. ადამიანი იმყოფება ხილულ სამყაროში. მაგრამ იცის, ან გრძნობს, რომ ეს სამყარო ნახევარკუნძულივითაა და მიბმულია უზარმაზარ უხილავ სამყაროს... თქვენ გჯერათ ეს?

— არ ვიცი, პატივცემულო.

— პოეტი ასე ხედავდა. გრძნობდა ამას. ის იტანჯებოდა იმით, რომ იმ უხილავ სამყაროს, საიდანაც ხილული წარმოიშვა და, რომლითაც გამსჭვალულია მთელი მიწიერი ყოფიერება, ადამიანი ვერ სწვდება. მაგალითად, არ იცის, რა ხდება სიკვდილის შემდეგ, როგორია ღმერთი, როგორები არიან ანგელოზები, როგორ ზემოქმედებენ ჩვენს ცხოვრებაზე, რას ელიან ჩვენგან, როგორია უსასრულობა... ამის გამო ის ბრმად აღიქვამდა თავს. და მან იგრძნო, რომ სამ მდგომარეობაში ადამიანს თითქოს თვალი აქვს ახელილი: ახლოს მიდის იმ უსასრულო და უხილავ სამყაროსთან: ღმერთის, ანგელოზების, გარდაცვლილების სივრცესთან. ეს სამი მდგომარეობაა: ბავშვობა, სიკვდილის სიახლოვე და უპასუხო სიყვარული. უპასუხო სიყვარული იმდენად აძლიერებს ადამიანის ტანჯვას, რომ ბოლოს ის უსასრულობაში გადადის სიყვარულთან ერთად. ამ ზღვრულ მდგომარეობებში ადამიანის შინაგანობა ღიაა და მასში მარადისობა შემოდის. აი, ასე ფიქრობდა. და გთხოვთ თქვენც იფიქროთ ამაზე.

1961 წელი

შენს ოთახში გაყავხარ. საჭიროდ თვლის, წუთით გაჩუმდეს და თვალეპკრიალა გიყუროს. მერე კი ამბობს: „გელოდება“.

გულმა რეჩხი გიყო. არ კითხულობ: „ვინ?“

იმეორებს: „გელოდება. სამ საათზე. თავისთან სახლში. საათნახევარში აქ უნდა იყო. ვიდრე დედაშენი მოვა.“

და უცბად ყვირი: „რააა! ვინ მელოდება? რატომ მელოდება? საიდან? როგორ?“

ფანჯარაზე განიშნებს ხელით და გიმარცვლავს: „გ ე ლ ო დ ე ბ ა“. „მერე აგისხნი.“

„შ ე ნ ის ნ ა ხ ე ?“

„დიახ. მერე აგისხნი, ეხლა წადი.“

„შ ე ნ ის ნ ა ხ ე ?“

ხედავ: ცისანას ფერი ეცვალა. შიში დაეტყო, თუმცა მაღავს.

„შემთხვევით შემხვდა. მერე გიამბობ“

არ გჯერა.

„არ წავალ. არ შემიძლია.“

„წადი. გელოდება. ეგებ რა უნდა გითხრას. ნუ გეშინია. არ შეგჭამს. დრო გადის.“

.....

და ადისხარ მის კიბეებზე. დასაკლავი ცხვარივით. დასაკლავ ცხვარს კი მხოლოდ იმაზე შეუძლია ფიქრი, თუ როგორ დაიკვლება. ორი ოცინლისა შეიყარა და განაჩენი გამოუტანეს ცამეტიწლისას.

სამჯერ შეისვენე და გულზე ხელები მიიჭირე. „ასეთი გულისცემით არავისთან მისვლა არ შეიძლება. სირცხვილია“. — აი, ასეთი რამეც კი გაიფიქრე და მიუახლოვდი კიდეც აღსასრულს: მისი კარები. ხელი გიკანკალებს. ზარს ძლივს რეკავ... და „მიშველე, ღმერთო!“

„მოდი. გეყოფა ფეხების წმენდა. მოდი. მოდი.“

გვერდზე დგება.

შედიხარ.

ცალი ხელით კარს კეტავს. შენს ზურგს უკან. მერე იმავე ხელით მხარზე გეხება, ოდნავ, მეორე ხელით წინ, ღია კარისკენ მიგიითითებს.

მიდიხარ, მოგყვება.

ზურგით **გრძნობ**. კეფითაც.

პატარა ოთახია. ფანჯარა არც კი აქვს. პლაშჩს გხდის. თავბრუ გეხვევა. კარის გვერდით საკიდარზე კიდეებს, თეთრი ხალათის გვერდით. ეს მისი ხალათია ალბათ. დედაშენს ასეთი თეთრი ხალათი გარდერობში უკიდია. მამაშენსაც თეთრი ხალათი აცვია სამსახურში: ღვინის ქარხანაში. დივანზე დაჯდომას გთავაზობს. დივანი მწვანეა. ერთ ბოლოში წიგნებია. მეორეში — ხავერდის გაცრეცილი მუთაქა. იქვე ყვითელი ტორშერი დგას. ტორშერი ანთია. ჭალი არა. თვითონ სავარძელში ჯდება.

სავარძელი დგას კედელთან, მუთაქის მხარეს.

არ იცი, ხელები სად წაიღო. შენ გაცვია კრემისფერი ჩეჩუნჩის „წელზე მომდგარი“ კოსტიუმი, ბებიაშენი რომ „კოფთას“ ეძახის. და წელი გაქვს ძალიან წვრილი. და გაცვია ყავისფერი ტაფტის იუბკა და ქვეშ პადიუბკა.

„კარგად ზიხარ?“

თავის დაქნევით ეთანხმები.

დუმილი.

„აბა, მითხარი, რა გემართება?“

ძლივს შეხედავ და მერე წინ იყურები: წინ კი მისი თეთრი ხალათი და შენი პლაშჩია. ერთმანეთის გვერდიგვერდ. ერთმანეთს ეხებიან. სახელოებით. **ეხებიან.**

მთელ ძალებს იმას ახმარ, რომ არ ატირდე. „ბარემ თეთრი ხალათი ჩაეცვა და ისე ეკითხა: „აბა, მითხარი, რას უჩივით?“ როგორც დედამისმა იცის ხოლმე. უაზროდ აშტერდები, დივანის ბოლოში მიწყობილი წიგნების ყუებს. სულ ზემოთას ყდაზე აწერია **„გული. გულსისხლძარღვთა დაავადებები“**.

„მითხარი... ესე იგი... რატომ აცდენ გაკვეთილებს?“

ვერაფერს ეუბნები. რა თქმა უნდა. კონცენტრირებული ხარ საკუთარ გულზე და ცდილობ რაიმენაირად შეაგონო, რომ ბაგაბუგი შეანელოს.

გზარავს უეცარი ფიქრი, რომ შეიძლება შენმა მოლაღატე ნათესავმა ყველაფერი უთხრა, ყველაფერი: რძის ამბავი, იის ამბავი, ის, თუ როგორ ჭკუიდან გადასული ეძებდი მაშინ, ღამით, ქალაქში, შემთხვევით რომ შეგხვდათ მანქანით... მაგრამ ამას ვილა ჩივის, ვაითუ, ისიც უთხრა, როგორ გაძარცვე მამაშენის ყულაბა... რომ ესე იგი, ქურდი ხარ... არა შეუძლებელია. არ ეტყოდა. ასეთი ვერაგი ხომ ვერ იქნება. თუმცა, ოცი წლისაა. სწორედ ახლა მოგცა გერმანულის მასწავლებელმა ნასაკითხად შილერის **„ვერაგობა და სიყვარული.“** რადგან უკვე თავისუფლად კითხულობ დიდ წიგნებს. და გაქრა ეს ფიქრიც ... და დარჩა შენი ცახცახი და უძლურება.

და ხვდება ისიც, რომ ვერაფერს ეტყვი. რომ ხმას ვერ ამოიღებ.

გერმანულის იმედილა გაქვს. ღმერთს ევედრები, გკითხოს, გერმანულის თაობაზე რაიმე. ახლა ხომ აღარ გამოგივა ტყუილი, როცა უპასუხებ, რომ კარგად იცი: ეს ენა. რომ აი, ასეთი წიგნებს კითხულობ უკვე.

ღმერთო, ღმერთო, ყველა უჯრედის, კაპილარისა და მოლეკულის მპყრობელო! რამდენი

უძლური კანკალი გადმოგეცემა ალბათ. ეს ცახცახიც შენში დარჩება, რადგან, აბა, სად უნდა წავიდეს? და გაქრობით როგორ უნდა გაქრეს! ეს ყველაზე უენო და ხმამაღალი მეტყველება. ზღვრული ენა. შენთან მომიჯნავე. რადგან შენ თურმე სიყვარული ხარ. და თუ ასეა, ალბათ ცახცახიც ხარ, ანუ თრთოლა, რადგან სიყვარული გაბმული თრთოლა ყოფილა.

და მერე ის ლაპარაკობს. გრძელ ხელებს ამოძრავებს. ცდილობს დამალოს, რომ ღელავს. ახლოს ზის შენთან. ოდნავ რომ მოინიოს, მუხლებით შეგეხება...

და ის ამბობს, რომ შენ კარგად უნდა ისწავლო და გაკვეთილები აღარ გააცდინო. რომ თვითონ სულ მეცადინეობს, რადგან დროის დაკარგვა არ შეიძლება, რომ ეს შეცდომაა. რომ მერე ყველა ნაწილს უქმად დაკარგულ დროს. რომ თუ არ ისწავლი, არასაინტერესო ცხოვრება გექნება და ა. შ. და რაღაცეები...

თურმე დივანზე ხელს აცურებ. დივანი ძალიან მწვანეა.

ის კი გეკითხება: „**რამე ნამცეცები ხომ არ ყრია?**“

„არა“ ამოთქვამ და ხელს აჩერებ.

„დაიმახსოვრე“ — ჩაგჩურჩულებს რაღაც ხმა. „დაიმახსოვრე.“ და წამით ისევ შეხედავ. ისევ ჩაგებეჭდება **მისი** მზერა, მზერა რომელსაც მოსწონს ის, ვისაც უმზერს. ბედნიერება გადაგირბენს გულზე ჩიტივით. თვალებს ხრი. **აი, ასეთი რამ. ასეთი** წუთები. შენს გვერდით ზის და გიყურებს. მისი თვალები მხოლოდ შენით არიან დაკავებული. ახლა მხოლოდ შენა ხარ მათში. მხოლოდ შენ და სხვა არავინ და არაფერი.

შემოხედვაც შეხებაა. თვალებით კოცნაა. **გრძნობ. სახით.**

ოდნავ წინ რომ იხრები, მისგან გამომავალი სითბო აღწევს შენამდე...

ასე დიდხანს ველარ ისხდებით. გრძნობ. ამას.

და უცებ: ზარი! კარზე.

გულის გადაქანება.

ისიც შეკრთება. უცბად დგება და წინკარში გადის. გესმის: ყრუ ლაპარაკი.

მერე შემოდის. ოთახის კარს მიხურავს. ზურგით მიეყრდნობა და ამბობს: „**უნდა წახვიდე. დედაშენი მოსულა.**“

წელს ძლივს აითრევ და მილასლასებ...

მის წინ გაჩერდი. **იმან**, ისე რომ არ განძრეულა, შენი პლაშჩისკენ გაიწოდა მარჯვენა ხელი. ჩამოხსნა. მოგახურა. ჯერ მარჯვენით, მერე მარცხენაც მიახმარა. მაშასადამე, ორივე ხელით. და... პლაშჩის საყელოებით თავისკენ მიგიზიდა. მოგეხვია. მარჯვენით პლაშჩის შიგინდან. მარცხენით პლაშჩის გარედან. გულში ჩავიკრა. ძლიერად. სახე სამჯერ გაგისვ-გამოგისვა სახეზე, ესე იგი, ცხვირი ცხვირზე, ტუჩები ტუჩებზე, ძალიან ნელა და ოდნავ...

და გოცნის შუბლზე. ლოყებზე. ქუთუთოებზე. და მერე ტუჩებზე. **ზე.** და კვლავ იგრძენი სულ ოდნავი სისველე... სულ ოდნავი. და ჩაგჩურჩულებს: „**ძალიან კარგი გოგო ხარ. მინდა იცოდე ეს. და მინდა სულ ასეთი იყო. გესმის? ა ს ე თ ი**“

შენი ცამეტწლიანი ცხოვრების მ ე ო თ ხ ე დ ი დ ი დ ლ ე .

უ დ ი ა დ ე ს ი .

მთელი მსოფლიო გიყვარს. რატომ არ შეიძლება მთელი მსოფლიოს ჩახუტება? კოცნა? გადაირბინე ქუჩა. შეფრინდი ეზოში. ჩაეხუტე ჯეკას. აკოცე შავ ცხვირზე. ყვითელი ძროხა, ანუ, დარია ოსიპოვნა გარბის.

ვერაგი და მოლაღატე ცისანა სარდაფის შესასვლელში დგას. იგი სისინებს, პურიან ბადეს გჩრის და სველ პირსანმენდს გიჩვენებს: „ჩქარა! ადრე მოვიდა! ვითომ პირსანმენდს ვფენდი და ჩამომივარდა. შენზე ვუთხარი, პურზე გავაგზავნეთ-მეთქი.“ ნაჩვრეტები ლოყებზე და ნიკაპზე უმოძრავებს. გაირბენთ ბნელ გვირაბს, არბიხართ კიბეზე, შერბიხართ სახლში...

უმცროს ძმას ეხვევი, მარიას ეხვევი, დედას კოცნი, დიდედას კოცნი და შენს ოთახში შერბიხარ: დგახარ სარკის წინ და სარკიდან გიყურებს ცამეტი წლის წმინდანი, ვიღაც კუნძულე-

ლი მეფის კურთხეული ასული, „დიდი ოქროს ენძელა...“ რაღაც სასწაული. და ცოცხალ ხელის ზურგზე კოცნი მას. სინოროჩის სრულყოფილი ბედნიერება. უნდა გაუძლო. რადგან ბედნიერებაც საშიშია. ნია.

2007 წელი

— რა ქენი?

— დამაცადე ამოვისუნთქო. პირდაპირ წყნეთიდან მოვდივარ...

— ნახე?

— ვერა. გადასულა.

— სად?

— არ ვიცი. ჯერ ის ქუჩა ვეძებე კარგა ხანს. მერე სახლი. ეზოში მუშები ტრიალებდნენ. ვეკითხები, უკაცრავად, პროფესორი გოგი კორდია აქ ცხოვრობს-მეთქი, და არაო. სულ სხვა გვარი მითხრეს, იმის სახლიაო. მერე მეზობელს ვკითხე, ვუთხარი, პაციენტი ვარ მეთქი. სამი თვეა, რაც ეს სახლი გაყიდეს და გადავიდნენო. არ იცოდა სად. აი, ასე.

— აი, ასე. როგორც ჩანს, აღარ მიწერია ამ ადამიანის ნახვა. აღარ.

— ჯერ ფარხმალს ვერ დავყრივ.

— ალბათ უცხოეთში წავიდა.

— არ ვიცი. ისევ პოლიციას უნდა მივაკითხო. ე.ი. ჩემს ბიძაშვილს. უნდა გავიგო, რატომ იყო ძველი მისამართი დაფიქსირებული და არა ახალი. თუ ჩვენი პოლიციის კომპიუტერული სისტემა მართლა ვითარდება, მალე უნდა გაჩნდეს პროფესორ გოგი კორდიას ახალი მისამართიც. და მაღლობა უნდა შევწიროთ ცა-მიწისმჩხრეკელ დემონ ივანეს.

— ვინ ივანეს, კაცო?

— ვაიმე, რით ველარ დაიმახსოვრე ის, ვინც ყველას თავი დაამახსოვრა, ვანო, გესმის, მინისტრი ვანო!

— ჰოდა, მიხვალ ახალ მისამართზე და გეტყვიან, ერთი თვეა, რაც გაყიდა და სხვაგან გადავიდა, სად — არ ვიცი. დავილაღე.

— არა. გული მიგრძობს, რომ ვიპოვით. ვერ მაჭმევ რამეს! ძალიან მომშივდა. ნაღვლის ბუშტი მჩხვლეთს. თავიც მტკივა.

— სუპი ხომ გინდა, და ყვავილოვანი კომბოსტო! ყოველივე საუკეთესო დაიმსახურე, როგორც უბადლო დეტექტივმა. მერე ყავა დავლიოთ.

— უჰ! ეგებ ცოტა ხანს დავიძინო და მერე შევჭამო? ძალიან დავილაღე. თან ვწერვიულობდი, ხომ გესმის.

— ჭამე და მერე დაიძინე...

1961 წელი

ბაზაფხული

— რა სახე გაქვს! თითქოს გაჭყლეტილი ბაყაყი შემოგიგდეს!

— რა ბაყაყი, მარია, ნახე რა მახინჯი ყოფილა, ნახე!

— ვინა, კაცო? ვინ ყოფილა მახინჯი? რა წიგნია ეგ? — დაიცა, ჩამოვიდე.

მარია ფანჯრის წმენდას თავს ანებებს. რაფიდან ძირს ჩამოცურდება.

— ნახე. გული! რა კოტიტაა! რა სქელია! რაღაც გადაჭრილი მილები ამოსჩრია და გარედან კიდევ ჭიაყელების ბადე აქვს გადაკრული!

— „გული. გულსისხლძარღვთა...“ რა ჭირად გინდა ეგ წიგნი, დედაშენის. ჭიაყელები კი არა სისხლძარღვებია ეს... ეგ გადაჭრილი მილები კი აორტაა ან რაღაც ჯანდაბა!

— ასეთი მახინჯი უნდა იყოს? გული? ასეთი?

— შენ, რა, ტირი? შენ მართლა აფრენ, იცი, ნიუშკი...

— და კიდევ, ნახე რა წერია: „**გულის ფუნქციაა სისხლის რიტმული გადატყორცნა ვენებიდან არტერიაში**“ ეს იდიოტობაა გულის ფუნქცია? გულის ფუნქცია სიყვარული არ არის? ამას ასწავლიან სტუდენტებს? თან კიდევ მე ავადმყოფი ვარ, მარია, იმიტომ რომ ეს ყველაფერი მჭირს: **სინუსური ტაქიკარდია** (გულისცემის მომატება ნუთში 100 დარტყმამდე და მეტად), **სინუსური ბრადიკარდია** (გულისცემის შენელება 60-30 დარტყმამდე) **წიი— ნაგულ-ოვანი ექ-სტრია-სისტო-ლიები** (პაციენტი მათ შეიძლება აღწერდეს როგორც „გულის ფრიალს“), **წინაგულების ციმციმი და თრთოლა (მოციმციმე არიტმია)...**

— გაჩერდი! გაჩერდი! თორემ კვილს დავიწყებ! — და იცინის — Ой, мамочка! შენ ნაკითხული არ გექნება, Трое в лодке, не считая собаки, — ხოდა, ნაკითხა იქ ერთმა ტიპმა სამედიცინო ლექსიკონი და დაასკვნა, რომ ყველა დაავადება სჭირს кроме воспаления коленного сустава და შენ რაღაც სხვა რამე გჭირს, ნია, ვიცი მე...

1961 წელი

— აბა, რა გვექონდა გასამეორებლად?

— სიყვარული ვეფხისტყაოსანში, მასწ!

— აბა, დავიწყოთ პირველი მერხიდან და ვთქვათ საზეპიროები. ვისაც არ ეცოდინება, კარგად ჩაიბეჭდეთ თავებში, ნიშანი არ ელირსება! აბა, ვიწყებთ...

.....
— ყოჩაღ! ყოჩაღ!

— აბა შენ!

— მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მიხვდებიან,
ენა დაშვრების, მსმენელთა ყურნიცა დავალდებიან;
ვთქვა ხელობანი ქვენანი, რომელნი ხორცსა ჰხვდებიან;
მართ მასვე ჰბაძვენ, თუ ოდენ არ სიძვენ, შორით ბნდებიან...

— ყოჩაღ! მაგრამ „მსმენელთა“ კი არა, არამედ, „მსმენლისა“! და კიდევ: „ვთქვა“ კი არა, არამედ „ვთქვენე“, გასაგებია? აბა, გავაგრძელოთ!

— მასწ! მასწ! რა არის, მასწ, „ხელობანი ქვენანი“?

— ხომ აგისხენით, ხომ ჩაგანერინეთ?! ეს იგივეა, რაც მომდევნო სტროფებში რომ ამბობს: „მიჯნურობა არის ტურფა, საცოდნელად ძნელი გვარი; მიჯნურობა სხვა რამეა არ სიძვისა დასადარი: იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უზის დიდი მზღვარი, ნურვინ გაჰრევთ ერთმანეთსა, გესმათ ჩემი ნაუბარი! და „მძულს უგულო სიყვარული, ხვევნა, კოცნა, მტლაში-მტლუში“! ეს არის მდაბალი გრძობა! გასაგებია? რას იცინი, ბიჭო?! გავაგრძელოთ! აბა, ლელიშვილი! გამოერკვიე! ადექი და თქვი! რაო! კიდევ არ იცი! რა ჯანდაბა დაგემართა, გოგო, როცა ვისწავლეთ, არ შევიდა შენს თავში, ახლა ვიმეორებთ, და ამდენი ხნის მანძილზე ერთი სტროფი მაინც არ უნდა გესწავლა? რა დაგიშავა მაინც ამ რუსთაველმა, რითი ველარ მოგანონა თავი?! რა არის აქ ძნელი გასაგები? აგერ ამდენმა შენმა ამხანაგმა გაიგო და შენ რით ველარ გააცნობიერე, რა არის ნამდვილი, ამაღლებული სიყვარული რუსთაველისთვის! და საერთოდ? მართალია, გაკვეთილებს აღარ აცდენ, მაგრამ, რად გინდა! ველარ მოსულხარ გონს! ღმერთო, ვისთვის იწერება ამდენი მშვენიერი პოეტური ქმნილება?! აბა, ცაგარელი, შენ გააგრძელე, უსმინეთ ყველამ:

— არს პირველი მიჯნურობა არ-დაჩენა ჭირთა, მალვა,
თავის წინა იგონებდეს, გამუდმებით ჰქოდეს ხალვა,

შორით ბნედა, შორით კვდომა, შორით დაგვა, შორით ალვა,
დასთმოს წყრომა მოყვრისაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

— ყოჩაღ, ცაგარელი! მაგრამ „გამუდმებით“ კი არა, არამედ „ნიადაგმცა!“

2009 წელი

— არ უნდა ითარსებოდეს ადამიანი! მართლა ყვაავით დაიყრანტალე მაშინ, იპოვი მის ახალ სახლს და ისიც გაყიდული დაგხვდებაო! ვიპოვე! მართლაც! როგორ არ შევაქო სწორუპოვარი მინისტრის სისტემა? უკვე იყო კომპიუტერში მისი ახალი მისამართი! წავედი, ვინანწალე, მოვძებნე, ვიპოვე და მითხრეს, ორი კვირაა, რაც ეს სახლი გაყიდა და სხვაგან გადავიდაო!

— აი, ხომ ხედავ...

— დამანებე თავი... მეტი აღარც დრო მაქვს, აღარც ენერგია... სად არის ჩუსტები? ფეხები მეტკინა.

— მიდი მიწეკი ცოტა ხანს, გვირილის ჩაის მოგიტან...

.....

— როგორ მიყვარს, ეს ორი ტახტი ერთმანეთის პირისპირ რომ დგას, არც ერთ ჩემს ნაცნობს არ მოსვლია მსგავსი რამ თავში. ორი დაღლილი ადამიანი წევს და ერთმანეთს უყურებს და ელაპარაკება.... ეს მუთაქებიც და ბალიშებიც გლიჯავს. თან წიგნების კარადაც აქვეა... МИР. შენ, რად გინდა ეს გრანდიოზული რადიომიმღები, რომელი წელთაღრიცხვისაა?

— ჩემი ბავშვობის დროინდელია. მარტო ჩვენ გვექონდა იმ ხანებში ამხელა რადიომიმღები. მთელ საღამოებს ამასთან ვატარებდი... ჭკუაზე გადავიდოდი, მთელი მსოფლიოს ხმები, ენები და სიმღერები რომ მესმოდა.... ასე მეგონა, მსოფლიო ოთახში მყავდა. ვგიჟდებოდი, ისე მიწოდოდა გამეცნო ეს მსოფლიო.

— რა მაინტერესებს იცი? მაინც როგორ დამთავრდა მაშინ თქვენი ამბავი?

ესე იგი, შენი და მისი.

— როგორ? საშინლად მძიმე დღე იყო. გაუგებარი.

— რატომ წამოგვექი, არ შეგიძლია დაწოლილმა მოყვე?

— არა. ეს არა. ჩვენი ბოლო შეხვედრა მის სახლში შედგა. ეს იყო მეოთხე შეხვედრა. ამის შემდეგ სკოლა აღარ გამიცდენია, რადგან მან მთხოვა, აღარ გააცდინო. ერთხელ, იქნებოდა ასე, ორი კვირა გასული, დაორთქლილ ფანჯარაზე გოგო დახატა: ბათინკებიანი ფეხები ერთი მიმართულებით, თავზე ქუდი, ხელში ჩანთა... და მერე ორი თითით ფანჯარაზე გაიარა. ასე გამახსენა კიდევ ერთხელ, რომ სკოლაში უნდა მევლო. და ორივე ვიცინოდით. შემოვიდა კარის მეზობელი, სარა სულაქველიძე და აღელვებული ეუბნება ბებიაჩემს და ჩვენს შინამოსამსახურე მარიას: „ამის ატანა უკვე აღარ შეიძლება! ის ვაჟბატონი მთელი დღე თვალს არ მაშორებს, ახლა კი რალაცეებს მიხატავს ფანჯარაზე! მაგისი ტოლი ვარ მე?“ გესმის? მარიამ დაიტრიალა თითი შუბლთან... მე მგონი, ყველას ეგონა, რომ მას უყურებდა! სარას, მანია ბეკერს, ლიზა ბელსკის, ქვემოთ კიდევ ბუაჩიძეებს, ფუტურიძეებს... რამდენიმე დღის შემდეგ ფანჯრის მინის ხელა ქალღმრთელზე უზარმაზარი ფერადი ყვაავილი დაეხატე. მთელი დღე ვხატავდი. მართლა გული და სული ჩავაქსოვე. ფანჯარას ავაკარი და ვანიშნე შენ გიძღვნი-მეთქი. გაიცინა. აივანზე გამოვიდა, რომ კარგად დაენახა, მერე ხელი გულზე დაიდო და მდაბლად დამიკრა თავი. ორიოდ წუთში ლიზა ბელსკი ეჩურჩულება მარიას, უკვე აივანიდან მიკრავს თავსო. მოკლედ, ამის შემდეგ აღარ გამოჩენილა. აღარ მინახავს. პურის მალაზიიდან ვბრუნდებოდი, მუხადის ქუჩის ბოლოში იყო ეს მალაზია. საშინელი ქარი ქროდა. მივდივარ მისი სახლისკენ და რას ვხედავ: მუხადის №14-ის წინ დგას ავეჯით გავსებული სატვირთო მანქანა... მაშინვე ვიცანი მისი მწვანე დივანი და ყვითელი ტორშერი, რალაც გვერდულად იყო ჩაჭედული სკამებს, საწოლებსა და მაგიდას შორის, მაგრამ სწორედ მწვანე დივანის გვერდით, რომელზედაც ვიჯექი მაშინ, მის სახლში რომ ამოვყავი თავი... მანქანა უცბად დაიძრა და რატომღაც ძალიან სწრაფად წავიდა, მთელი ავეჯი აჯაყჯაყდა. ტორშერი წაყირავდა.. თავზარი დამეცა. მეგონა, მარტო ჩემი კი არა, მთელი

მსოფლიოს ცხოვრება დამთავრდა და სადღაც გაიქცა... და გამოვეკიდე... მანქანა წამით შეჩერდა ბერძენიშვილის ქუჩასთან, თითქოს ყოყმანობსო და გაქრა... საშინელი ქარია. ელექტრონის ბოძთან ვდგავარ გაქვავებული, ჩვენი სახლის მხარეს... ცალი ხელი შემოვხვიე ბოძს... და ერთი სახლიდან ვიღაც თმანწილი რალაცას მიყვირის, მერე სხვა თმანწილიც თავის აივნებიდან რალაცას მიყვირის ხელების ქნევით. არ ვაქცევ ყურადღებას... ყველაფრით, თვალებით, გულით, ტვინით, ხელებით მივხვდი: რომ ის სულ წავიდა. და უცებ ვხედავ ჩამონყვეტილ ელექტრომათულს, ქარში რომ იკლავება... და სწორედ მისკენ დავინწყე ნაბიჯების გადადგმა. ყვირილი გაძლიერდა და ღრიალში გადაიზარდა. სხვებიც მიემატნენ... აივნებიდან... კარგად მახსოვს, რომ გადავწყვიტე, ეს მავთული ხელით დამეჭირა. ვტაცე კიდეც ხელი. და თვალები დავხუჭე. უცებ რალაც პატარა შავი სატვირთო მანქანის მსგავსი გაჩერდა ჩემს წინ, ძარაზე კიბე ჰქონდა, და შავფორმიანი მუშა გადმოხტა, რომელმაც მერე კიბეზე დაიწყო ასვლა... სინათლე უკვე გაეთიშათ მთელ ქუჩაზე...

— შენ, რა, თავს იკლავდი?

— ეგრე გამოდის. მახსოვს, რომ მაშინვე, როგორც კი მისი საგნებით სავსე მანქანა გაუჩინარდა, რალაც საშინელი დაღლილობა ვიგრძენი. თავი ამტკივდა. ვინ გაუძღვებს ასეთ დაბვას მთელი ორი წელი! კიდეც რალაცის ატანა აღარ შემეძლო. მიშველე, მარია!-მეთქი სახლში რომ ავბრუნდი და ხელებში ჩავუვარდი. გული თითქმის აღარ მიცემდა... რალაც წამალი დამალევინა. მივეგდე ლოგინზე და ძილქუში დამეცა. ამის შემდეგ აღარ მინახავს. და, რაც მთავარია, აღარ მიძებნია. 1995 წლამდე.

— ო, ღმერთო ჩემო, ნალვლის ბუშტი ამტკივდა... საშინელი სევდით მავსებს ეგ ამბავი... შენ რომ არ მიყვებოდე, არ დავიჯერებდი. არის ამ ყველაფერში რალაც დაუჯერებელი... და მოუწლებელი... ამდენი ხანი, ამდენი ხანი არსად რომ არ შეგხვედრია! რატომ? რატომ? მომანოდე, ნო შპა, თუ შეიძლება... მისმინე, და მაინც ყველაზე მეტად რაზე გწყდება გული?

— გითხრა? რაზე და... ორჯერ მომეხვია, სულ ორჯერ ჩამიკრა გულში, ერთხელ ვაკის პარკში და ერთხელ თავის სახლში, და ვერც ერთხელ ვერ გავბედე, მეც მოვხვეოდი... და აი, ეს ისე დამაკლდა... ისეთ ალუსრულელებელ ნატვრად დამრჩა... რადგან თუ რამე არის ამქვეყნად ცათა სასუფეველი, — ეს მოხვევნაა, გულში ჩაკვრა... და მერე, დიდი ხნის შემდეგ სულ ამას ვხედავდი ხოლმე, სიზმარში, რომ ვბედავდი და მეც ვხვევდი ხელებს, წელზე, ძალიან ძლიერად... ხანდახან გამღვიძებია და ხელები ჰაერში მქონია მორკალული...

— სადღაც გინერია „სულიწმიდის კვერი“

— ჰო. აი, ეს. და კიდეც იმაზე მწყდება გული, რომ ერთმანეთის სახელები არ წარმოგვითქვამს, ესე იგი, არ მიგვიმართავს ერთმანეთისთვის, არ დავგიძახია. არადა, როცა შენი შეყვარებული წარმოთქვამს შენს სახელს, თითქოს ტუჩებით ეხება იმას, ვინც შენ ხარ... ეს მართლა ძალიან ინტიმური რამ არის. ამ დროს იგრძნობ, რატომ არის სახელი საიდუმლო. კიდეც იმაზე მწყდება გული, რომ მისგან არაფერი, ესე იგი, არცერთი ნივთი არ დამრჩენია, რომ ერთმანეთისთვის წერილი არ გაგვიგზავნია, რომ ქუჩაში არ გაგვივლია, რომ ჩვენი ქუჩები შეიცვალა, ფალიაშვილზე, მოსაშვილზე, მუხაძეზე ძველი აგურის სახლები გაქრა და უწარსულო, უმეტყველო ახალი და ყრუ შენობები გაჩნდა, რომ ქუჩებში ჰაერი აღარ იძვრის და ხეები ხმება, რომ დარიალის ქუჩას ახლა ელიავას ქუჩა დაარქვეს და ვაკის პარკის შესასვლელში რესტორანი ჩადგეს, მის შუაგულში კი ნავების ადგილას დიდი შენობა... იმ დღეს ტაქსით გავიარე მუხაძის ქუჩაზე, დარიალის ქუჩიდან ავუხვიე, და მაღლობა ღმერთს, მისი სახლი ისევ ისე დგას, მუხაძის №14. ძველი, დაბინდული აგურის სამსართულიანი სახლი, ხის ფანჯრები ღრმად რომ აქვს ჩამჯდარი, მაგრამ მთელი ქუჩა უსიამოვნოდ შეცვლილია... ტალავერები აღარ არის. ჩემს მესხიერებაში კი აღარაფერი შეიცვლება. ვაკის პარკი სამი შესასვლელით: მოსაშვილის, ფალიაშვილის და ბარნოვის ქუჩებიდან. და იქ, შუა შესასვლელში, მარცხენა მხარეს, მეორე სკამზე ვსხედვართ ჩვენ, მე და ის... და ის თავის პალტოში მხვევს, რომ არ შემცივდეს... და ვსხედვართ ასე. და გადის წელიწადის დროები. და გვაცვივა ყვითელი ფოთლები, გვეცემა წვიმის წვეთები, გვეფინება თოვლის ფიფქები... ჩვენ კი არ ვბერდებით, რადგან ერთმანეთს ვართ ჩახვეულები... და რას ვიფიქრებდი მაშინ, რომ პირადი ბედნიერების ხსენებაზე თუ გახსენებაზე მხოლოდ და მხოლოდ

მასთან ოთხი შეხვედრის ეპიზოდი გამახსენებოდა. დღემდე. როგორც ჩანს, ეს იყო ერთადერთი შეხვედრა. დანარჩენი ყველა შეხვედრა არასწორი იყო. შედეგებით თუ ვიმსჯელებთ. ან: სხვა დანარჩენი: კარგი, ცუდი, ნაზი, უხეში, მართალი, სუფთა თუ რაც იყო — ჩვეულებრივი ცხოვრება იყო. ის კი — არაჩვეულებრივი.

— ჰო. როგორც ანა მანიანის უთქვამს, იყვნენ კაცები ჩემს ცხოვრებაში, მაგრამ მათ არაფერი მოუტანიათ ჩემთვის განბილების გარდაო. ერთი შენი ლირიკული პერსონაჟი ქალი რომ ამბობს, სად აღარ მახსოვს, „მაგრამ მათ ჩემში განბილების დატოვებს სევდა, ისიც არ მახსოვს, თუ ეს სევდა რისი კვალია“... ეჰ. მართლაც. ყველაზე კარგად რატომ გამახსოვრდება ის პერიოდი, რომელიც ფიზიკურ დაახლოებას უსწრებს წინ? ხომ არის ამაში რაღაც სრულიად გამოუცნობი? საშინლად დავსევდიანდი. და მისთვის თვალეში რომ არ შეგეხედია, ალბათ ამაზეც გწყდება გული, მისი თვალეში ფერი რომ არ გახსოვს.

— ხო. ხომ გითხარი. და რა იყო, იცი? მე მას ვერ ვუძღვებდი. და ოთხივეჯერ, როცა მის გვერდით აღმოვჩნდი, გაქცევა მინდოდა მისგან. შორს რომ ვიყავი, მასთან ყოფნას ვნატრობდი, მასთან რომ ვიყავი, შორს ყოფნას, და ეს იმიტომ, რომ ჩემი გრძნობა იმდენად დიდი იყო, რომ ვერაფრის დამატებას ველარ გაუძლებდა. და არც გულისხმობდა. რაღაც საოცრება გადავიტანე. ძალიან მიკვირს, რომ არ მოვკვდი.

2010 წელი

— დაამთავრე მოთხრობა?
 — მე მგონი.
 — კმაყოფილი ხარ?
 — არა, რა თქმა უნდა... რაც მინდოდა, ის მაინც არ გამოვიდა... რაღაც დაუცველი და უმწეო გაჩნდა....

— როდის მომცემ ნასაკითხად?
 — რა ვიცი. როცა გინდა.
 — და როდის მიუტან ძებნილ გოგი კორდიას?
 — მე? მე? მე... ვერ მივუტან...
 — რაა? ძლივს გადავანწყდი მაგ სუბიექტს, უკვე იცი, სადაც მუშაობს და არ მიუტან!!?
 — ვერა. არ შემიძლია... მეც ვეკითხები ჩემს თავს, რატომ, რატომ არ შეგიძლია-მეთქი. წადი, ნახე, ხომ ეგ გინდოდა, ხომ მაგას ნატრობდი ამდენი ხანი, რომ გენახა, როგორ გამოიყურება, დაილაპარაკეთ, მოუსმინეთ ერთმანეთს-მეთქი. და ვერ მიხსნის ჩემი თავი, რატომ არ შეუძლია... მაგრამ, არ შეგვიძლია. ესე იგი, მე და მე, ანუ: ჩვენ. როგორ მინდა, როგორ მინდა, ღმერთო, რომ შემეძლოს.

— ოო, ზეცანო! მამ რისთვის დავწანწალებდი ამდენს? რისთვის მაძებნიხე ამდენი? არადა, ეგ მისი ბიოგრაფიაც ხომ არის! ხომ იმსახურებს ადამიანი იმის ცოდნას, ვისზე როგორ იმოქმედებდა, ვისში რა გრძნობები გამოიწვია, რბილად რომ ვთქვათ...

— იმსახურებს.
 — მით უმეტეს, 70 წლის კაცი რომ იძულებულია ისევ იმუშაოს და თან იმ ტიალ, დუხჭირ საავადმყოფოში?! აი, ასე.

— ჰო. მაგრამ შენც ხომ იცი, რომ ვინც ჩვენ გვიყვარდა, ან ვინც გვიყვარს, ის აქ არ არის...
 — სად აქ?

— დედამინაზე. მოკლედ, არ ვმეორდებით. წარმოიდგინე, რა საშინელება იქნება, სულ სხვა ვილაცხას რომ გადაწყდეს. მაგალითად, ამ მთავრობის კაცი რომ აღმოჩნდეს. ხომ გავგიჟდები!

— იცი, რომ შენი ყველაფერი იცის?
 — რა იცის?

— რაც ხალხმა იცის. მოგეხსენებათ, რომ ასე თუ ისე, ცნობილი პიროვნება ბრძანდებით. ტელევიზიით, რადიოთი, პრესით ესაუბრებით საზგადოებას. ჰოდა, ისიც თვალს გადავინებდათ მთელი ეს ხანი.

— დედაა... რას ამბობ! ესე იგი, ეგ სულ მხედავდა, ღმერთით, მაშინ როცა მე ვეძებდი! როცა თვალის მოკვრას ვნატრობდი! მაშინ კი, მაშინ, იმ ორი წლის მანძილზე მე ვხედავდი და ეგ ვერა. ყოველ შემთხვევაში, მე ასე მეგონა. არადა, მთელი ცხოვრება მინდოდა, რომ ყველასთვის უცნობი ვყოფილიყავი! ვერავის ვეცნე ქუჩაში, ტრანსპორტში, რა ვიცი, ვერსად! ამიტომ მეჯავრება ტელევიზიით გამოსვლა, მაგრამ ყოველთვის ხომ ვერ დააღწევ თავს! მაშასადამე, სულ მადვენებდა თვალს? და მე რომ ასე შევიცვალე! რა საშინელებაა!

— ისიც ხომ შეიცვალა...

— მაგრამ მე ეს არ მინახავს და ამიტომ ისევ ისეთი მეგულეა, როგორც მახსოვს...

— უცვლელი... ღვთაებასავით... ესე იგი, მოთხრობას თავის შესახებ ვერ წაიკითხავს...

— რატომ? შენ მიუტანე. ბოლო-ბოლო მისი პაციენტი ხარ... და თან თვალეშიც შეხედე, მითხარი, რა ფერისა აქვს..

— მეე?... კარგი მიუტან. იმას ნამდვილად ვერ გადავიტან, რომ არ წაიკითხოს. თვალეშიც შევხედავ... და შენ? მართლა არ ნახავ?

— არა.

— ნუ მეუბნები მაგას, ნუ! ცუდად ვხდები! გემუდარები, ნახე და ერთხელ მაინც მოეხვიე... რა გახდა ეს ერთი მოხვევნა! ოცდამეერთე საუკუნეში! რა გახდა ეს ერთი, ერთადერთი მოხვევნა, გამაგებინე! ნუ გამიშვებ სამარეში მაგ დარდით... და ნურც შენ ნახვალ...

— რა გახდა! ადვილი სათქმელია...

— მოთხრობა რომ დაიბეჭდება, იმედია დაბეჭდავ სადმე, მე მგონი, რალაც მოძრაობა დაინწყება მოთხოვნით, რომ შეხვდე იმ კაცს და ერთმანეთს გადაეხვიოთ. არ შეიძლება თქვენი ისე წასვლა ამ ქვეყნიდან. ამას **მაინც** ვერ უნდა მივალწიოთ? იმას, რომ ორი ადამიანი, რომლებმაც ოდესღაც ერთმანეთი გულში ჩაიკრეს და მერე მთელი ცხოვრება ერთმანეთი აღარ უნახავთ და **ეს** სულ ახსოვდათ, ერთმანეთს გადაეხვიოს? გავვიყუდები. თუმცა, რა **მაინც!** ასე მგონია, ამ მოხვევნაში ათასობით დაბერებული გული გაახალგაზრდავდება და გაქვავებული გალღვება... **ასე მგონია.**

— ორზე რას ლაპარაკობ? მანდ მხოლოდ ერთს უყვარდა...

— ხო, მაგრამ იმ ერთის სიყვარული იმხელა იყო, ორივეს ყოფნიდა და ისტორიაც შექმნა... ეჰ. ალბათ ღმერთს გამორჩეულად უყვარს უპასუხოდ სიყვარულით გატანჯულები, რადგან თვითონაც უპასუხოდ ვუყვარვართ, ჩვენ ხომ ვერასოდეს შევიყვარებთ მას ისე, როგორც მას შეუძლია ჩვენი სიყვარული... უკვე შეიძლება ფანჯრის გახსნა. უკვე დათბა. ხედავ ხეებს? ისევ მოვიდა გაზაფხული... ისევ ისეთი, როგორც ყოველთვის, ნირუცვლელი, თითქოს არაფერი მომხდარიყოს... გადმოირბინა სასაფლაოები, ბიბინბიბინით, და შემოვარდა ქალაქში... შლის აფრებს და ყველას აგიჟებს, უგზო-უკვლო ზღვაში გამომყვითო, სულაც არ აინტერესებს, ვის რა პრობლემა აქვს, ასაკი, კანონები და სხვა ტვირთები... მაშველ რგოლსაც კი არ გვპირდება... როგორ გინდა გაუძლო! შენ კიდევ ერთ, ერთადერთ შეხვედრაზე, ერთ მოხვევნაზე ამბობ უარს?

1961 წელი

მშვიდობით, ჩემო დღიურო.

რა ხანმოკლე აღმოჩნდა შენი სიცოცხლე. ახლა აღარაფერი აღარ ხდება და მეც აღარაფერი მაქვს შენთვის სათქმელი. აი, ორ წამში დაგხურავ და მოკვდები.

მაგრამ ჩემი ანბანით უკანასკნელად დაგიწერ ჩემს სიტყვებს, რომლებსაც ველარავინ წაიკითხავს. ველარც შენ.

